

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Vyhodnocení možností zneužívání sociálních dávek
v systému sociálního zabezpečení**

Bc. Barbora Beránková

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Barbora Beránková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Vyhodnocení možností zneužívání sociálních dávek v systému sociálního zabezpečení

Název anglicky

The Evaluation of the Possibilities of Benefit Fraud in the Social Security System

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy sociálních dávek v systému sociálního zabezpečení vyhodnotit možnosti zneužívání jednotlivých sociálních dávek z hlediska možných způsobů podvodného jednání a navrhnout možná opatření pro snížení možností zneužívání sociálních dávek.

Metodika

Teoretická východiska diplomové práce budou zpracována na základě kompilace poznatků z odborné literatury, platných právních předpisů a dalších relevantních zdrojů z oblasti sociálního zabezpečení v České republice se zaměřením na sociální dávky a jejich možné zneužívání.

Prostřednictvím analýzy získaných dat bude provedena komparace možností zneužívání jednotlivých sociálních dávek v systému sociálního zabezpečení se zaměřením na způsoby podvodného jednání. Na základě získaných poznatků budou navržena opatření pro snížení možností zneužívání sociálních dávek.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

sociální zabezpečení, sociální pojištění, sociální podpora, sociální pomoc, sociální dávky, zneužívání dávek

Doporučené zdroje informací

- ARNOLDOVÁ, Anna. Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení. Praha: Grada, 2012. ISBN: 978-80-247-3724-9.
- BATES, Vanessa Ann. Social Security Behind the Scenes. Conneaut Lake, PA, USA: Page Publishing, Inc. 2020. ISBN: 978-1-64701-216-8.
- DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA a Ivana KOHOUTOVÁ. Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost. Praha: Grada, 2013. ISBN: 978-80-247-3880-2.
- KAHOUN, Vilém a kol. Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013. ISBN: 978-80-7387-733-0.
- LÁNSKÝ, Ondřej. Kdo zneužívá sociální dávky: analýza čerpání z roku 2019. Praha: MDA, 2020. ISBN: 978-80-87348-71-0.
- OECD. Countering Fraud in Social Benefit Programmes Taking Stock of Current Measures and Future Directions. OECD Publishing, 2020. ProQuest Ebook Central [online]. Dostupné z: <https://ebookcentral-proquest-com.infozdroje.czu.cz/lib/czup/detail.action?docID=6474837>.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Gabriela Kukalová, MBA, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 20. 9. 2021

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 10. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vyhodnocení možností zneužívání sociálních dávek v systému sociálního zabezpečení" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 07.02.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Ing. Gabriele Kukalové, MBA, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, čas, ochotu, vstřícnost a cenné rady, které mi velmi pomohly. Dále bych ráda poděkovala panu PhDr. Ing. Ondřejovi Muraveckému, který mi umožnil nahlédnout do agendy nepojistných sociálních dávek a předal mi mnoho cenných informací.

Vyhodnocení možností zneužívání sociálních dávek v systému sociálního zabezpečení

Abstrakt

V diplomové práci jsou analyzovány možnosti zneužívání jednotlivých sociálních dávek. Práce je rozdělena do dvou částí, do části teoretické a části analytické.

Teoretická východiska práce jsou zaměřena na systém sociálního zabezpečení v České republice, které všechny sociální dávky jsou v něm obsaženy, v jaké situaci na ně má konkrétní osoba zákonný nárok a za jakých podmínek. Na základě těchto poznatků jsou dle odborné literatury a dalších relevantních zdrojů rozebrány možnosti, zda je možné konkrétní sociální dávky zneužít.

V analytické části práce jsou zkoumány jednotlivé sociální dávky a jejich možnosti zneužití. K tomu je pracováno s jednotlivými případy, které jsou evidovány Policií České republiky a soudy. Na základě evidence těchto případů, jsou vyhodnoceny možnosti zneužití konkrétních sociálních dávek a způsob či způsoby zneužití. Analytická část práce pracuje se statistikami, které jsou vedeny Policií České republiky ohledně zneužívání sociálního zabezpečení. Analýza řeší, v jaké míře ke zneužívání dochází, zda zneužívání sociálních dávek spíše roste či klesá a v jakém kraji dochází ke zneužívání nejvíce a v jakém naopak nejméně. Dále je pracováno se statistikami výdajů státního rozpočtu určených na sociální dávky. Pracováno je s horizonty let 2015-2021.

Ze získaných poznatků a dat jsou vypracovány návrhy na zlepšení, které by pomohly k zamezení zneužívání sociálních dávek.

Klíčová slova: sociální zabezpečení, sociální pojištění, sociální podpora, sociální pomoc, sociální dávky, zneužívání dávek

The Evaluation of the Possibilities of Benefit Fraud in the Social Security System

Abstract

The diploma thesis analyses the possibilities of abuse of individual social benefits. The thesis is divided into two parts, a theoretical part and an analytical part.

The theoretical part of the thesis is focused on the social security system in the Czech Republic which all social benefits are included in it, in what situation a particular person is legally entitled to them and under what conditions. On the basis of this knowledge, the possibilities of whether or not it is possible to abuse specific social benefits are analysed according to the literature.

In the analytical part of the thesis, individual social benefits and their possibilities of abuse are examined. For this purpose, individual cases registered by the Police of the Czech Republic and the courts are examined. On the basis of the registration of these cases, the possibilities of abuse of specific social benefits and the way or ways of abuse are evaluated. The analytical part of the thesis works with the statistics that are kept by the Police of the Czech Republic regarding the abuse of social security. The extent to which abuse occurs, whether abuse of social benefits is increasing or decreasing, and in which region abuse occurs the most and in which region the least. In addition, statistics on state budget expenditure on social benefits are presented. The work is carried out with a horizon of 2015-2021.

From the findings and data obtained, suggestions for improvement are made to help prevent the abuse of social benefits.

Keywords: social security, social insurance, social support, social assistance, social benefits, abuse of benefits

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	15
2.1 Cíl práce	15
2.2 Metodika	15
3 Teoretická východiska	18
3.1 Historie a současnost sociálního zabezpečení	20
3.2 Sociální pojištění	23
3.2.1 Nemocenské pojištění	25
3.2.2 Důchodové pojištění	29
3.2.3 Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	34
3.3 Sociální podpora.....	34
3.3.1 Státní sociální podpora.....	35
3.4 Sociální pomoc	42
3.4.1 Dávky určené pro osoby zdravotně postižené	43
3.4.2 Pomoc v hmotné nouzi	45
3.4.3 Sociální služby	46
3.4.4 Dávky péstounské péče.....	47
3.5 Zneužívání dávek v systému sociálního pojištění, sociální podpory a sociální pomoci	52
3.5.1 Zneužívání dávek sociálního pojištění.....	53
3.5.2 Zneužívání dávek státní sociální podpory	54
3.5.3 Možnosti zneužívání dávek sociální pomoci	57
4 Analytická část	59
4.1 Limity analýzy	59
4.2 Příjmy a výdaje v systémech sociálního zabezpečení	60
4.3 Analýza zneužívání dávek sociálního zabezpečení na základě dat Policie ČR 68	
4.4 Možnosti zneužívání sociálního pojištění	76
4.4.1 Možnosti zneužívání nemocenského pojištění	76
4.4.2 Možnosti zneužívání dávek důchodového pojištění	81
4.4.3 Možnosti zneužívání příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.....	84
4.5 Možnosti zneužívání dávek státní sociální podpory	85
4.5.1 Možnosti zneužívání přídatku na dítě	85
4.5.2 Možnosti zneužívání příspěvku na bydlení	86
4.5.3 Možnosti zneužívání porodného	86
4.5.4 Možnosti zneužívání rodičovského příspěvku.....	87

4.5.5	Možnosti zneužívání pohřebného	87
4.5.6	Možnosti zneužívání náhradního výživného.....	87
4.5.7	Možnosti zneužívání podpory v nezaměstnanosti	87
4.6	Možnosti zneužívání dávek sociální pomoci.....	88
4.6.1	Možnosti zneužívání dávek pro osoby zdravotně postižené.....	88
4.6.2	Možnosti zneužívání pomoci v hmotné nouzi	89
4.6.3	Možnosti zneužívání sociálních služeb	91
4.6.4	Možnosti zneužívání dávek pěstounské péče.....	92
5	Výsledky a diskuse	94
5.1	Sociální dávky a jejich možnosti zneužívání	95
5.1.1	Škody způsobené zneužitím sociálních dávek podle dat Policie ČR.....	95
5.2	Výdaje státního rozpočtu na sociálního zabezpečení	97
5.3	Návrhy na zlepšení	97
6	Závěr.....	100
7	Seznam použitých zdrojů.....	102
8	Přílohy	123
8.1	Ústředí České správy sociálního zabezpečení: Žádost o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů	123
8.2	Úřad práce České republiky – generální ředitelství: Žádost o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů	127
8.3	Úřad práce České republiky – generální ředitelství (způsoby zneužívání sociálních dávek): Žádost o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů	131
8.4	Policejní prezidium České republiky: Žádost o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů	134
8.5	Ministerstvo práce a sociálních České republiky: Žádost o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů	141

Seznam obrázků

Obrázek 1	Žádost o poskytnutí informací Ústředí České správy sociálního zabezpečení 1/2	123
Obrázek 2	Žádost o poskytnutí informací Ústředí České správy sociálního zabezpečení 2/2	124
Obrázek 3	Odpověď Ústředí České správy sociálního zabezpečení 1/2.....	125
Obrázek 4	Odpověď Ústředí České správy sociálního zabezpečení 2/2.....	126
Obrázek 5	Žádost o poskytnutí informací Úřad práce České republiky – generální ředitelství 1/2.....	127

Obrázek 6 Žádost o poskytnutí informací Úřad práce České republiky – generální ředitelství 2/2	128
Obrázek 7 Odpověď Generálního ředitelství ÚP ČR 1/2	129
Obrázek 8 Odpověď Generálního ředitelství ÚP ČR 2/2	130
Obrázek 9 Žádost o poskytnutí informací Úřad práce České republiky (způsoby zneužívání sociálních dávek) – generální ředitelství 1/1	131
Obrázek 10 Odpověď Úřadu práce České republiky (způsoby zneužívání sociálních dávek) – generálního ředitelství 1/2	132
Obrázek 11 Odpověď Úřadu práce České republiky – generálního ředitelství 2/2	133
Obrázek 12 Žádost o poskytnutí informací Policejní prezidium České republiky 1/4	134
Obrázek 13 Žádost o poskytnutí informací Policejní prezidium České republiky 2/4	135
Obrázek 14 Žádost o poskytnutí informací Policejní prezidium České republiky 3/4	136
Obrázek 15 Žádost o poskytnutí informací Policejní prezidium České republiky 4/4	137
Obrázek 16 Odpověď Policejního prezidia České republiky 1/4	138
Obrázek 17 Odpověď Policejního prezidia České republiky 2/4	139
Obrázek 18 Odpověď Policejního prezidia České republiky 3/4	140
Obrázek 19 Odpověď Policejního prezidia České republiky 4/4	141
Obrázek 20 Žádost o poskytnutí informací Policejní prezidium České republiky 1/1	141
Obrázek 21 Odpověď Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky 1/1	142

Seznam tabulek

Tabulka 1 Přídavek na dítě (základní měsíční výměra)	36
Tabulka 2 Přídavky na dítě (zvýšená měsíční výměra)	36
Tabulka 3 Výše normativních nákladů v Kč od 1. ledna 2021 do 31. prosince 2021 pro bydlení užívaného dle nájemní smlouvy	38
Tabulka 4 Výše normativních nákladů v Kč od 1. ledna 2021 do 31. prosince 2021 pro bydlení v bytech vlastníků či bytech družstevních	38
Tabulka 5 Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte	49
Tabulka 6 Výše odměny pěstouna	50
Tabulka 7 Výše příspěvku při převzetí dítěte	51
Tabulka 8 Příjmy a výdaje státního rozpočtu na povinném pojistném v systému sociálního zabezpečení v letech 2015-2021	60
Tabulka 9 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2015	61
Tabulka 10 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2016	62
Tabulka 11 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2017	63
Tabulka 12 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2018	64
Tabulka 13 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2019	65
Tabulka 14 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2020	66
Tabulka 15 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2021	67

Tabulka 16 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2015.....	69
Tabulka 17 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2016.....	70
Tabulka 18 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2017.....	71
Tabulka 19 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2018.....	72
Tabulka 20 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2019.....	73
Tabulka 21 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2020.....	74
Tabulka 22 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2021 (k 30. červnu).....	75

1 Úvod

System sociálního zabezpečení v České republice je poměrně široký a obsáhlý z hlediska zahrnutí velkého množství sociálních dávek. Určitá skupina lidí ani nemá přehled o tom, které všechny sociální dávky jsou v systému sociálního zabezpečení obsažené. S tím souvisí i malé povědomí těchto lidí, že v nepříznivé situaci a za splnění zákonných podmínek, mohou uplatnit nárok na sociální dávky. Naopak jinou skupinou osob je tento systém velice dobře zanalyzovaný a mají tak širší povědomí o možnostech, jak systém obejít a tím i zneužít. Tito lidé neustále zdokonalují techniky k neoprávněnému získání sociálních dávek.

Jednotlivé sociální dávky jsou určeny pro různé životní situace a za splnění zákonem stanovených podmínek. Určitá oblast sociálních dávek je velmi dobře ošetřena a zneužití je velice málo pravděpodobné. Jiné oblasti sociálních dávek jsou naopak žádanějšími, nebývají dostatečně ošetřené, aby ke zneužívání nedocházelo nebo alespoň mu bylo v co největší možné míře zabráněno.

Problematika zneužívání sociálních dávek je poměrně diskutovaným tématem, avšak doposud nebyl nalezen vhodný způsob řešení. Jedná se o velmi složitý a zdlouhavý proces. Je nutné podotknout, že ne každý žadatel by sociální systém zneužíval. Mohou nastat situace, kdy žadatel je pouze neznalý a dojde k podání žádosti o sociální dávku, ačkoliv by žadatel věděl, zda disponuje zákonným nárokem. Mezi žadateli mohou být nalezeni i ti, kteří rozhodné skutečnosti neoznámí včas. Tím nemusí být nutně myšleno, že dotyčný takto učinil úmyslně, ale může se jednat o jejich neznalost nebo nebrání záležitosti příliš vážně. Rozeznání úmyslného jednání od neznalosti je poměrně obtížné.

Je nutné, aby byla věnována pozornost zákonné úpravě. Nezbytné je, aby bylo provedeno šetření, zda jsou zákony týkající se systému sociálního zabezpečení, upravené dostatečně. S celou problematikou je úzce spojena motivace zaměstnanců příslušných institucí k tomu, aby se aktivně podíleli na vyhledávání, zkoumání a také oznamování při podezření na zneužívání sociálních dávek. Zároveň je s tím spojena i ochrana zaměstnanců České správy sociálního zabezpečení a Úřadů práce ČR, a to jak přímo na jednotlivých pobočkách pracovišť, tak i při výkonech kontrolních šetřeních v místech bydliště žadatelů. V létě 2021 bylo mnoho lidí dokonce svědky, kdy byla zavražděna pracovnice Úřadu práce ČR.

Informace ohledně zneužívání sociálních dávek jsou evidované ve veřejně přístupných databázích, ale však pouze za celý systém sociálního zabezpečení, nikoliv za jednotlivé sociální dávky. Nutným opatřením v této oblasti je, zaměřit se na prevenci. Velmi důležitou činností je mapování, které dávky jsou nejvíce zneužívané, jakým způsobem a jakou společenskou skupinou lidí. Tím je myšleno, najít konkrétní nedostatky a slabá místa. Následně je nezbytné, aby se s těmito daty pracovalo a vyvíjel se efektivní způsob, kterým by zneužívání bylo co nejvíce eliminováno.

Důležité je také zaměřit se na rady, které jsou poskytované na internetu, jak lze systém sociálního zabezpečení zneužít a získat neoprávněně sociální dávky.

Systém sociálního zabezpečení je určený pro osoby, které se ocitly v nepříznivé životní situaci, kterou nejsou schopni řešit sami nebo za pomoci blízkých. Je nezbytné, aby se pomoc dostala k těm, kteří ji skutečně potřebují a co nejvíce se zabránilo neoprávněným výplatám dávek, kdy žadatelé systém obcházejí a zneužívají.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy sociálních dávek v systému sociálního zabezpečení vyhodnotit možnosti zneužívání jednotlivých sociálních dávek z hlediska možných způsobů podvodného jednání a navrhnout možná opatření pro snížení možností zneužívání sociálních dávek.

2.2 Metodika

Diplomová práce bude zpracována na základě odborné literatury, platných právních předpisů a dalších relevantních zdrojů. V první řadě je nutné získat povědomí a informace o této problematice. Oblast sociálního zabezpečení, která je velmi široká a obsáhlá.

Zpracování diplomové práce bude předcházet studium z odborné literatury a relevantních webových stránek státních institucí. Po nastudování prvotních informací bude následovat úzké zaměření práce. Proběhne rozeslání dotazů na Českou správu sociálního zabezpečení, Úřad práce ČR a Policii České republiky ohledně přesných statistik zneužívání jednotlivých sociálních dávek (v počtech případů a finanční škodě, která byla způsobena u jednotlivých sociálních dávek na území celé České republiky). Dotazy budou podané na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Pracováno bude s veřejnou databází Policie České republiky týkající se přehledu kriminality za jednotlivé roky a s veřejnou databází rozsudků soudů.

Teoretická východiska diplomové práce budou zpracována na základě odborné literatury, platných právních předpisů a dalších relevantních zdrojů. Nejprve bude vymezen systém sociálního zabezpečení v České republice. Krátce bude popsána historie a vývoj systému až do současnosti. Na základě historických poznatků bude viditelné, jak se systém vyvíjel a jak fungoval dříve oproti dnešní době. Následně bude pozornost zaměřena pouze na současný systém sociálního zabezpečení. Budou vysvětleny jednotlivé oblasti zahrnuté v systému sociálního zabezpečení. Přesněji, které konkrétní sociální dávky jsou zařazené, do jaké oblasti, komu jsou určeny a v jaké životní situaci. Proběhne vysvětlení, jaké jsou stanovené maximální výše jednotlivých dávek. S tím souvisí maximální doba pobírání jednotlivých sociálních dávek, případně, zda některá sociální dávka může být vyplácena s neomezenou platností. Rozdělení sociálních dávek bude provedené podle toho, zda

spadají pod Českou správu sociálního zabezpečení nebo Úřad práce ČR. S tím souvisí také rozdělení na pojistné a nepojistné sociální dávky, kde bude vysvětlený rozdíl. Dle odborné literatury budou provedena šetření možností, zda je možné jednotlivé skupiny sociálních dávek zneužívat.

Analytická část práce bude věnována vlastním šetřením. Konkrétně, zda jsou jednotlivé sociální dávky v praxi zneužitelné a zda tyto údaje odpovídají odborné literatuře nebo je praxe odlišná. Nejprve budou zmíněné limity, konkrétně dostupnost dat, na základě, kterých je možné provést analýzu. Tato informace je nezbytná z důvodu stanovení možností průzkumu dané oblasti. Následně bude pracováno se státním rozpočtem České republiky v horizontu let 2015–2021, kde bude poukázáno na objem finančních prostředků, konkrétně příjmů a výdajů, které jsou určeny pro oblast sociálního zabezpečení. Bude znázorněno, zda finanční prostředky jsou větší v případě příjmů nebo výdajů. Následně zaměření bude věnované pouze na výdaje státního rozpočtu v oblasti sociálního zabezpečení, protože výdaje určené k výplatě jsou finanční prostředky, které mohou být zneužívané. Znázornění bude provedeno tím způsobem, na jaké kategorie sociálních dávek jsou státní finance určeny nejvíce, a na které naopak nejméně. Znázornění bude provedené jak procentuálně, tak peněžně. K této analýze budou využita data Ministerstva financí České republiky. Poté bude pracováno s veřejnými statistikami Policie České republiky ohledně zneužívání sociálních dávek v systému sociálního zabezpečení. Policií České republiky jsou zpracovávány statistiky jak za celou Českou republiku, tak za jednotlivé kraje. V rámci statistik bude možné provést analýzu, v jakém kraji dochází k neoprávněnému pobírání sociálních dávek nejvíce a v jakém naopak nejméně. Pracováno bude také s daty týkajícími se počtu evidovaných případů a způsobených finančních škod. Jedná se o velmi užitečné informace na základě, kterých je možné určit, zda trend neoprávněného pobírání sociálních dávek v počtech případů roste nebo klesá a zda finanční škody se zvyšují nebo snižují. Pozornost bude soustředěna na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení, vyplácení jednotlivých dávek a data o porušení systému. Především bude práce zaměřena na data České správy sociálního zabezpečení, Úřadu práce ČR a Českého statistického úřadu. Analýza provedená v rámci této diplomové práce, bude zaměřena na všechny sociální dávky v systému sociálního zabezpečení a na možnosti a způsoby jejich zneužití. Každá sociální dávka bude vyhledána ve veřejně přístupné databázi případů Policie České republiky a soudů, zda byla již zneužita, jakým způsobem a jaká byla

vyčíslena peněžní škoda. V případě nalezení možností zneužívání sociálních dávek, bude poukázáno na způsoby, kterými ke zneužívání dochází.

Po vyhledání případů zneužívání všech sociálních dávek budou rozebrané zjištěné výsledky a bude provedena diskuse ohledně zjištěných skutečností. Zjištěné výsledky budou obsaženy komentáři, co bylo zjištěno a proč k tomu s největší pravděpodobností došlo. V této diskusi budou použita fakta a skutečnosti, která budou zjištěna v rámci výkonu diplomní praxe a zjištěných skutečností během psaní a provádění analýzy. Důležitým přínosem budou poznatky přímo od pracovníků a náhled do praxe této problematiky.

Ve výsledcích budou především zmíněné informace ohledně zneužívání sociálních dávek (shrnutí), způsobené škody dle dat Policie České republiky a výdaje státního rozpočtu. Výsledky budou doplněné o fakta, která budou zjištěná v rámci výkonu diplomní praxe. Po výsledcích a diskusi budou navržena doporučení pro zlepšení. Návrhy budou vycházet ze zjištěných skutečností, kde budou nalezené mezery této problematiky. Doporučení pro zlepšení bude zpracováno též na základě poznatků, které budou zjištěné v rámci výkonu diplomní praxe přímo od pracovníků. Především informace pracovníků z praxe budou nezbytné pro správné doporučení na zlepšení.

3 Teoretická východiska

Sociální zabezpečení je nedílnou součástí sociální politiky státu.¹ Hlavním posláním jsou důstojné životní podmínky a rovné příležitosti pro všechny. Jsou zde zařazeny oblasti vzdělávání, pracovních příležitostí, bydlení, nárok na zdravotní péči a zajištění garance minimálního příjmu. Posláním sociálního zabezpečení se vyvíjelo a měnilo s vývojem ve společnosti a probíhajícími změnami.² Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod jsou v České republice upraveny základní práva člověka. Pro každého občana je vyhrazené právo na získání spravedlivých prostředků ze zaměstnání pro základní životní potřeby a pokud ze zákonného důvodu, nemůže tento občan práci vykonávat, jeho potřeby jsou zajišťovány v určitém rozsahu státem.³

Sociální politika je zaměřena na činnosti, jako jsou analýzy pro vytvoření a realizaci sociálního zabezpečení, kde je zahrnuta problematika nerovnosti rozdělení společnosti, věnování pozornosti politickým procesům a hlavním institucím, které by mohly nerovnosti ovlivnit. Hlavním cílem sociální politiky umět se vypořádat se sociálními a ekonomickými problémy a hrozbami, proto je velmi úzce provázána s vědami politologie, sociologie, ekonomie a ekonomika, sociální právo, demografie, kriminologie, filozofie, lékařství, psychologie, pedagogika, ale i historie.⁴ Velmi důležitou součástí je koordinace a rovné zacházení.⁵

Blahobyt a život občanů na slušné úrovni je hlavním usilováním sociálního státu.⁶ Sociální politika je realizována aktéry, kterými je zároveň tvořena ale i rozvíjena. Mezi aktéry jsou zařazeny subjekty, které pomoc poskytují. Mezi těmito subjekty mohou být obsažené, jak organizace, tak i jednotlivci, které mají podobu státní, nestátní, tržní nebo

¹ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 23. ISBN 978-80-7387-733-0.

² DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA a Ivana KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 49. ISBN 978-80-247-3880-2.

³ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 424-425. ISBN 978-80-7387-733-0.

⁴ DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA a Ivana KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 31-34. ISBN 978-80-247-3880-2.

⁵ KOLDINSKÁ, Kristina, Gabriela, PIKOROVÁ, Ladislav, ŠVEC a Igor TOMEŠ. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. Vyd. 2. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 128. ISBN 978-80-7400-439-1.

⁶ DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA a Ivana KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 22-25. ISBN 978-80-247-3880-2.

netržní. Dalšími aktéry jsou objekty, které pomoc přijímají. Těmi mohou být, jak jednotlivci, tak i skupiny.⁷

V systému sociálního zabezpečení jsou zahrnuté tři důležité cíle. Prvním cílem je stanovení regulování odpovědnosti občanů za jejich budoucnost, které je realizováno prostřednictvím povinných pojistných systémů. Druhým cílem je určení konkrétní podoby a určení míry sociální solidarity, které jsou realizovány povinně (pomocí daní) nebo dobrovolně (pomocí sponzorování). Třetím cílem je prosazování a ochrana sociálního práva. Úkolem sociálního zabezpečení je poskytování pomoci lidem v situacích nemoci, nezaměstnanosti, stáří, invalidity, těhotenství, mateřství, rodičovství, úmrtí nebo v situaci pracovního úrazu. Systém sociálního zabezpečení je složený ze tří částí – sociální pojištění, státní sociální podpora a sociální pomoc.⁸

Neoprávněným pobíráním sociálních dávek ztrácí státní rozpočet v úplném maximu v jednotkách miliard korun ročně. Největším problémem a zároveň největší oblastí, kde dochází k neoprávněnému pobírání sociálních dávek je nelegální zaměstnání. Osoba, která pobírá podporu v nezaměstnanosti, ale přitom je zaměstnána nelegálně, disponuje dvojitým zdrojem peněz. Pro oblast zneužívání sociálních dávek se vyžaduje podrobná analýza, jak jsou sociální dávky využívány, na co jsou používány a kým jsou zneužívány, podstatné je i jakým způsobem. Nezbytností je prevence, ochrana sociálního systému a zamyšlení nad morálním kontextem.⁹

Nutné je podotknout, že ne všechny osoby se do nepříznivé životní situace dostali vlastní vinou. Například pokud nastane nedorozumění, je vám zablokovan bankovní účet a nemohou být odvedené důležité platby nebo zdravotní komplikace a s tím spojený nedostatek financí.¹⁰ Nastavení účinné veřejné politiky je nutné z hlediska prevence před konflikty ale i sociálního života, aby obyvatelé na území daného státu chtěli pobývat.¹¹

⁷ DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 51. ISBN 978-80-247-3880-2.

⁸ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 24-26. ISBN 978-80-7387-733-0.

⁹ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky? Privatizace státu: dopady škrtů v sociální oblasti: Pražská škola alternativ – Sborník 04*. Praha: Ekumenická akademie Praha, 2012, s. 12-15. ISBN 978-80-904405-9-3.

¹⁰ BATES, Vanessa Ann. *Social Security behind the scenes*. Conneaut Lake, PA: Page Publishing, INC, 2020, s. 12-17. ISBN 978-1-64701-216-8.

¹¹ POTŮČEK, Martin et. al. *Public policy. A Comprehensive Introduction* [online]. Univerzita Karlova v Praze, 2017, s. 12. ISBN 978-80-246-4007-5. Dostupné také z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/czup/reader.action?docID=5718717&query=martin+potucek+ceske+duchody>

3.1 Historie a současnost sociálního zabezpečení

Sociální zabezpečení je poměrně mladý pojem, vznikl teprve ve 20. století. Předchůdcem byla tzv. „chudinská péče“. Jak již vyplývá z názvu, na péči o chudé byly dlouhou dobu zaměřené pouze dobrovolné spolky, církve nebo obce. Stát tuto úlohu převzal až později. Následný vývoj pojmu „sociální zabezpečení“ byl velmi ovlivněn teorií „social welfare state“, do češtiny překládáno jako „stát sociálního blahobytu“. Principy a realizace této teorie státu jsou spatřovány především ve zdravotním a sociálním pojištění, ve formě státních podpor a sociální pomoci občanům.¹² Pojem „sociální“ je odvozen z latiny a do češtiny je překládán jako „týkající se společnosti“. Význam tohoto pojmu byl zúžen přesněji pro osoby hospodářsky slabé či závislé.¹³

Sociální zabezpečení se začalo vyvíjet již v Rakouské monarchii v druhé polovině 18. století. Největší zlom nastal v dobách ekonomického rozvoje a průmyslové revoluce ke konci 18. století. Především se začalo rozvíjet sociální pojištění z důvodu organizovaného zabezpečení velkého množství obyvatel v nemoci, stáří, z důvodu invalidity nebo jiné sociální události. České země, nové moderní modely sociálního pojištění, shledaly koncem 19. století. Tehdejší Rakousko-Uhersko se inspirovalo nemocenským a úrazovým pojištěním v Německu, které bylo především určeno pro dělníky a horníky. V roce 1883 byl předložen návrh zákona o úrazovém pojištění dělnickém a v roce 1885 byl předložen návrh zákona o nemocenském pojištění (s platností od 1. srpna 1889). V době vzniku samostatného Československa byl velmi výrazně posílen demokratický vývoj zákonem č. 221/1924 Sb. z. a n., který byl označován jako velmi pokrokový zákon. Tímto zákonem bylo upravováno invalidní a starobní pojištění, dělnické invalidní a starobní pojištění. Zákonem vedle peněžitých dávek byly zavedeny fakultativní dávky na léčebnou péči, jejímž úkolem bylo vyvarování se hrozící invaliditě. Systém byl v té době rozvázně založen mezi příjmy a výdaji. V roce 1930, tehdejší Československo zaznamenalo hospodářskou krizi, kterou byly zasaženy i nemocenské pojišťovny.¹⁴ V té době byla ekonomika velmi regulována a sociální přídatky byly skromnější. Během druhé 2. světové

¹² KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 23. ISBN 978-80-7387-733-0.

¹³ ŠÁMALOVÁ, Kateřina, Igor, TOMEŠ a kol. *Řízení sociálních procesů v České republice*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018, s. 11. ISBN 978-80-246-41-80-5.

¹⁴ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. 80 let sociálního pojištění [online]. 2004 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99569/2004_publikace_80letSP.pdf/af9016aac859-9592-8621-b35e125d7e61

války se sociálnímu zabezpečení nevěnovala velká pozornost z důvodu, že přednost mělo financování na válečné výdaje. Po 2. světové válce byla provedena úplná přestavba sociálního zabezpečení.¹⁵ V roce 1948 byl připraven úplně nový zákon o národním pojištění, konkrétně zákon č. 99/1948 Sb., kterým byly předešlé systémy zrušeny. Zákonem č. 102/1951 Sb., o přebudování národního pojištění bylo rozdělené nemocenské a důchodové pojištění, následně byla přebudována dávková soustava zákonem č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění.¹⁶ V letech 1962–1973 byl zaznamenán hospodářský růst, tím pádem bylo vzrůstající i sociální zabezpečení. V roce 1968 bylo vybudováno Ministerstvo práce a sociálních věcí zákonem č. 53/1968 Sb., o změnách v organizaci a některých ústředních orgánů (do té doby bylo Ministerstvo sociální péče). Ačkoliv v 90. letech 20. století byly provedené výrazné změny, přesto od roku 1980 až do současnosti se jsou stále řešené určité problémy, jako jsou obtížná udržitelnost financí na sociální zabezpečení a úbytek ekonomicky aktivních obyvatel.¹⁷

V současnosti bylo sociální zabezpečení rozděleno do tří vzájemně propojených pilířů. V prvním pilíři je obsažené sociální pojištění. Jedná se o nežádoucích situacích, u kterých je možné, aby se osoba předem připravila¹⁸ ve formě povinného pojištění. Především se jedná o situace nemoci, úrazu, těhotenství a mateřství, stáří, nezaměstnanosti, invaliditě nebo úmrtí živitele.¹⁹ První pilíř zahrnuje pojistné dávky, které vyplácí Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“).²⁰ V druhém pilíři je zahrnuta státní sociální podpora, kde jsou řešené obecně uznávané situace.²¹ Též je nazývána jako sociální podpora. Jedná se o situacích, u kterých není možné, aby osoba byla dopředu připravena.

¹⁵ DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA, a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 29. ISBN 978-80-247-3880-2.

¹⁶ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. 80 let sociálního pojištění [online]. 2004 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99569/2004_publicace_80letSP.pdf/af9016aac859-9592-8621-b35e125d7e61

¹⁷ DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA, a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 30. ISBN 978-80-247-3880-2.

¹⁸ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012, s. 9-11. ISBN 978-80-247-3724-9.

¹⁹ KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC. *Systém sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. ČZU v Praze, 2019, s. 6. ISBN 978-80-213-2964-5.

²⁰ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Obecné informace* [online]. [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/platba-pojistneho-obecne-informace>

²¹ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012, s. 9-11. ISBN 978-80-247-3724-9.

Zejména je poskytována pomoc rodinám s dětmi nebo určitým skupinám a do tohoto systému jsou zařazeny sociální dávky, které jsou ale i nejsou závislé na výši příjmu. Financování druhého pilíře je prováděno ze státního rozpočtu, konkrétně od daňových poplatníků, kdy je uplatňována společenská solidarita.²² V třetím pilíři je obsažena sociální pomoc, ta je zaměřena na sociální situace nebo hmotnou nouzi.²³ Nejvíce jsou řešeny nežádoucí sociální situace, někdy jsou proto nazývané „záchrannou sítí“, z důvodu, že pro některé jedince už může být tato pomoc poslední možností. Zejména prostřednictvím sociální pomoci jsou poskytovány sociální služby, nejčastěji skrz neziskové organizace nebo přímo obce. Sociální pomoc je financována ze státního rozpočtu a z rozpočtů obcí.²⁴ Druhý a třetí pilíř obsahuje nepojistné sociální dávky, které jsou vypláceny Úřadem práce ČR.²⁵

Organizace a provádění sociálního zabezpečení je v současné době upraveno zákonem č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení je zaměřeno na úkoly:

- uspořádáním sociálního zabezpečení týkající se organizace,
- působností orgánů (kterých se sociální zabezpečení týká),
- úkoly zaměstnavatelů (týkající se provádění sociálního zabezpečení),
- úkoly občanů (týkající se provádění sociálního zabezpečení),
- řízení důchodového pojištění a
- řízení pojištění týkající se sociálního pojištění a příspěvku na politiku zaměstnanosti.²⁶

Aktuálně je sociální zabezpečení zařazené do působnosti orgánů sociálního zabezpečení, kterými jsou ministerstvo práce a sociálních věcí²⁷, ministerstvo vnitra (v

²² KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC. *Systém sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. ČZU v Praze, 2019, s. 6. ISBN 978-80-213-2964-5.

²³ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012, s. 9-11. ISBN 978-80-247-3724-9.

²⁴ KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC. *Systém sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. ČZU v Praze, 2019, s. 6. ISBN 978-80-213-2964-5.

²⁵ PRÁCE & SOCIÁLNÍ POLITIKA. Všechny nepojistné sociální dávky vyplácí Úřad práce ČR [online]. 2012 [cit. 2021-11-28]. Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/1012933/PSP_01_12.pdf/816f40e6-5f33-30d1-c673-991b92c3f8c4

²⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Sociální pojištění v roce 2021 [online]. 2021 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>

případě, že jedná o příslušníky Policie České republiky, složky Hasičského záchranného sboru České republiky, příslušníky bezpečnostních sborů a ostatní příslušníky bezpečnostních ozbrojených sborů), ministerstvo obrany (v případě, že se jedná o vojáky z povolání), ministerstvo spravedlnosti (v případě, že se jedná o příslušníky Vězeňské služby České republiky)²⁸, ČSSZ, okresní správy sociálního zabezpečení, obecní úřady, živnostenské úřady a orgány Finanční správy.²⁹

Ve vyspělých zemích je k sociálnímu pojištění v systému sociálního zabezpečení zastupován dominantní postoj.³⁰

3.2 Sociální pojištění

Sociální pojištění je upraveno zákonem č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Peníze, které jsou v rámci sociálního pojištění vybrány, jsou příjmem do státního rozpočtu.³¹

Jedná se o povinný pojišťovací a finanční systém, který zajišťuje osoby a ty jsou tím připravené na budoucí nežádoucí situace sociálního charakteru.³² Sociální pojištění zahrnuje důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.³³

Z nemocenského pojištění se odvádí 2,1 %³⁴, z důchodového pojištění se odvádí 21,5 % a z příspěvku na státní politiku zaměstnanosti se odvádí 1,2 %. Odvod nemocenského pojištění je pro osoby samostatně výdělečně činné (dále jen „OSVČ“)

²⁷ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 582/1991 Sb. [online]. 2021 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-582>

²⁸ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Sociální pojištění v roce 2021 [online]. 2021 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>

²⁹ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 582/1991 Sb. [online]. 2021 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-582>

³⁰ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 69. ISBN 978-80-7387-733-0.

³¹ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Obecné informace [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/platba-pojistneho-obecne-informace>

³² KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 25. ISBN 978-80-7387-733-0.

³³ Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. In: ÚZ: Úplné znění. Ostrava: Sagit, 2018, s. 5. ISBN 978-80-7488-279-1.

³⁴ KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC. *Systém sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. ČZU v Praze, 2019, s. 29. ISBN 978-80-213-2964-5.

nepovinný a uvedené údaje jsou platné pro rok 2021. Základní výměra, která je zaměstnancům strhávána ze mzdy jejich zaměstnavatelem je 6,5 %.³⁵

V rámci sociálního pojištění se jedná o sociálních situacích a sociálních událostech. Při sociální situaci dochází ke ztrátě výdělku. Není možné, aby si dotyčná osoba sama obstarala obživu. Tyto osoby jsou závislé na poskytování dlouhodobých dávek. Mezi tyto situace jsou zařazené:

- stáří neboli důchodový věk,
- všechny tři stupně invalidity,
- ovdovění či situace osiřené.³⁶

Nezbytný je zrychlený návrat pracovně aktivních občanů na trh práce. Především aby byla tvořena nová pracovní místa nebo jiné příležitosti, ale i sociální zajištěnost seniorů nebo invalidních osob.³⁷ Mezi sociální události jsou zařazené ty události, které mají krátkodobý charakter a osoby jsou odkázané na krátkodobou podporu. Do této kategorie jsou zařazené události:

- pracovní neschopnost dočasného charakteru, která je spojena se současným zaměstnáním z důvodu úrazu, nemoci, hospitalizace nebo v určitých případech také péče v lázeňském zařízení,
- nařízená karanténa,
- ošetrovací pomoc člena rodiny nebo v určitých případech zdravého dítěte, které je mladší 10 let,
- těhotenství,
- mateřství,
- ztráta zaměstnání.³⁸

³⁵ BUSINESS INFO.CZ Oficiální portál pro podnikání a export. Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti – zaměstnavatel [online]. 2020 [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/pojistne-na-socialni-zabezpeceni-a-prispevek-na-statni-politiku-zamestnanosti-zamestnavatel/>

³⁶ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 71. ISBN 978-80-7387-733-0.

³⁷ DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA, a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 65. ISBN 978-80-247-3880-2.

³⁸ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 71. ISBN 978-80-7387-733-0.

3.2.1 Nemocenské pojištění

Odvod nemocenského pojištění je ze zákona povinný pro zaměstnance, ale pro OSVČ je zcela dobrovolný. Vyplácení dávek nemocenského pojištění má peněžně zajistit ekonomicky aktivní občany v případě krátkodobé ztráty příjmu, zejména v nemoci nebo v mateřství.³⁹ V rámci nemocenského pojištění jsou poskytovány dávky:

- nemocenské,
- peněžité pomoci v mateřství,
- ošetrovné,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství,⁴⁰
- otcovská poporodní péče a
- dlouhodobé ošetrovné.⁴¹

Aby mohla být příslušná dávka nemocenského pojištění vyplacena, příslušná osoba musí podat žádost o konkrétní dávku svému zaměstnavateli. Ta je obvykle potvrzována lékařem. Následně zaměstnavatel odešle lékařskou zprávu společně s příslušnými dokumenty ČSSZ, kde jsou uvedené započitatelné příjmy zaměstnance a počet nezapočitatelných dnů.⁴²

Nemocenské

Nemocenské je poskytované maximálně po dobu 380 dnů od doby vzniku dočasné pracovní neschopnosti.⁴³

Nemocenské je vyplácené od 15. dne pracovní neschopnosti okresní správou sociálního zabezpečení (dále jen „OSSZ“). Dávka je vyplácena za kalendářní dny, kam jsou započítány víkendy i svátky. První dva týdny pracovní neschopnosti jsou hrazené zaměstnavatelem, tzv. „náhrada mzdy“. Nárok na nemocenské může uplatnit zaměstnanec

³⁹ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Obecné informace [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/nemoc-obecne-informace>

⁴⁰ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 116. ISBN 978-80-7387-733-0.

⁴¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Nemocenské pojištění v roce 2021* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni>

⁴² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Legislativní úprava nemocenského pojištění* [online]. 2019 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/90577089/26000419p11.pdf/2152e023-94c7-4505-a306-c7fff8f57d18?version=1.1>

⁴³ DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA, a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 70. ISBN 978-80-247-3880-2

ode dne vzniku zaměstnání a nárok zaniká dnem ukončení zaměstnání. OSVČ může nárok uplatnit ode dne, kdy podala přihlášku ohledně účasti na nemocenském pojištění. Výše nemocenské dávky je vypočítána za 12 kalendářních měsíců (rozhodné období), a to měsíc předem, než byla sociální událost ohlášena. Výše nemocenské dávky je do 30. dne 60 % z denního základu redukováného, od 31. do 60. dne 66 % z denního základu redukováného a od 61. dne je to 72 % z denního základu redukováného. Výše nemocenské dávky se snižuje o 50 % v případě, že osobě nastal úraz, který byl zaviněn rvačkou nebo jako důsledek opilosti nebo užívání omamných a psychotropních látek. Nebo v případě, kdy byl spáchán úmyslný trestný čin či přestupek.⁴⁴

Peněžité pomoc v mateřství

U peněžité pomoci v mateřství (dále jen „PPM“) je podmínka účasti na nemocenském pojištění nejméně 270 kalendářních dnů za poslední dva roky před dnem nástupu na PPM.⁴⁵ PPM je určena matce nebo otci novorozенého dítěte, muži nebo ženě, kteří jsou pojištěnci a novorozené dítě jimi bylo převzato do vlastní (náhradní) péče.⁴⁶ PPM je poskytována v prvních 6 měsících narození dítěte.⁴⁷

U OSVČ je podmínka platby nemocenského pojištění, a to nejméně 180 dní v době jednoho roku před nástupem na PPM. Žádost je podávána zaměstnancem svému zaměstnavateli, kterým je následně předána na OSSZ. OSVČ je podána žádost u OSSZ. Výše PPM je vyměřována na základě denního vyměřovacího základu z příjmu žadatele za posledních 12 kalendářních měsíců. U zaměstnanců je výše PPM stanovena na 70 % vyměřovacího základu za 1 kalendářní den. U OSVČ je výše dávky vypočtena z úhrnu měsíčního pojistného (měsíčního základu) v rozhodném období. Dávka je vyplácena po dobu 28 týdnů, u maminek, kterými jsou přivedeny na svět dvojčata či více dětí, je dávka

⁴⁴ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Nemocenské [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/nemocenske>

⁴⁵ DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA, a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 70. ISBN 978-80-247-3880-2

⁴⁶ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Peněžité pomoc mateřství [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/penezita-pomoc-v-materstvi>

⁴⁷ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY A ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Peněžité pomoc v mateřství a rodičovský příspěvek. Vyd. 1. Praha: Úřad práce České republiky a Česká správa sociálního zabezpečení ve spolupráci se sítí EURES ČR, za přispění Evropské komise, 2014, s. 2. ISBN 978-80-87039-37-3. Dostupné také z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/953091/PPM_RP_2015_m.pdf/11af7ea9-217c-6a83-d129-22ff0ebe1e8b

vyplácena po dobu 37 týdnů. O dávku PPM může být maminkou zažádáno 6-8 týdnů před plánovaným porodem. Při výplatě poslední dávky je tato informace uvedena s následným zánikem (uvedeno přesné datum). Rodiči může být i nadále uplatněn nárok na rodičovský příspěvek, který je vyplácen Úřadem práce České republiky a je zařazen do kategorie státní sociální podpory. Rodiči o tuto dávku musí zažádáno.⁴⁸

Ošetřovné

Na ošetřovné nemůže uplatnit nárok zaměstnanec, jehož práce je vykonávána v malém rozsahu, členové orgánů právnických osob nebo osoby, které jsou zaměstnané na dohodu o provedení práce.⁴⁹

Ošetřovné je určeno pro osoby, které pečují o nemocného člena rodiny. Není podmínkou, že se musí jednat o potomka nebo příbuzného v rodině. Je ale nutné prokázat, že osoba žije ve stejné domácnosti. Ošetřovné se vyplácí i v případě, že se zaměstnanec se musí starat o své dítě do 10 let z důvodu uzavření mateřských, základních škol nebo jiných dětských zařízení (důvodem může být havárie, epidemie nebo jiná mimořádná událost). Na ošetřovné nemůže uplatnit nárok OSVČ, když se k nemocenskému pojištění přihlásily dobrovolně. Nárok na ošetřovné může být uplatněn ode dne vzniku zaměstnání a zaniká dnem ukončení zaměstnání. Rozhodnutí o potřebě ošetřovného vydává příslušný lékař, následně je předané zaměstnavateli a ten příslušné dokumenty předá OSSZ, která rozhodne. Výše ošetřovného je vypočítána z průměrného příjmu za den v posledních 12 kalendářních měsících, a to měsíc před vzniklou sociální událostí. Maximální výše je 60 % z denního příjmu redukováného a maximální doba pobírání dávky je stanovena na 9 dní (u samoživitelů 16 dní). Ošetřovné je vypláceno OSSZ.⁵⁰

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství (dále jen „VPTM“) se je určený pro těhotné zaměstnankyně, maximálně do začátku 6. týdne před datem očekávaného

⁴⁸ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Peněžité pomoci v mateřství [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/penezita-pomoc-v-materstvi>

⁴⁹ DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA, a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 71. ISBN 978-80-247-3880-2.

⁵⁰ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Ošetřovné [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/osetrovne>

porodu, dále do 9. měsíce po porodu nebo zaměstnankyni, která kojí a která z důvodu těhotenství nebo mateřství musela být převedena na jinou práci (z důvodu ohrožení jejich zdraví a zákaz této práce byl vydán lékařem), za kterou pobírá menší výdělek. VPTM je vyplácený pouze po dobu (kalendářní dny), kdy zaměstnankyně je převedena na jinou práci.⁵¹

Výše VPTM je vypočítána jako rozdíl výše denního vyměřovacího základu redukovaného a průměru započitatelných příjmů za jeden den po převedení na jinou práci za menší výdělek.⁵² Žádost o VPTM může být podána matkou, otcem nebo jinou osobou, které bylo dítě svěřeno do péče soudem. Žádost smí být podána ale pouze jednou osobou.⁵³

Otcovské poporodní péče

Otcovská poporodní péče, tzv. „otcovská“, je určena ekonomicky aktivním osobám, které z důvodu mateřství nebo nemoci, ztratí krátkodobý výdělek. Podmínkou pro získání otcovského je účast na nemocenském pojištění. U OSVČ je podmínka aktivní účasti na nemocenském pojištění minimálně 3 měsíce před zažádáním. Otec, který žádá, musí být uvedený v rodném listě jako otec dítěte. Podmínka manželství není stanovena. Nárok může být uplatněný i náhradními rodiči, dítě ale nesmí být starší 7 let. Dávka je vyplácena maximálně 7 dní ode dne nástupu na otcovskou. Výše dávky je určena z denního vyměřovacího základu příjmu za posledních 12 měsíců. Příspěvek činí 70 % z denního příjmu redukovaného. U OSVČ je výše vypočítávána z měsíčního základního nemocenského pojištění před nástupem na otcovskou a jsou dány redukční hranice.⁵⁴

O dávku otcovské poporodní péče může být žádáno žadatelem od 1. února 2018. Tato dávka je krátkodobého charakteru.⁵⁵

⁵¹ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Podrobné informace k vyrovnávacímu příspěvku v těhotenství a mateřství [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/podrobne-informace-k-vyrovnacimu-prispevku>

⁵² ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/vyrovnaciv-prispevek-v-tehotenstvi-a-materstvi>

⁵³ EVROPSKÁ KOMISE. Česká republika – Přídavky na děti. *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1106&intPageId=4469&langId=cs>

⁵⁴ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Otcovská [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/otcovska>

⁵⁵ REVUE PRO SOCIÁLNÍ POLITIKU A VÝZKUM. Komu a za jakých podmínek náleží otcovská poporodní péče – otcovská [online]. 2019 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2019/02/komu-a-za-jakych-podminek-nalezi-otcovska-poporodni-pecce-otcovska/>

Dlouhodobé ošetřovné

Dlouhodobé ošetřovné je určené pro osoby, které jsou odkázané být doma a starat se o člena rodiny, který vyžaduje celodenní péči, zpravidla po hospitalizaci v nemocnici s délkou trvání minimálně 7 kalendářní dny. Domácí dlouhodobá péče vyžaduje alespoň dalších 30 dní.⁵⁶ Tato osoba může pečovat o člověka, který je po úrazu nebo po vážném zhoršení zdravotního stavu.⁵⁷

O dlouhodobém ošetřovném rozhodne ošetřující lékař. Podmínkou, aby bylo vyplaceno dlouhodobé ošetřovné, je hrazení nemocenského pojištění alespoň 90 dní v posledních 4 měsících. OSVČ musí hradit nemocenské pojištění alespoň 3 měsíce, před nástupem na dlouhodobé ošetřovné. Výše dlouhodobého ošetřovného je odvozena od denního vyměřovacího základu, zpravidla posledních 12 kalendářních měsíců před měsícem, kdy je sociální událost ohlášena. Příjmy jsou následně sečteny a vyděleny počtem kalendářních dní (vyloučené dny jsou odečteny). Výsledkem je vyměřovací základ. Od prvního se pobírá ze zredukovaných příjmů 60 % a dávka může být pobírána maximálně po dobu 90 dnů.⁵⁸

3.2.2 Důchodové pojištění

Důchodový systém v České republice je dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů založen na povinném základním odvodu důchodového pojištění.⁵⁹ Dávky důchodového pojištění jsou rozdělené na starobní, invalidní a pozůstalostní. Starobní a invalidní důchody jsou zařazené do kategorie přímých důchodů a pozůstalostní důchody jsou obsažené v kategorii důchodů odvozených.⁶⁰ Mezi dávky důchodového pojištění je zařazeno také sirotčí.⁶¹

⁵⁶ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Dlouhodobé ošetřovné [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/dlouhodobé-ošetřovné>

⁵⁷ OMBUDSMAN – VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Dlouhodobé ošetřovné [online]. 2019 [cit. 2021-09-25]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/letaky/dlouhodobé-ošetřovné/dlouhodobé-ošetřovné.pdf>

⁵⁸ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Dlouhodobé ošetřovné [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/dlouhodobé-ošetřovné>

⁵⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Důchodové pojištění [online]. 2020 [cit. 2021-11-14]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/duchodove-pojisteni>

⁶⁰ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 223. ISBN 978-80-7387-733-0.

⁶¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Důchodové pojištění [online]. 2020 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/duchodove-pojisteni>

Přímé důchody jsou určeny přímo pojištěným osobám, ale odvozené (též nazvány nepřímé) jsou určeny osobám po zemřelých, které si hradili důchodové pojištění.⁶²

Starobní důchod

Odejít do starobního důchodu není povinností, ale uplatnitelné právo každého občana České republiky. Podmínky pro odchod do řádného starobního důchodu jsou dvě. První je dovršení důchodového věku. Nejvyšší důchodový věk je od 1. ledna 2018 stanovený na 65 let a je určený pro ročníky narozené po roce 1971. Pro ročníky 1936–1971 je vytvořena zvláštní tabulka důchodového věku. Doba pojištění v důchodovém věku je po roce 2018 stanovena na 35 let. Minimální procentuální výměra důchodu je 770 Kč, k té je připočítána základní výměra, která je pro rok 2021 stanovena na 3 550 Kč a je pro všechny osoby stanovena jednotně. Minimální důchod za každý kalendářní měsíc je stanoven na 4 310 Kč pro rok 2021.⁶³

Pro výpočet výše starobního důchodu každé osoby je používán vzorec pro osobní vyměřovací základ (dále jen „OVZ“), který zahrnuje příjem v rozhodném období, který je vydělen součtem kalendářních dnů a z tohoto součtu jsou odečteny dny, kdy z opodstatněných důvodů nebylo dosaženo příjmů (zpravidla se jedná o pracovní neschopnost, dobu studia po období maximálně 6 let po dovršení věku 18 let apod.). Tento koeficient je vynásobený 30,4167. Vedle řádného starobního důchodu existuje druhý typ, konkrétně předčasný starobní důchod, do kterého může osoba odejít před dovršením důchodového věku.⁶⁴

Odchod do předčasného starobního důchodu je možný pro osoby pojištěné po nezbytně stanovenou dobu dle § 29 odst. 1 nebo 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a současně těmto osobám do dovršení důchodového věku zbývají 3 roky, a to v případě, že důchodový věk je stanovený na hranici nižší než 63 let, nebo v případě, že 5

⁶² DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA, a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 77. ISBN 978-80-247-3880-2.

⁶³ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Důchodová kalkulačka [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/duchodova-kalkulacka>

⁶⁴ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 227-228. ISBN 978-80-7387-733-0.

let je zbývajících do důchodového věku a u těchto osob je stanovený důchodový věk na minimálně 63 let a těmito osobami již bylo dovršeno věku 60 let.⁶⁵

V zákoně o důchodovém pojištění je uvedeno, že pokud je osobou nárok na odchod do důchodu uplatněn dříve než v 63 letech, smí být o předčasný důchod zažádáno o 3 roky dříve a může ji být přiznán. Pokud má osoba nárok na odchod do důchodu ve věku alespoň 63 let, může být o předčasný důchod zažádáno o 5 let dříve a může ji být přiznán, ale nejdříve ve věku 60 let. Podmínkou pro odchod do předčasného starobního důchodu je splnění délky důchodového pojištění, jako je tomu u řádného starobního důchodu. Procentní výměra však bude snížena za každých 90 kalendářní dní ode dne požádání žádosti o předčasný důchod do věku důchodového. Za prvních 360 dní bude výpočtový základ činit 0,9 %, za 361 až 720 dní bude výpočtový základ činit 1,2 % a od 721. dne bude výpočtový základ činit 1,5 %. Základní výměra zkrácena nebude. Zjednodušeně řečeno, čím dřívější bude odchod do předčasného důchodu, o to bude více snížen řádný důchod.⁶⁶

Invalidní důchod

Invalidní důchod je rozdělený do tří stupňů a každé osobě je přidělený ten stupeň invalidního důchodu podle poklesu míry pracovní schopnosti.⁶⁷ Na invalidní důchod může uplatnit nárok jak osoba, která nedosaženo věku 65 let, tak osoba starší 65 let. Podmínkou je, že tato osoba byla uznána jako invalidní v důsledku pracovního úrazu, nebo byla uznána jako invalidní a zároveň byla osoba splnila potřebnou pojišťovací dobu, ale ke dni vzniku invalidity nebyly splněny podmínky pro získání starobního důchodu, nebo této osobě starobní důchod přiznaný byl, ale osoba nedosáhla věku 65 let (věku důchodu). Za invalidní osobu je považovaná ta, která kvůli špatnému zdravotnímu stavu, ve smyslu tělesného omezení, smyslových či duševních omezení, byla dlouhodobě snížena pracovní

⁶⁵ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Starobní důchody [online]. 2020 [cit. 2021-09-25]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/starobni-duchody>

⁶⁶ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Předčasný starobní důchod v otázkách a odpovědích [online]. 2014 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/-/predcasny-starobni-duchod-v-otazkach-a-odpovedich>

⁶⁷ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaký důchod se zajímáte? Invalidní [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/invalidni-duchod>

schopnost nejméně o 35 %. Invalidita je rozdělena do tří stupňů podle poklesu pracovní schopnosti.⁶⁸

- I. stupeň – pracovní schopnost klesla o minimálně 35 % a maximálně o 49 %,
- II. stupeň – pracovní schopnost klesla o minimálně 50 % a maximálně o 69 %,
- III. stupeň – pracovní schopnost klesla o minimálně o 70 %.⁶⁹

Než je žádost o invalidní důchod schválena, je posouzena OSSZ a lékařskou posudkovou službou (dále jen „LPS“). LPS posuzuje lékařské zprávy osoby, která o invalidní důchod požádá a zda postižení trvale ovlivňuje pracovní schopnost a není zde možnost rekvalifikace jiného oboru. V případě poklesu pracovní schopnosti o 70 % je posuzováno, zda je vůbec osoba schopná jiné výdělečné činnosti za zcela výjimečných předpokladů. Podmínka doby pojištění je pro každého stanovena dle jeho věku.⁷⁰

- Pro osoby do 20 let věku – méně než 1 rok,
- pro osoby od 20 do 22 let – 1 rok,
- pro osoby od 22 do 24 let – 2 roky,
- pro osoby od 24 do 26 let – 3 roky,
- pro osoby od 26 do 28 let – 4 roky a
- pro osoby starší 28 let – 5 let.⁷¹

Výše invalidního důchodu je vypočítaná ze základní výměry a procentní výměry. Základní výměra je pro všechny osoby stanovena stejně. Procentní výměra je odvozena od délky pojištění a výše příjmů před zjištěním invalidity a podle stupně invalidity. Navíc je vedle doby pojištění počítaná dopočetná doba (doba vzniku nároku na invalidní důchod do doby důchodového věku). Základní výměra pro invaliditu I. stupně je stanovena na 0,5 %, pro invaliditu II. stupně na 0,75 % a pro invaliditu III. stupně na 1,5 %. Invalidní důchody jsou vypláceny příslušnými pobočkami ČSSZ na účet invalidní osoby nebo v hotovosti.⁷²

⁶⁸ DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 79. ISBN 978-80-247-3880-2.

⁶⁹ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaký důchod se zajímáte? Invalidní [online]. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/invalidni-duchod>

⁷⁰ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 231. ISBN 978-80-7387-733-0.

⁷¹ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaký důchod se zajímáte? Invalidní [online]. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/invalidni-duchod>

⁷² ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaký důchod se zajímáte? Invalidní [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/invalidni-duchod>

Pozůstalostní důchody

Pozůstalostní důchody, které jsou rozdělené na vdovský a vdovecký důchod a na důchod sirotčí.⁷³ Na vdovský a vdovecký důchod může být uplatněn nárok manželem nebo manželkou za zákonem stanovených podmínek. První podmínkou je, že manželství musí být existenční ke dni úmrtí jednoho z manželů. Druhou podmínkou je, že manžel nebo manželka, který pobírá jeden z přímých důchodů (starobní nebo invalidní), ke dni úmrtí splnil/a podmínku potřebné délky pojištění. Vdovský či vdovecký důchod je časově omezený na jeden rok. Výjimka je stanovena pro pozůstalé osoby pečující o nezaopatřené dítě (toto dítě má po zemřelém rodiči nárok na sirotčí důchod). Pokud se pozůstalá osoba opětovně provdá nebo ožení, tímto dnem zaniká nárok na vdovský či vdovecký důchod.⁷⁴

Výše vdovského či vdoveckého důchodu je určena délkou důchodového pojištění zemřelého a výši jeho výdělků v rozhodném období. Výše dávky vdovského či vdoveckého důchodu se skládá ze základní a procentní výměry, kdy základní výměra je stanovena stejně pro všechny. Pokud pozůstalou osobou není pobírán starobní nebo invalidní důchod, procentní výměra představuje 50 %.⁷⁵ Automaticky není možné, aby byl uplatněn nárok na pozůstalostní důchod. Stejným případem je i to, že pokud byla osobou sdílena společná domácnost a jednalo by se druha a družku. V tomto případě opět nemůže být uplatněn zákonný nárok.⁷⁶

Sirotčí důchod je určený pro osobu, které zemřel rodič nebo pečovatel, který pobíral starobní nebo invalidní důchod anebo zemřel na následky pracovního úrazu. Podmínkou je nezaopatřenost pozůstalé osoby, to znamená, že dítě stále plní povinnou školní docházku. Na sirotčí důchod mají nárok i studenti, nejdéle do 26 let. Vznik nároku na sirotčí důchod může být uplatněn i dalších případech, avšak zemřelou osobou musí být splněna doba důchodového pojištění, která je odvozena od jeho věku. Pokud bylo zemřelé osobě více než 28 let, doba jeho důchodového pojištění musí být alespoň 1 rok od posledních 10 let, než nastalo úmrtí této osoby. Pokud zemřelá osoba byla starší 38 let, doba jeho důchodového pojištění musí být alespoň 2 roky za posledních 20 let, než nastalo

⁷³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Pozůstalostní důchody [online]. 2020 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/pozustalostni-duchody>

⁷⁴ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 232-233. ISBN 978-80-7387-733-0.

⁷⁵ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaký důchod se zajímáte? Vdovský/Vdovecký [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/vdovsky-vdovecky-duchod>

⁷⁶ DUKOVÁ, Ivana, Martín, DUKA a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 81. ISBN 978-80-247-3880-2.

úmrtí osoby. Výše sirotčího důchodu je odvozena od doby pojištění zemřelé osoby a od výše jeho příjmů v rozhodném období. Provádí se základní a procentní výměra, kdy základní je pro všechny stanovena stejně a procentní je představována 40 % důchodu, který byl pobírán zemřelou osobou a vyplácené každý kalendářní měsíc, a to na bankovní účet nebo v hotovosti.⁷⁷

3.2.3 Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je zaměřený na pracovní místa, aby nabídka a poptávka byla rovnovážná. Každé osobě je garantováno právo na zaměstnání. Sociální politikou je kladen důraz na svobodnou volbu zaměstnání a do gesce připadá Ministerstvu práce a sociálních věcí České republiky společně s Úřadem práce ČR. Z příspěvku na státní politiku zaměstnanosti je financována podpora pro nezaměstnané osoby, jsou vytvářena nová pracovní místa, vzdělání nových pracovníků a jejich příprava a informovanost o trhu práce.⁷⁸

Nejedná se pojistném, ale o příspěvku, který je hrazený povinně zaměstnavatelem za své zaměstnance ve výši 1,2 %, pro OSVČ je tento příspěvek též povinný.⁷⁹

3.3 Sociální podpora

Sociální podpora je upravena zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře,⁸⁰ ve které je současně zahrnutý systém státní sociální podpory.⁸¹

Nárok na státní sociální podporu lze uplatnit až po splnění zákonem stanovených podmínek. Mezi tyto podmínky ale není zařazena povinnost dřívějšího přispívání do systému státní sociální podpory, jako u sociálního pojištění. Systém sociální podpory je povinný zákonný systém. Zákonem je stanoven okruh osob, které jsou povinně zaopatřené.

⁷⁷ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaký důchod se zajímáte? Sirotčí [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/sirotci-duchod>

⁷⁸ DUKOVÁ, Ivana, Martin, DUKA a Ivanka, KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013, s. 87-89. ISBN 978-80-247-3880-2.

⁷⁹ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2016, s. 104. ISBN 978-80-247-5148-1.

⁸⁰ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Státní sociální podpora [online]. 2020 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statni-socialni-podpora>

⁸¹ KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC. *Systém sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. ČZU v Praze, 2019, s. 6. ISBN 978-80-213-2964-5.

Osoba, kterou je podpora pobírána se podílí na financování systému, tím je myšleno, například formou odvádění daní.⁸²

3.3.1 Státní sociální podpora

Hlavním účelem státní sociální podpory je spolupodílení se státu na výdaje spojené s výživou a základní potřeby dětí a rodin při určitých sociálních situacích. V určitých případech je státní sociální podpora poskytována podle výše příjmu.⁸³ Náklady spojené se státní sociální podporou jsou hrazeny plně státem.⁸⁴ Ve státní sociální podpoře obsažené příspěvky, které jsou poskytované podle výše příjmu:

- přídavek na dítě,
- příspěvek na bydlení,
- porodné.⁸⁵

A dále ostatní dávky, mezi které jsou zařazeny:

- rodičovský příspěvek,
- pohřebné,⁸⁶

Od 1. července 2021 byla zařazena mezi státní sociální podporu nová sociální dávka:

- náhradní výživné.⁸⁷

Do státní sociální podpory je zařazena též podpora v nezaměstnanosti, která je pasivní složkou politiky zaměstnanosti. Jedná se o pojistnou dávku, na rozdíl od ostatních dávek státní sociální podpory.⁸⁸ Nárok může být uplatněn pouze fyzickými osobami, nikoliv právnickými, které jsou občany s trvalým pobytem na území České republiky nebo cizinci, kteří na území České republiky mají hlášený trvalý pobyt nebo trvalé bydliště.⁸⁹

⁸² KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 26. ISBN 978-80-7387-733-0.

⁸³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Státní sociální podpora [online]. 2020 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statni-socialni-podpora>

⁸⁴ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 72. ISBN 978-80-7387-733-0.

⁸⁵ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. In: ÚZ: Úplné znění. Ostrava: Sagit, 2019, s. 5. ISBN 978-80-788-341-5.

⁸⁶ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. In: ÚZ: Úplné znění. Ostrava: Sagit, 2019, s. 5. ISBN 978-80-788-341-5.

⁸⁷ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Náhradní výživné [online]. 2021 [cit. 2021-08-10]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/nahradni-vyzivne1>

⁸⁸ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky: analýza čerpání z roku 2019*. Praha: MDA, 2020, s. 26. ISBN 978-80-87348-71-0.

⁸⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Státní sociální podpora [online]. 2020 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statni-socialni-podpora>

Přídavek na dítě

Jedná se o dlouhodobé základní dávce, která je poskytována rodinám s dětmi. Nárok lze uplatnit na nezaopatřené dítě, a to maximálně do 2,7násobku životního minima rodiny.⁹⁰

Tento přídavek je poskytován měsíčně podle věku dítěte a podle dvou výměr, které jsou základní a zvýšená.⁹¹

Tabulka 1 Přídavek na dítě (základní měsíční výměra)

Věk nezaopatřeného dítěte	Základní měsíční výměra	Po navýšení od 28. července 2021
do 6 let	500 Kč	630 Kč
6–15 let	610 Kč	770 Kč
15–26 let	700 Kč	880 Kč

Zdroj: Novela zákona o státní sociální podpoře – Státní správa (2021); zpracování vlastní

Od 28. července 2021 byl navýšen přídavek na dítě. Dřívější hranice byla stanovena na 2,7násobek životního minima. Nově je hranice stanovena na 3,4násobek životního minima.⁹²

Tabulka 2 Přídavky na dítě (zvýšená měsíční výměra)

Věk nezaopatřeného dítěte	Zvýšená měsíční výměra	Po navýšení od 28. července 2021
do 6 let	800 Kč	1 130 Kč
6–15 let	910 Kč	1 270 Kč
15–26 let	1 000 Kč	1 380 Kč

Zdroj: Novela zákona o státní sociální podpoře – Státní správa (2021); zpracování vlastní

⁹⁰ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. In: ÚZ: Úplné znění. Ostrava: Sagit, 2019. s. 15. ISBN 978-80-788-341-5.

⁹¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Státní sociální podpora [online]. 2020 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statni-socialni-podpora>

⁹² STÁTNÍ SPRÁVA. CZ Novela zákona o státní sociální podpoře [online]. 2021 [cit. 2021-09-24].

Dostupné z:

https://www.statnisprava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/novela_zakona_o_statni_socialni_podpore_21072809_660349

Zvýšená míra výměry přídavku na dítě se poskytuje, pokud jeden z rodičů pobírá příjem v každém kalendářním měsíci rozhodného období z dávek nemocenského nebo důchodového pojištění, podpory v nezaměstnanosti nebo rekvalifikační podpory, rodičovského příspěvku, příspěvku za péči o osobu do 18 let. Zvýšená výměra je poskytována, pokud rozhodné příjmy nejsou považované za příjmy. Konkrétně se jedná o příjmech ze samostatné výdělečné činnosti nebo podnikání, které bylo vykonávané nezaopatřeným dítětem v měsících červenec a srpen a částka výdělku je ve výši jedné dvanáctiny ročního příjmu za jeden kalendářní rok.⁹³ V těchto případech je přídavek na dítě v každém kalendářním měsíci vyplácen ve zvýšené míře.⁹⁴

Od 28. července 2021 byla zvýšená i zvýšená měsíční výměra u příspěvku na dítě. Zvýšení bylo provedeno automaticky, tím pádem nebylo nutné Úřad práce České republiky žádat.⁹⁵

Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení je určený pro vlastníky bytu nebo nájemce s trvalým bydlištěm v tomto bytu⁹⁶ nebo rodiny s nízkými příjmy. Příjmy jedince nebo rodiny jsou určeny jako nedostatečné na pokrytí nákladů na bydlení, jedná se o 30 % a v Praze o 35 % příjmů.⁹⁷

Zároveň při vynásobení příjmu jedince nebo rodiny a koeficientu 0,30 (30 %) nebo v Praze 0,35 (0,35 %) nesmí být výsledná částka vyhodnocená jako vyšší, než jsou stanoveny normativní náklady na bydlení.⁹⁸ Žádost se podává jedenkrát ročně a současně

⁹³ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 117/1995 Sb. [online]. 2021 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>

⁹⁴ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. In: ÚZ: Úplné znění. Ostrava: Sagit, 2019, s. 15. ISBN 978-80-788-341-5.

⁹⁵ STÁTNÍ SPRÁVA. CZ Novela zákona o státní sociální podpoře [online]. 2021 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z:

https://www.statnisprava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/novela_zakona_o_statni_socialni_podpore_21072809_66034943

⁹⁶ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. In: ÚZ: Úplné znění. Ostrava: Sagit, 2019, s. 16. ISBN 978-80-788-341-5.

⁹⁷ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Státní sociální podpora [online]. 2020 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statni-socialni-podpora>

⁹⁸ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na bydlení [online]. 2021 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/prispevek-na-bydleni>

jsou dokládány příjmy rodiny a náklady na bydlení za každé předcházející čtvrtletí. Nárok může být uplatněn maximálně za předchozí 3 měsíce.⁹⁹

Tabulka 3 Výše normativních nákladů v Kč od 1. ledna 2021 do 31. prosince 2021 pro bydlení užívaného dle nájemní smlouvy

Počet členů v rodině	Měsíční náklady v Kč na bydlení (podle počtu obyvatel v obci)				
	Praha	více než 100 000	99 999 – 50 000	49 999 – 10 000	do 9 999
1	8 775	6 965	6 637	5 653	5 476
2	12 205	9 729	9 279	7 934	7 689
3	16 337	13 099	12 511	10 752	10 432
4 a více	20 077	16 172	15 463	13 341	12 955

Zdroj: Příspěvek na bydlení – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (2021); zpracování vlastní

Tabulka č. 3 znázorňuje normativní náklady dle nájemní smlouvy za období stanovené od 1. ledna 2021 do 31. prosince 2021.

Tabulka 4 Výše normativních nákladů v Kč od 1. ledna 2021 do 31. prosince 2021 pro bydlení v bytech vlastníků či bytech družstevních

Počet členů v rodině	Měsíční náklady v Kč na bydlení (podle počtu obyvatel v obci)				
	Praha	více než 100 000	99 999 – 50 000	49 999 – 10 000	do 9 999
1	4 932	4 932	4 932	4 932	4 932
2	7 045	7 045	7 045	7 045	7 045
3	9 605	9 605	9 605	9 605	9 605
4 a více	11 944	11 944	11 944	11 944	11 944

Zdroj: Příspěvek na bydlení – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (2021); zpracování vlastní

⁹⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na bydlení [online] [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-bydleni>

Tabulka č. 4 znázorňuje náklady pro bydlení v bytech vlastníků nebo družstevních bytech od 1. ledna 2021 do 31. prosince 2021.

Podmínkou je, aby skutečné náklady na bydlení byly nižší než normativní náklady. Pokud podmínku jedinec nebo rodina splňuje, výše příspěvku na bydlení je vypočítaná jako rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a rozhodným příjmem jedince nebo rodiny. Částka je vynásobena koeficientem 0,30. Pokud se jedná o území hlavního města Prahy, částka je vynásobena koeficientem 0,35.¹⁰⁰

Porodné

Za první dítě je stanovena výše porodného na 13 000 Kč a za druhé dítě na 10 000 Kč. Nárok na porodné může uplatnit každá žena, která porodila své dítě živé, první nebo druhé a rozhodný příjem rodiny není vyšší než součin životního minima a koeficientu 2,70.¹⁰¹

O porodné může požádat i otec dítěte. Nárok se ale nevztahuje na první nebo druhé živě narozené dítě, kdy matka u porodu zemřela a rozhodný příjem rodiny není vyšší než součin životního minima a koeficientu 2,70. Porodné se vyplácí jednorázově a nárok lze uplatnit v den porodu, pokud není stanoveno jinak.¹⁰²

Rodičovský příspěvek

Rodič pečující řádně, celodenně a každý měsíc o své nejmladší dítě, může uplatnit nárok na rodičovský příspěvek, který do jeho celkového vyčerpání je limitovaný na 300 000 Kč. Pokud by se rodič staral o dvě nebo více nejmladších dětí narozených ve stejném termínu, jeho celkový příspěvek do vyčerpání je limitovaný na 450 000 Kč. Dávku lze nejdéle pobírat do 4 let věku dítěte, a to v případě, že se rodič stará o jedno dítě nebo více dětí narozených ve stejném termínu.¹⁰³ V případě, že se narodí rodině další dítě, nárok

¹⁰⁰ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na bydlení [online]. 2021 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/prispevek-na-bydleni>

¹⁰¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Státní sociální podpora [online]. 2020 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statni-socialni-podpora>

¹⁰² Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. In: ÚZ: Úplné znění. Ostrava: Sagit, 2019. s. 20-21. ISBN 978-80-788-341-5.

¹⁰³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Státní sociální podpora [online]. 2020 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statni-socialni-podpora>

na rodičovský příspěvek dítěte je určen k zániku a je nutno skutečnost ohlásit na Úřadu práce ČR.¹⁰⁴

Nárok na rodičovský příspěvek se odvíjí od výše vyměřovacího denního základu pro pomoc v mateřství nebo nemocenské, která je spojena s porodem nebo převzetím dítěte do vlastní péče.¹⁰⁵

Podmínkou je, aby dítě mladší 2 let, navštěvovalo jesle, mateřskou školu nebo jiné předškolní zařízení v maximálním rozmezí do 92 hodin za jeden kalendářní měsíc. Nebo aby dítě navštěvovalo rehabilitační nebo jiné zdravotní zařízení pro postižené děti předškolního věku v maximálním rozmezí 4 hodiny denně. Podmínkou pro postižené dítě je, že navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné zařízení předškolního charakteru v rozsahu maximálně 6 hodin denně. Podmínkou rodiče nebo obou rodičů dítěte je, že jsou příjmově závislí na třetí osobě ve stupni III. či IV. V tomto případě dítě smí navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo jiné zařízení předškolního charakteru maximálně 4 hodiny denně. Pokud dítě dovršilo 2 let věku, docházka již není časově omezená. Výše příjmů jednoho rodiče, případně obou rodičů nejsou u rodičovského příspěvku sledované. Rodiče si mohou přivydělávat k zajištění většího sociálního zajištění rodiny. Důležité ale je, že musí být zajištěné nezletilé dítě v této době.¹⁰⁶

Pohřebné

Výše pohřebného je stanovená na 5 000 Kč a nárok na tuto dávku má osoba, kterou byl zajištěný a vypravený pohřeb nezaopatřenému dítěti nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte. Pohřebné je vyplaceno jednorázově.¹⁰⁷

Podmínkou je, aby zemřelá osoba ke dni smrti, disponovala trvalým pobytem na území České republiky.¹⁰⁸

¹⁰⁴ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Rodičovský příspěvek [online]. 2021 [cit. 2021-11-13]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/rodicovsky-prispevek>

¹⁰⁵ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. In: ÚZ: Úplné znění. Ostrava: Sagit, 2019. s. 18. ISBN 978-80-788-341-5.

¹⁰⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Státní sociální podpora [online]. 2020 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statni-socialni-podpora>

¹⁰⁷ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. In: ÚZ: Úplné znění. Ostrava: Sagit, 2019. s. 21. ISBN 978-80-788-341-5.

¹⁰⁸ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Státní sociální podpora [online]. 2020 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statni-socialni-podpora>

Náhradní výživné

Náhradní výživné je upraveno zákonem č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů.¹⁰⁹ Sociální dávka náhradního výživného je určena pro samoživitele nacházející se v situaci, kdy druhý rodič neplatí soudem stanovené výživné, a to v plné výši nebo jen v jeho části.¹¹⁰

Náhradní výživné začalo být vyplácené od 1. července 2021 a nárok má rodič nezaopatřeného dítěte.¹¹¹ Nezaopatřeným dítětem se rozumí dítě mladší 15 let. Pokud by rodič žádal i nadále, je nutné doložit potvrzení o studiu dítěte nebo zdravotní stav dítěte.¹¹² Mezi další podmínky nároku patří bydliště na území České republiky nebo trvalý pobyt na území České republiky nezaopatřeného dítěte a zahájení exekučního řízení. Tím se klade cíl, aby rodič disponujícím nárokem na výživné nezaopatřeného dítěte předem využil nástroje k vymáhání výživného a až poté požádal o dávku. Podmínka exekučního řízení je splněna i v situaci, kdy exekuční řízení bylo zastaveno z důvodu nemajetnosti v posledních čtyřech měsících před podáním žádosti. Výše náhradního výživného je stanovena jako rozdíl, který byl uhrazený rodičem z rozhodnutí soudu a stanoveným výživným. Maximální výše náhradního výživného je stanovena na 3 000 Kč měsíčně. Náhradní výživné se vyplácí měsíčně, vždy za předchozí měsíc, za který sociální dávka náleží. Vyplacené dávky budou poté vymáhané po dlužníkovi. V případě, kdy není náhradním výživným dosahováno výše alespoň 100 Kč, dávka je vyplácena jednou za čtyři měsíce. Maximální stanovená doba pobírání dávky je stanovena na 24 měsíců a měsíce nemusí být kalendářně za sebou.¹¹³

Podpora v nezaměstnanosti

Podpora v nezaměstnanosti je určena pro každého nezaměstnaného uchazeče o zaměstnání, nikoliv zájemce o zaměstnání. Každý nezaměstnaný žadatel disponuje

¹⁰⁹ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Náhradní výživné [online]. 2021 [cit. 2021-08-10]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/nahradni-vyživne>

¹¹⁰ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Náhradní výživné [online]. 2021 [cit. 2021-08-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nahradnivyživne>

¹¹¹ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Náhradní výživné [online]. 2021 [cit. 2021-08-10]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/nahradni-vyživne>

¹¹² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Náhradní výživné. www.mpsv.cz [online]. 2021 [cit. 2021-08-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nahradnivyživne>

¹¹³ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Náhradní výživné [online]. 2021 [cit. 2021-08-10]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/nahradni-vyživne>

nárokem, pokud byl v posledních dvou letech zaměstnaný a alespoň 12 měsíců odváděl důchodové pojištění. To se netýká se osob, které již pobírají starobní důchod. Žádost posoudí příslušná pobočka Úřadu práce ČR. Podpora je poskytována po dobu 5 měsíců pro osoby do 50 let věku, 8 měsíců pro osoby od 50 do 55 let věku a 11 měsíců pro osoby nad 55 let věku. Výše je pro každého uchazeče stanovena rozdílně. Je určena procentní sazbou, která se skládá z průměrného měsíčního výdělku žadatele a z posledního vyměřovacího základu v rozhodném období, který je následně přepočten na jeden kalendářní měsíc. První a druhý měsíc osoba pobírá dávku ve výši 65 % sazby, třetí a čtvrtý měsíc pobírá 50 % sazby a po zbývajících měsících osoba pobírá 45 % sazby.¹¹⁴

Zaměstnanci disponují nárokem od svého zaměstnavatele na odstupné, ti nemají nárok na vyplácení podpory v nezaměstnanosti hned. Podpora je poskytována až po uplynutí doby, která je stanovena podle počtu násobků průměrného výdělku, ze kterého byla vypočítána a vyplacena výše odstupného, případně odbytného nebo odchodného. Maximální výše podpory v nezaměstnanosti je omezená na násobek 0,58 průměrné mzdy v národním hospodářství od prvního až po třetí čtvrtletí jednoho kalendářního roku. Maximální výše může být každým kalendářním rokem měněna a je vyplácena podle data podání žádosti. Vždy se bere zřetel na to, zda byla žádost podaná před 31. prosincem nebo po 31. prosinci daného roku. V roce 2020 byla stanovena maximální výše podpory v nezaměstnanosti na 19 389 Kč, v roce 2021 je stanovena maximální výše stanovena na 20 075 Kč.¹¹⁵

3.4 Sociální pomoc

Sociální pomoc byla dříve označovaná jako „sociální péče“. Sociální pomoc může být obecně definována jako: „*Pomoc poskytovanou státem nebo jiným subjektem osobám, nacházející se ve stavu nouze, za účelem uspokojení jejich potřeb v nezbytném rozsahu.*“¹¹⁶ Osoba tudíž není schopná situaci řešit sama ani za pomoci rodiny.¹¹⁷

¹¹⁴ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 433-436. ISBN 978-80-7387-733-0.

¹¹⁵ PODNIKATEL.CZ Podpora v nezaměstnanosti v roce 2021 opět vyšší [online]. 2021 [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/podpora-v-nezamestnanosti-od-roku-2021-opet-vyssi/>

¹¹⁶ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 326-327. ISBN 978-80-7387-733-0.

¹¹⁷ KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC. *Systém sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. ČZU v Praze, 2019, s. 6. ISBN 978-80-213-2964-5.

Právní úprava sociální pomoci je vyvozena především z Listiny základních práv a svobod,¹¹⁸ kde je uvedeno: „Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.“¹¹⁹

Systém sociální pomoci je uplatňovaný v nepříznivé životní situaci ekonomického či sociálního charakteru, kterou osoba není schopná řešit sama, s pomocí rodiny nebo přátel a současně tato osoba nedisponuje nárokem na dávky ze systému sociálního pojištění nebo státní sociální podpory.¹²⁰

Sociální dávky v systému sociální pomoci jsou rozdělené na dávky určené pro osoby zdravotně postižené, dávky pomoci v hmotné nouzi a příspěvek na péči. Tyto dávky mohou být poskytovány jednorázově nebo opakovaně. Nárok na dávky může být obligatorní (žadatel podá žádost a splní všechny zákonné podmínky) nebo fakultativní (důraz je kladený na orgán, který koná správní uvážení týkající se rozhodnutí poskytnutí či zamítnutí dávky).¹²¹ Příspěvek na péči je zařazený pod kategorii sociálních služeb.¹²²

Do 1. ledna 2013 jsou zařazeny do systému sociální pomoci dávky pěstounské péče, které do konce roku 2012 byly obsaženy v systému státní sociální podpory.¹²³

3.4.1 Dávky určené pro osoby zdravotně postižené

Mezi dávky pro osoby zdravotně postižené jsou zařazeny dvě dávky, a to příspěvek na zvláštní pomůcku a příspěvek na mobilitu.¹²⁴

Dávky mají stanovený účel – zmírnění sociálních dopadů a podpora osob v začleňování se do společnosti. Jedná se především o osobách, které mají

¹¹⁸ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 328. ISBN 978-80-7387-733-0.

¹¹⁹ ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 2/1993 Sb. [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

¹²⁰ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 26-27. ISBN 978-80-7387-733-0.

¹²¹ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 342-359. ISBN 978-80-7387-733-0.

¹²² ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Sociální služby [online]. [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/socialni-sluzby>

¹²³ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 321. ISBN 978-80-7387-733-0.

¹²⁴ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Dávky pro osoby se zdravotním postižením [online]. 2021 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/davky-pro-osoby-se-zdravotnim-postizenim3><https://www.uradprace.cz/davky-pro-ozp>

diagnostikovanou těžkou mentální retardací, jsou zrakově či čichově omezené nebo jsou omezené těžkým postižením pohybového aparátu.¹²⁵

Příspěvek na zvláštní pomůcku

Příspěvek na zvláštní pomůcku je určený pro těžce zdravotně postižené osoby trpící postižením zraku, sluchu, silnou mentální retardací nebo jinou tělesnou vadou. Výše příspěvku je limitovaná částkou 350 000 Kč. V situaci, kdy je potřebná zvláštní pomůcka určena ke zvedání plošiny, výši příspěvku je limitována na 400 000 Kč.¹²⁶

Jedná se o sociální dávce, která je vyplácena jednorázově.¹²⁷

Příspěvek na mobilitu

Příspěvek na mobilitu je určený osobám, kteří jsou držitelé průkazu ZTP a ZTP/P¹²⁸ (ZTP – osoby těžce funkčně postižení na pohyblivosti či orientaci, kam spadá i postižení autistické spektrum, ZTP/P – osoby velice těžce či úplně postižení na pohyblivosti a na orientaci s potřebou doprovodu či průvodce).¹²⁹

Jedná se o dávce, která je poskytována opakovaně od 1 roku věku. Výše dávky je limitována na 550 Kč a je vyplácena buďto měsíčně nebo 1x za 3 měsíce, záleží na volbě žadatele. Pokud v daném kalendářním měsíci byla postižené osobě poskytována zdravotní péče nebo pokud osoba byla hospitalizovaná (po celý konkrétní kalendářní měsíc), v tomto kalendářním měsíci není osobou zákonný nárok na dávku.¹³⁰

¹²⁵ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 343-344. ISBN 978-80-7387-733-0.

¹²⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na zvláštní pomůcku [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-zvlastni-pomucku>

¹²⁷ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Dávky pro osoby se zdravotním postižením [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/davky-pro-osoby-se-zdravotnim-postizenim3>

¹²⁸ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky: analýza čerpání z roku 2019*. Praha: MDA, 2020, s. 21. ISBN 978-80-87348-71-0.

¹²⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Přiznání průkazu OZP [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/priznani-prukazu-ozp>

¹³⁰ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Dávky pro osoby se zdravotním postižením [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/davky-pro-osoby-se-zdravotnim-postizenim3>

3.4.2 Pomoc v hmotné nouzi

System pomoci v hmotné nouzi byl zaveden od 1. ledna roku 2007 a je určený pro fyzické osoby, kterým má být poskytnutá účelná pomoc pro zajištění základních životních podmínek.¹³¹

Mezi dávky pomoci v hmotné nouzi jsou zařazené příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc. Sociální dávky pomoci v hmotné nouzi jsou upravené zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 110/2006 Sb., o existenčním minimu ve znění pozdějších předpisů, vyhláškou č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi a dalšími právními předpisy.¹³²

Příspěvek na živobytí

Příspěvek na živobytí je určený pro základní potřeby k životu, mezi které je stanoveno jídlo, oblečení či základní hygienické potřeby. Výše částky na živobytí je regulována zákonem č. 110/2006 Sb., o existenčním minimu, kterým je určeno, že výše částky je rozdílem mezi příjmy na živobytí a příjmy osoby nebo osob, které jsou posuzované. Příspěvek na živobytí je vyplácený příslušnou pobočkou Úřadu práce ČR za konkrétní měsíc.¹³³

Jedná se o dávku, která je poskytována opakovaně.¹³⁴

Doplatek na bydlení

Doplatek na bydlení je určený pro osoby, které i přes poskytnutý příspěvek na bydlení nejsou nadále schopné uhradit své náklady související s bydlením (nájemné nebo elektřina). Nárok na doplatek na bydlení může být uplatněný jak osobou, která má být v osobním vlastnictví, tak osobou, která žije v bytě na základě nájemní smlouvy.¹³⁵

¹³¹ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 349-355. ISBN 978-80-7387-733-0.

¹³² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Pomoc v hmotné nouzi [online]. 2020 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/pomoc-v-hmotne-nouzi>

¹³³ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na živobytí [online]. 2020 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/prispevek-na-zivobytii>

¹³⁴ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 354. ISBN 978-80-7387-733-0.

¹³⁵ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Doplatek na bydlení [online]. 2020 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/doplatek-na-bydlenii>

Tato sociální dávka je podmíněna tím, že po uhrazení nákladů na bydlení, je příjem, který je navýšený o příspěvek na živobytí stále nižší než částka živobytí osoby či osob. Podmínkou je získání příspěvku na bydlení. Jedná se o sociální dávce, která je poskytovaná opakovaně. Doplatek na bydlení je poskytovaný v peněžité formě a je vyplacený za konkrétní měsíc, maximálně ale na dobu 84 kalendářních měsíců, což je stanoveno na 7 let. Z tohoto časové omezení jsou vyňaty osoby, které jsou staří 70 let.¹³⁶

Mimořádná okamžitá pomoc

Mimořádná okamžitá pomoc je určena pro osoby v nepříznivé životní situaci¹³⁷ a je ukotvena v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Dotyčná osobě disponuje nárokem v okamžiku, kdy je příslušným Úřadem práce ČR uznaná za osobu v hmotné nouzi. Mimořádná okamžitá pomoc je určena pro osoby, které jsou zasaženi mimořádnou událostí, mezi které je zařazena vichřice, požár, povodeň, ekologická havárie¹³⁸ nebo v případech, kdy je ohroženo zdraví osoby, v situacích týkajících se vzdělávání dítěte nebo při případech, kdy osoba je ohrožena sociálním vyloučením.¹³⁹ Tato dávka je vyplacena v hotovosti, poukázkami nebo na bankovní účet. Výše sociální dávky je limitována patnáctinásobkem životního minima dotyčné osoby.¹⁴⁰

Jedná se o dávku, která je vyplacena jednorázově, ale může být vyplácena za určitých okolností i opakovaně.¹⁴¹

3.4.3 Sociální služby

Sociální služby jsou určeny k poskytování pomoci a podpory pro fyzické osoby v nepříznivé sociální situaci. Pomoc je poskytována skrz příspěvek na péči.¹⁴²

¹³⁶ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 354. ISBN 978-80-7387-733-0.

¹³⁷ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Mimořádná okamžitá pomoc [online]. 2020 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/mimoradna-okamzita-pomoc>

¹³⁸ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Mimořádná okamžitá pomoc [online]. 2020 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/mimoradna-okamzita-pomoc1>

¹³⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Mimořádná okamžitá pomoc [online]. 2020 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/mimoradna-okamzita-pomoc>

¹⁴⁰ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Mimořádná okamžitá pomoc [online]. 2020 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/mimoradna-okamzita-pomoc1>

¹⁴¹ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 355. ISBN 978-80-7387-733-0.

¹⁴² ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 108/2006 Sb. [online]. 2019 [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108?text=pr%C3%ADsp%C4%9Bvek%20na%20p%C4%9B%C4%88i>

Tyto sociální služby jsou poskytovány jednotlivcům, rodinám ale i skupinám. Nejčastěji jsou sociální služby poskytovány seniorům, zdravotně postižením osobám, rodinám s dětmi ale i lidem, kteří se ocitli na okraji společnosti.¹⁴³

Příspěvek na péči

Příspěvek na péči je určený osobám od 1 roku věku, které trpí zdravotním postižením a jsou odkázáni na pomoc nebo péči druhých. Jedná se o osoby, které trpí některými z deseti základních životních potřeb, mezi které je zařazena indispozice v komunikaci a orientaci, neschopnost oblékání a obouvání, neschopnost sám se najíst, sám vykonat základní fyziologické potřeby, sám vykonat hygienu tělesnou, pečovat o své zdraví, zajišťovat své osobní aktivity a starat se o domácnost. Příspěvek na péči je rozdělen do čtyř stupňů, podle kterých je vyplácen:¹⁴⁴

- stupeň I. – lehká závislost (osoba dlouhodobě nezvládá 3 až 4 životní potřeby, u osoby mladší 18 let jsou to 3 životní potřeby),
- stupeň II. – středně těžká závislost (osoba dlouhodobě nezvládá 5 až 6 životních potřeb, u osob mladších 18 let je to 4 až 5 životních potřeb),
- stupeň III. – těžká závislost (osoba dlouhodobě nezvládá 7 až 8 životních potřeb, u osob mladších 18 let je to 6 až 7 životních potřeb),
- stupeň IV. – úplná závislost (osoba dlouhodobě nezvládá 9 až 10 životních potřeb, u osob mladších 18 let je to 8 až 9 potřeb).¹⁴⁵

Dávka je vyplácena opakovaně každý kalendářní měsíc a vyplácení je rozdělené na dva způsoby. Prvním způsobem je převod na bankovní účet, druhým způsobem je výplata formou poštovního poukazu.¹⁴⁶

3.4.4 Dávky pěstounské péče

Pro schválení výplaty dávek pěstounské péče musí být posuzovaná osoba vedena v evidenci, jako oprávněná vykonávat pěstounskou péči po přechodnou dobu. V dalších

¹⁴³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Sociální služby [online]. 2020 [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby-1#odd>

¹⁴⁴ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na péči [online]. 2020 [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/prispevek-na-peci1>

¹⁴⁵ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013, s. 360. ISBN 978-80-7387-733-0

¹⁴⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na péči [online]. [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-peci>

případech, se může jednat o osobu, která je pěstounem (nejedná se osobu, kterou je tato činnost vykonávána po přechodnou dobu) a je plnoletá. Péče této osobě byla svěřena soudem, a to prvně jako předpěstounská péče, ale osobou byl zjevný zájem stát se pěstounem nezaopatřeného dítěte. Dále se jedná o osobách, které jsou poručníky dítěte nebo o osoby mající ve své péči dítě, ke kterému není uložena vyživovací povinnost. Je jednáno o době, kdy soudní řízení je stále v procesu ve věci rozhodnutí osoby jako poručníkem.¹⁴⁷

Mezi dávky pěstounské péče jsou zařazeny:

- příspěvek na úhradu potřeb dítěte,
- odměna pěstouna,
- příspěvek při převzetí dítěte,
- příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla a
- příspěvek při ukončení pěstounské péče.¹⁴⁸

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je určený pro nezletilé a nezaopatřené dítě, které je v pěstounské péči. Nárok na příspěvek může být prodloužený pouze, pokud je dítě stále nezaopatřené¹⁴⁹, nejdéle však do 26 let. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je poskytován z důvodu zajištění stability poměrů. V situaci, kdy je dítě svěřeno do pěstounské péče, ale pouze na přechodnou dobu, se jedná též o nárok na příspěvek.¹⁵⁰

Pokud by se jednalo o situaci, kdy je dítě svěřeno do pěstounské péče, ale ne na přechodnou dobu a je odkázané na fyzickou pomoc některé z osob, dávky jsou vyplácené ve vyšších částkách.¹⁵¹ Výše příspěvků jsou určeny za každý kalendářní měsíc dle

¹⁴⁷ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2016, s. 260. ISBN 978-80-247-5148-1.

¹⁴⁸ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Dávky pěstounské péče [online]. 2020 [cit. 2021-04-02].

Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/davky-pestounske-pece> 1

¹⁴⁹ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2016, s. 261. ISBN 978-80-247-5148-1.

¹⁵⁰ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte [online]. [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-uhradu-potreb-ditete>

¹⁵¹ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2016, s. 261. ISBN 978-80-247-5148-1.

dosaženého věku dítěte. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je vyplácený pěstounovi nebo poručníkovi.¹⁵²

Tabulka 5 Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte

Věk nezaopatřeného dítěte	Částka za kalendářní měsíc
Do 6 let	4 950 Kč
Od 6 do 12 let	6 105 Kč
Od 12 do 18 let	6 985 Kč
Od 18 do 26 let	7 260 Kč

Zdroj: Příspěvek na úhradu potřeb dítěte – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (2021); zpracování vlastní

O vyplacení příspěvku na úhradu potřeb dítěte rozhoduje příslušná pobočka Úřadu práce ČR, a to podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.¹⁵³

Odměna pěstouna

Odměna pěstouna je určena osobě, která pečuje o cizí dítě nebo děti formou pěstounské péče.¹⁵⁴ Částka je pevně stanovena. Je odvozena od počtu dětí v pěstounské péči a je vyplácena každý kalendářní měsíc. Odměna pěstouna je považována za příjem ze závislé činnosti, tím pádem je stanovena v hrubé výši a je odvedena daň z příjmu a pojistné na sociální a zdravotní pojištění. Pěstoun dostane dávky následně v čisté výši.¹⁵⁵

Tímto příspěvkem je zároveň vyjádřena forma společenského uznání péče o cizí dítě nebo děti.¹⁵⁶

¹⁵² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte [online] [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-uhradu-potreb-ditete>

¹⁵³ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Dávky pěstounské péče [online]. 2020 [cit. 2021-04-02].

Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/davky-pestounske-pecel>

¹⁵⁴ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Odměna pěstouna [online]. [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/odmena-pestouna>

¹⁵⁵ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2016, s. 261. ISBN 978-80-247-5148-1.

¹⁵⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Odměna pěstouna [online]. [cit. 2021-2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/odmena-pestouna>

Tabulka 6 Výše odměny pěstouna

Počet dětí v pěstounské péči	Částka za kalendářní měsíc
1 dítě	12 000 Kč
2 děti	18 000 Kč
3 děti	30 000 Kč
1 dítě, které je závislé na fyzické pomoci druhé osoby v II. stupni (středně těžká závislost), ve III. stupni (těžká závislost) nebo v IV. stupni (úplná závislost)	30 000 Kč

Zdroj: Odměna pěstouna – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (2021); zpracování vlastní

Výplata odměny pěstouna je stanovena na každý kalendářní měsíc. Nárokem na sociální dávku disponují též osoby, které jsou zapsané v evidenci pěstounů po přechodnou dobu. Výše dávky pro tyto osoby je stanovena na 20 000 Kč za kalendářní měsíc, a to i v případě, že zrovna nemají v péči žádné dítě. V situaci, kdy osoba vedená v evidenci, pečuje o dítě, ale v péči jiné, než je pěstounská péče, výše dávky je stanovena na 6 000 Kč.¹⁵⁷

Formy podání žádosti jsou dvě. První je elektronická forma, kde je uvedený elektronický podpis nebo žádost přes datovou schránku. Druhou možností je standardní podání pomocí formuláře a na příslušné pobočce Úřadu práce ČR.¹⁵⁸

Příspěvek při převzetí dítěte

Příspěvek při převzetí dítěte je určen pro osoby, které si přebírají dítě do pěstounské péče.¹⁵⁹ Vznik nároku je stanoven ode dne rozhodnutí soudu a dávka je vyplacena oprávněným osobám.¹⁶⁰

¹⁵⁷ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Dávky pěstounské péče [online]. 2020 [cit. 2021-04-02].

<https://www.uradprace.cz/davky-pestounske-pece>

¹⁵⁸ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Odměna pěstouna [online].

[cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/odmena-pestouna>

¹⁵⁹ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2016, s. 260-261. ISBN 978-80-247-5148-1.

¹⁶⁰ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Dávky pěstounské péče [online]. 2020 [cit. 2021-04-02].

Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/davky-pestounske-pece>

Jedná se o sociální dávku, která je vyplácena jednorázově a je určena pro nakoupení vybavení pro dítě.¹⁶¹

Tabulka 7 Výše příspěvku při převzetí dítěte

Věk nezaopatřeného dítěte	Částka vyplacená jednorázově
Do 6 let	8 000 Kč
Od 6 do 12 let	9 000 Kč
Od 12 do 18 let	10 000 Kč

Zdroj: Příspěvek při převzetí dítěte – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (2021); zpracování vlastní

Příspěvek na zakoupení motorového vozidla

Příspěvek na zakoupení motorového vozidla je určen pro nákup nebo opravu vozidla pro pěstouna. Nárok na příspěvek může být uplatněn osobou, která se stará v pěstounské péči minimálně o 3 děti. Výše příspěvku je limitována na maximálně 70 % z pořizovací ceny nebo výdajů, které byly vydány na opravu vozidla. V úplném maximu se jedná o 100 000 Kč. Částka musí být řádně prokazatelná.¹⁶²

O příspěvek může pěstoun žádat opakovaně. Podmínkou je, že po sečtení poskytnutých příspěvků, nesmí být součet vyšší než 200 000 Kč. Forma podání je jak elektronická, tak písemná přes formulář na příslušné pobočce Úřadu práce ČR.¹⁶³

Příspěvek při ukončení pěstounské péče

Příspěvek při ukončení pěstounské péče je jednorázová sociální dávka a je poskytována v době, kdy je dítětem dosaženo plnoletosti. V té době bývá ukončen

¹⁶¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek při převzetí dítěte [online] [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-pri-prevzeti-ditete>

¹⁶² ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2016, s. 264-265. ISBN 978-80-247-5148-1.

¹⁶³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla [online]. [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-zakoupeni-osobniho-motoroveho-vozidla>

příspěvek na úhradu potřeb dítěte.¹⁶⁴ Mezi další možnost ukončení pěstounské péče může být zařazeno ukončení studia dítěte.¹⁶⁵

Výše příspěvku při ukončení pěstounské péče je limitována na 25 000 Kč a je vyplacena jednorázově.¹⁶⁶

3.5 Zneužívání dávek v systému sociálního pojištění, sociální podpory a sociální pomoci

Sociální dávka je příjem, který je určen příjemci v okamžik, kdy byla shledána sociální událost. Sociální událost je velice úzce propojena s krizovou událostí nebo velmi znepokojující ekonomickou situací, kterou mohou být zasaženy domácnosti, ve kterých žadatelé žijí.¹⁶⁷

Zneužívání sociálních dávek bývá velice často charakterizováno třemi typy. První typ bývá charakterizovaný tím, že pojistná událost reálně nevznikla a žadatel získal sociální dávku podvodně. Druhý typ bývá charakterizovaný tím, že pojistná událost byla skutečně zaznamenána, ale ne v tak velkém rozsahu, jak žadatel uvádí. Tím pádem získá vyšší sociální podporu, než na jakou má skutečně nárok. Třetí typ bývá charakterizovaný tím, že pojistná událost vznikla, žadateli byla sociální dávka vyplacena, ale s příjmem ze sociální dávky bylo naloženo v rozporu se záměry, za kterých byla dávka poskytnuta.¹⁶⁸

Se zneužívání jsou spojené především nepojistné sociální dávky, hlavně příspěvek na bydlení a doplatku na bydlení. Zneužívané, i když v menší míře, jsou i příspěvek na péči, příspěvek na mobilitu, příspěvek na zvláštní pomůcku nebo příspěvek mimořádné okamžité pomoci. Zneužívání je často prováděno u podpory v nezaměstnanosti nebo rodičovských příspěvků. Především se jedná o způsoby, že žadatel neohlásí veškeré

¹⁶⁴ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2016, s. 264. ISBN 978-80-247-5148-1.

¹⁶⁵ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek při ukončení pěstounské péče [online]. [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-pri-ukonceni-pestounske-pece>

¹⁶⁶ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Dávky pěstounské péče [online]. 2020 [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/davky-pestounske-pece>

¹⁶⁷ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky? Privatizace státu: dopady škrtů v sociální oblasti: Pražská škola alternativ – Sborník 04*. Praha: Ekumenická akademie Praha, 2012, s. 5. ISBN 978-80-904405-9-3.

¹⁶⁸ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky: analýza čerpání z roku 2019*. Praha: MDA, 2020, s. 9. ISBN 978-80-87348-71-0.

příjmy, je zatajený nástup do zaměstnání nebo pobyty v zahraničí, případně hospitalizace v nemocnici.¹⁶⁹ Nutné jsou preventivní opatření.¹⁷⁰

Zneužívání sociálních dávek je problémem celé společnosti. Z morálního hlediska se jedná o velký problém vůči lidem, kteří sociální dávky nezneužívají.¹⁷¹

3.5.1 Zneužívání dávek sociálního pojištění

Mezi nejčastější důvody zneužívání dávek sociálního pojištění se řadí – získání náhradního příjmu nebo získání placeného volna. Častokrát lidé nastojí situace tak, aby nárok na dávku vznikl.¹⁷²

Nárok na dávky mohou být uplatněny osobou, kterou je odváděno sociální pojištění.¹⁷³

Dávky nemocenského pojištění

Od ledna 2020 bylo změněno fungování neschopenek. V platnost byly přijaté e-neschopenky. E-neschopenkami byl zrychlen proces předávání informací mezi zaměstnancem, zaměstnavatelem, lékařem a ČSSZ.¹⁷⁴

Do zneužívání dávek nemocenského pojištění mohou být zapojováni jak zaměstnavatelé, tak lékaři. Lidé často pobírají sociální dávky, na které podle zákona nemají nárok. Lidé jsou schopni vytvořit takovou sociální událost, aby nárok na dávky nemocenského pojištění byl vyšší než na který skutečný nárok. Zneužívání dávek nemocenského pojištění je prováděný především v době ekonomické krize a hlavními oblastmi jsou nejčastěji severní a východní Čechy a severní Morava. Další způsobem

¹⁶⁹ STÁTNÍ SPRÁVA. Za zneužití dávky mohou padat i tresty [online]. 2015 [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: https://www.statnisprava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/za_zneuzeni_davky_mohou_padat_i_tresty_15061513_83733883

¹⁷⁰ OECD. *Countering Fraud in Social Benefit Programmes Taking Stock of Current Measures and Future Directions*, OECD Publishing [online]. 2020, s. 15. *ProQuest Ebook Central*. Dostupné z: <https://ebookcentral-proquest-com.infozdroje.czu.cz/lib/czup/detail.action?docID=6474837>.

¹⁷¹ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky: analýza čerpání z roku 2019*. Praha: MDA, 2020, s. 26. ISBN 978-80-87348-71-0.

¹⁷² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Za podvody s nemocenskými dávkami hrozí i vězení, varuje ministerstvo [online]. [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/792287/TZ_111013a.pdf/ac73951d-92ef-162a-02c6-550cdafb4495

¹⁷³ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. eNeschopenka [online]. [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/nemocenske>

¹⁷⁴ MĚSĚC.CZ Vše, co jste chtěli vědět o nemocenském: Kdo má nárok, za jakých podmínek a kdo jej vyplácí [online]. 2020 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/nemocenska-narok-podminky/>

zneužívání dávek nemocenského pojištění je účelové zaměstnání příbuzných nebo kamarádů ve vlastním podniku.¹⁷⁵

Dávky důchodového pojištění

U sociální dávek důchodového pojištění by zneužívání dávek mohlo být prakticky vyloučeno. Důvodem je to, že podmínky pro získání důchodového pojištění jsou stanoveny velice přísně a jsou takřka neoblomné.¹⁷⁶

Dávky poskytované v souvislosti s příspěvkem na státní politiku zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti je zpravidla rozdělena na aktivní a pasivní. Aktivní část je určena pro pozitivní vývoj na trhu práce. Pasivní část je určena na ochranu před sociálními a ekonomickými negativními dopady nezaměstnanosti.¹⁷⁷

Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti není nijak vysoký a Česká republika je zařazena mezi země, kde jsou výdaje na politiku zaměstnanosti jedny z nejnižších. Pokud by docházelo ke zneužívání, tak opravdu jen v malé míře.¹⁷⁸

3.5.2 Zneužívání dávek státní sociální podpory

Dávky státní sociální podpory jsou upraveny zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.¹⁷⁹

V situacích, které jsou společensky uznatelné, přebírá stát spoluzodpovědnost za vzniklou sociální situaci.¹⁸⁰

¹⁷⁵ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Za podvody s nemocenskými dávkami hrozí i vězení, varuje ministerstvo [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/792287/TZ_111013a.pdf/ac73951d-92ef-162a-02c6-550cdafb4495

¹⁷⁶ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky? Privatizace státu: dopady škrtů v sociální oblasti*: Pražská škola alternativ – Sborník 04. Praha: Ekumenická akademie Praha, 2012, s. 6. ISBN 978-80-904405-9-3.

¹⁷⁷ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Strategický rámec politiky zaměstnanosti do roku 2030 [online]. 2020 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1357303/SRPZ_2030.pdf/148b2fc5-d7a6-f9c7-cc50-13b52a62e86e

¹⁷⁸ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky? Privatizace státu: dopady škrtů v sociální oblasti*: Pražská škola alternativ – Sborník 04. Praha: Ekumenická akademie Praha, 2012, s. 10. ISBN 978-80-904405-9-3.

¹⁷⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Státní sociální podpora [online]. 2021 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statni-socialni-podpora>

¹⁸⁰ ÚŘAD PRÁCE ČR. Informace pro občany [online]. 2021 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/informace-pro-obcany>

Přídavek na dítě

Přídavek na dítě může být zneužíván při vykazování nepravdivých příjmů. Vzhledem k tomu, že 68 % osob pobírá dávku ve zvýšené míře a je na ni uplatněn nárok, není předpokládáno, že by zneužívání bylo prováděno ve větší míře.¹⁸¹

Za předpokladu, že by zneužívání přídavku na dítě bylo prováděno ve větší míře, byl by dopad na státní rozpočet maximálně stomilionový.¹⁸²

Příspěvek na bydlení

U příspěvku na bydlení bylo malými obcemi upozorněno, že je nutné, aby sociální dávky byly sníženy. A to především v situacích, pokud by bylo zjištěno, že pobírané sociální dávky jsou příliš velké a taková výše není zapotřebí. Příspěvky na bydlení jsou především zneužívány provozovateli ubytoven.¹⁸³

Od 1. ledna 2020 byl vpuštěn v platnost zákon č. 363/2019, kterým byly provedené změny. Novým zákonem bylo uloženo, že nyní musí žadatel do žádosti o příspěvek doplnit manžela nebo manželku a nezletilé děti, které jsou nezaopatřené. Dříve byla povinnost uvedení pouze osoby s nahlášeným trvalým pobytem ve stejné domácnosti.¹⁸⁴ Zneužívání příspěvku na bydlení je možné za předpokladu, kdy nejsou žadatelem přiznané osoby mající příjem a žijící ve společné domácnosti, případně kdy je smlouva uzavřena mezi rodiči a jejich dětmi, jedná se o tzv. komerční nájem.¹⁸⁵

Porodné

Sociální dávka porodné byla vyhodnocena jako velmi obtížná, co se zneužití týče. Z toho důvodu, že není předpoklad zfalšování porodu, ale spíše uvedení nepravdivých

¹⁸¹ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky: analýza čerpání z roku 2019*. Praha: MDA, 2020, s. 19. ISBN 978-80-87348-71-0.

¹⁸² LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky? Privatizace státu: dopady škrtů v sociální oblasti: Pražská škola alternativ – Sborník 04*. Praha: Ekumenická akademie Praha, 2012, s. 8-10. ISBN 978-80-904405-9-3.

¹⁸³ REVUE PRO SOCIÁLNÍ POLITIKU A VÝZKUM. Malé obce žádají MPSV o vyšší kontrolu dávek na bydlení [online]. 2018 [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2018/07/male-obce-zadaji-mpsv-o-vyssi-kontrolu-davek-na-bydleni/>

¹⁸⁴ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Podmínky pro přiznání příspěvku na bydlení se od července změny [online]. 2020 [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1248138/17.6.2020+-+TZ_Podm%C3%ADnky+pro+přiznán%C3%AD+př%C3%ADspěvku+na+bydlen%C3%AD+se+od+červen+ce+změn%C3%AD.pdf/9d77b51f-9e5e-1778-6c9a-8ccfaca89504

¹⁸⁵ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky: analýza čerpání z roku 2019*. Praha: MDA, 2020, s. 16. ISBN 978-80-87348-71-0.

údajů při prokazování výše příjmu, aby byly rodinou splněny podmínky a byl uplatněn nárok na porodné.¹⁸⁶

Nově od 28. července 2021 nebude žadateli započítáván při žádosti o porodné příjem u nezaopatřeného dítěte z dohody mimo pracovní poměr.¹⁸⁷

Rodičovský příspěvek

Příjmy, které jsou vyplaceny, nejsou vůbec sledovány a v podstatě na rodičovský příspěvek může být uplatněn nárok každým rodičem.¹⁸⁸

Zneužívání dávky na rodičovský příspěvek bylo vyhodnoceno jako nemožné.¹⁸⁹

Pohřebné

Sociální dávka pohřebné byla vyhodnocena jako nezneužitelná. Vzhledem k podmínkám pohřebného je vyloučeno, že by tato sociální dávka byla zneužívána.¹⁹⁰

Příjem rodiny navíc není testován.¹⁹¹

Podpora v nezaměstnanosti

Podpora v nezaměstnanosti nebo rekvalifikaci je řazena mezi sociální dávky, které bývají zneužívané.¹⁹²

¹⁸⁶ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky? Privatizace státu: dopady škrtů v sociální oblasti: Pražská škola alternativ – Sborník 04.* Praha: Ekumenická akademie Praha, 2012, s. 8-10. ISBN 978-80-904405-9-3.

¹⁸⁷ STÁTNÍ SPRÁVA. CZ Novela zákona o státní sociální podpoře [online]. 2021 [cit. 2021-09-24].

Dostupné z:

https://www.statnisprava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/novela_zakona_o_statni_socialni_podpore_21072809_66034943

¹⁸⁸ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky? Privatizace státu: dopady škrtů v sociální oblasti:*

Pražská škola alternativ – Sborník 04. Praha: Ekumenická akademie Praha, 2012, s. 8. ISBN 978-80-904405-9-3.

¹⁸⁹ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky: analýza čerpání z roku 2019.* Praha: MDA, 2020, s. 15. ISBN 978-80-87348-71-0.

¹⁹⁰ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky? Privatizace státu: dopady škrtů v sociální oblasti:*

Pražská škola alternativ – Sborník 04. Praha: Ekumenická akademie Praha, 2012, s. 10. ISBN 978-80-904405-9-3.

¹⁹¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Pohřebné [online]. [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/pohrebne>

¹⁹² STÁTNÍ SPRÁVA. CZ Za zneužití dávky mohou padat i tresty [online]. 2015 [cit. 2021-09-24].

Dostupné z:

https://www.statnisprava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/za_zneuziti_davky_mohou_padat_i_tresty_15061513_83733883

Nelegální zaměstnání neboli tzv. „práce na černo“ je velice závažným problémem v souvislosti se zneužíváním podpory v nezaměstnanosti. Oblast nelegálního zaměstnávání je velmi problematická, ale bohužel statisticky nezmapovaná, téměř nepodchycená. Na základě veřejných dat Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky byl stanoven odhad, že podpora v nezaměstnanosti je zneužívána zhruba polovinou osob pobírajících tuto dávku. Ztráty státního rozpočtu byly odhadnuté v řádech 2,5 miliard Kč. Tímto odhadem je zřejmé, že tato dávka by mohla být nejvíce zneužívána.¹⁹³

3.5.3 Možnosti zneužívání dávek sociální pomoci

Sociální pomoc je určena osobám v nejvíce tísnivých životních situacích, která je jinak nazývána jako tzv. „záchranná síť“ nebo poslední možnost.¹⁹⁴

Dávky určené pro osoby zdravotně postižené

Zneužívání příspěvku na zvláštní pomůcku a příspěvku na mobilitu z hlediska dané povahy příspěvků je prakticky u obou vyloučeno.¹⁹⁵

Problém lze spatřovat ve zneužití nebo padělání průkazu ZTP.¹⁹⁶

Dávky pomoci v hmotné nouzi

Vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi je relativně příznivě podchyceno a jejich čerpání je kontrolováno. Pokud by docházelo ke zneužívání, státní rozpočet by ztrácel maximálně o statisíce korun.¹⁹⁷

Vyplácení dávek formou poukázek je nastaveno tak, aby je osoba nemohla utratit za tabákové výrobky a alkohol. Negativum poukázek lze spatřit v jejich nepřijímání ve

¹⁹³ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky: analýza čerpání z roku 2019*. Praha: MDA, 2020, s. 24-25. ISBN 978-80-87348-71-0.

¹⁹⁴ KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC. *Systém sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. ČZU v Praze, 2019, s. 6. ISBN 978-80-213-2964-5.

¹⁹⁵ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky: analýza čerpání z roku 2019*. Praha: MDA, 2020, s. 21. ISBN 978-80-87348-71-0.

¹⁹⁶ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Ústeckého kraje – Padělaný parkovací průkaz pro ZTP [online]. 2013 [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zatajila-snatek.aspx>

¹⁹⁷ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky? Privatizace státu: dopady škrtů v sociální oblasti*: Pražská škola alternativ – Sborník 04. Praha: Ekumenická akademie Praha, 2012, s. 8. ISBN 978-80-904405-9-3.

školních jídelnách, potřebách do domácností nebo mateřských školách.¹⁹⁸ Zároveň byl zaznamenaný problém, že je lidmi systém obcházen změnou bydliště, např. nově je adresa trvalého bydliště změněna na adresu městského či obecního úřadu, známých nebo jiných osob.¹⁹⁹

Příspěvek na péči

U příspěvku na péči je předpokládáno zneužívání spíše zřídka. Schválení příspěvku je posuzováno třemi institucemi, a to Úřadem práce ČR, ČSSZ a příslušným lékařem. Je velmi nízká pravděpodobnost, že by byly obelhané všechny tři subjekty. Statistickými daty bylo zjištěno, že většina osob pobírající příspěvek na péči, je důchodového věku.²⁰⁰

Možností, jak ale příspěvek zneužít, může být situace, kdy osoba pobírající příspěvek na péči zemře a jeho stále žijícím manželem tato skutečnost není ohlášena.²⁰¹

Dávky pěstounské péče

Jednotlivé dávky pěstounské péče jsou téměř nezneužitelné. Jedná se o příspěvcích pro potřeby dítěte, o které se nemohou nebo nechtějí starat jejich rodiče a starají se o ně pěstouni.²⁰²

¹⁹⁸ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky: analýza čerpání z roku 2019*. Praha: MDA, 2020, s. 18. ISBN 978-80-87348-71-0.

¹⁹⁹ PARLAMENTNÍ LISTY.CZ Politici mluví o zneužívání dávek, ale neznají podstatu sociálního zabezpečení [online]. 2018 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/profily/Mgr-Pavel-Herman-20321/clanek/Politici-mluvi-o-zneuzivani-davek-ale-neznaji-podstatu-socialniho-zabezpeceni-84894>

²⁰⁰ LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky: analýza čerpání z roku 2019*. Praha: MDA, 2020, s. 14. ISBN 978-80-87348-71-0.

²⁰¹ STÁTNI SPRÁVA. Za zneužití dávky mohou padat i tresty [online]. 2015 [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: https://www.statnisprava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/za_zneuzeni_davky_mohou_padat_i_tresty_15061513_83733883

²⁰² LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky? Privatizace státu: dopady škrtů v sociální oblasti*. Pražská škola alternativ – Sborník 04. Praha: Ekumenická akademie Praha, 2012, s. 10. ISBN 978-80-904405-9-3.

4 Analytická část

Analytická část práce je zaměřena na možnosti zneužívání jednotlivých sociálních dávek v systému sociálního zabezpečení. Tyto možnosti budou zkoumány na základě evidence konkrétních případů z veřejně přístupné databáze Policie České republiky nebo soudů.

Na základě těchto případů bude vyhodnoceno, zda je možné, aby byly jednotlivé sociální dávky v systému sociálního zabezpečení zneužité a případně jakým způsobem.

4.1 Limity analýzy

Problém lze spatřit v tom, že získání přesných informací ohledně počtu a finančních škod způsobených zneužíváním jednotlivých dávek v systému sociálního zabezpečení, není pro civilní osobu dosažitelné. Bez konkrétních dat není možné, aby byla analýza zcela detailní, ale spíše je jedná o hrubý odhad, co se týče dat ohledně počtu případů a finančních škod. Data, která jsou veřejně přístupná, jsou za celý systém sociálního zabezpečení. Na Ústředí ČSSZ i na Úřad práce ČR – generální ředitelství, kterými jsou jednotlivé sociální dávky vypláceny, byly odeslány dotazy ohledně evidence zneužívání jednotlivých dávek. V odpovědích bylo uvedeno, že evidence zneužívání jednotlivých dávek, není těmito institucím zákonem uložena, tím pádem zneužívání jednotlivých sociálních dávek, které spadají do jejich gesce neevdují. Na Úřad práce ČR – generální ředitelství byl odeslán další dotaz, který byl směřován na nejčastější způsoby, kterými žadatelé obcházejí systém. V odpovědi bylo hezky vysvětleno, že nejčastějšími způsoby jsou ty, kdy žadatelé zatají rozhodné skutečnosti, které jsou důležité při rozhodnutí o udělení sociální dávky. Mezi další způsob je zařazeno neohlášení rozhodující změny nebo zapomenutí nahlášení této změny. Zároveň byla podotknuta skutečnost, že rozlišení případů neznalostí a úmyslného neohlášení je velmi obtížné.

Statistiky ohledně zneužívání dávek v systému sociálního zabezpečení jsou evidované Policií České republiky ve veřejně přístupné databázi. Jsou však zaměřeny pouze na celkové zneužívání v systému sociálního zabezpečení, nikoliv na zneužívání jednotlivých dávek. Z toho lze vyvodit, že určení, která dávka je nejvíce zneužívána a zda se nachází v systému sociálních dávek některá dávka, která zneužitelná není, je poměrně složité. Od Policie České republiky byla získána odpověď na žádost o informace ohledně zneužívání jednotlivých sociálních dávek ta, že evidence zneužívání jednotlivých

sociálních dávek za jednotlivé roky je široce obsáhlá, jedná se o dohledávání informací, které již nejsou povinni poskytovat.

Při vyhodnocování možností, zda konkrétní sociální dávky jsou zneužitelné, byla provedena analýza z evidence případů Policie České republiky a soudů. Zároveň při výkonu diplomní praxe byly diskutované různé situace. Například, pokud je žadatelem pobírána některá ze sociálních dávek neoprávněně, příslušnou institucí je vyčíslen přeplatek. Pokud je přeplatek uhrazen v řádném termínu, případ se nepředává Policii České republiky, tím pádem není evidován v policejních statistikách. Vyloženě statistika o podezření případů zneužívání sociálních dávek není veřejně v dispozici a není uložena ani povinnost v zákonně, aby taková statistika byla vedena. Pokud je některou z institucí vedena, není její povinností tyto informace poskytovat.

4.2 Příjmy a výdaje v systémech sociálního zabezpečení

Ze státního rozpočtu je největší výdajová položka určena právě na systém sociálního zabezpečení. V následující tabulce bude znázorněno, jak velké výdaje jsou procentuálně a peněžně určené na systém sociálního zabezpečení.

Příjmová část systému sociálního zabezpečení je tvořena z povinného pojistného, který bude v tabulce znázorněn, jak procentuálně, tak peněžně.

Tabulka 8 Příjmy a výdaje státního rozpočtu na povinném pojistném v systém sociálního zabezpečení v letech 2015-2021

Rok	Příjmy v %	Příjmy v Kč	Výdaje v %	Výdaje v Kč
2015	35,8 %	400,7 mld. Kč	42,0 %	512,6 mld. Kč
2016	35,7 %	422,0 mld. Kč	45,0 %	569,0 mld. Kč
2017	35,8 %	447,8 mld. Kč	40,5 %	530,5 mld. Kč
2018	37,8 %	496,9 mld. Kč	40,9 %	557,9 mld. Kč
2019	38,0 %	556,4 mld. Kč	41,9 %	601,9 mld. Kč
2020	37,2 %	586,4 mld. Kč	40,3 %	651,3 mld. Kč
2021	40,6 %	562,1 mld. Kč	37,0 %	697,0 mld. Kč

Zdroj: Státní rozpočet v kostce – Ministerstvo financí České republiky (2015-2021); zpracování vlastní

Z tabulky č. 8 je zřejmé, že v horizontu let 2015-2021 byly zvyšované jak příjmy z pojistného, tak výdaje. Každým rokem jsou výdaje státního rozpočtu na systém sociálního zabezpečení zároveň ty nejvyšší. Současně je z tabulky č. 8 patrné, že každým rokem, je prokazatelně vyšší výdajová část na sociální zabezpečení než část příjmová.

V tabulce jsou uvedeny příjmy a výdaje státního rozpočtu, které byly naplánované na každý uvedený rok. Uvedené údaje v tabulce reálně nepojednávají o tom, kolik bylo skutečně vyplaceno finančních prostředků, ale pouze jak byla tato oblast naplánována po příjmové a výdajové stránce pro konkrétní uvedené roky.

Tabulka 9 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2015

Oblast dávek	2015	
	Výdaje v %	Výdaje v Kč
Podpora v nezaměstnanosti	2,0 %	8,3 mld. Kč
Příspěvek na péči	4,0 %	21,2 mld. Kč
Dávky pro osoby zdravotně postižené	0,4 %	1,9 mld. Kč
Dávky pomoci v hmotné nouzi	2,0 %	10,5 mld. Kč
Dávky důchodového pojištění	77,0 %	385,2 mld. Kč
Dávky státní sociální podpory a dávky pěstounské péče	8,0 %	37,6 mld. Kč
Dávky nemocenského pojištění	5,0 %	24,1 mld. Kč

Zdroj: Státní rozpočet v kostce – Ministerstvo financí České republiky (2015), Vývoj sociálních výdajů MPSV v roce 2015 - Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (2016); zpracování vlastní

Zvláštní dávky ozbrojených sborů tvořily výdaje pouze v 1 %.²⁰³ Zvláštní dávky ozbrojených sborů jsou určeny pro příslušníky bezpečnostních sborů při ukončení jejich činnosti ve služebním poměru. Jedná se o dávkách, které jsou určeny pouze pro příslušníky

²⁰³ MINISTERSTVO FINANCÍ – SEKCE VEŘEJNÉ ROZPOČTY. *Státní rozpočet 2015 v kostce – Informační příručka Ministerstva financí ČR* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2017, s. 38. ISBN 978-80-85045-75-8. Dostupné také z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2015-21174>

bezpečnostních sborů, nikoliv civilní obyvatele, jako je tomu u systému ostatních sociálních dávek.²⁰⁴ Jelikož zvláštní dávky ozbrojených sil nejsou určené pro civilní občany a tato diplomová práce s nimi nepracuje, tyto data nebudou v tabulkách uvedena. Práce bude pouze s daty, na které je diplomová práce zaměřena.

Z tabulky č. 9 je zřejmé, že nejvyšší výdajová položka systému sociálního zabezpečení byla v roce 2015 tvořena dávkami důchodového pojištění. Nejmenší výdajová položka byla tvořena dávkami pro osoby zdravotně postižené. Tabulka je zaměřena na výdaje, se kterými bylo plánováno ve státním rozpočtu pro rok 2015.

Tabulka 10 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2016

Oblast dávek	2016	
	Výdaje v %	Výdaje v Kč
Podpora v nezaměstnanosti	1,4 %	7,5 mld. Kč
Příspěvek na péči	3,8 %	21,8 mld. Kč
Dávky pro osoby zdravotně postižené	0,4 %	2,2 mld. Kč
Dávky pomoci v hmotné nouzi	2,1 %	11,7 mld. Kč
Dávky důchodového pojištění	71,9 %	401,3 mld. Kč
Dávky státní sociální podpory a dávky pěstounské péče	7,4 %	40,1 mld. Kč
Dávky nemocenského pojištění	4,5 %	24,5 mld. Kč

Zdroj: Státní rozpočet v kostce – Ministerstvo financí České republiky (2016), zpracování vlastní

Státní rozpočet za rok 2016 byl obsažený i dalšími údaji o výdajích, například ohledně zaměstnání postižených osob, sociální pomoci dětem a mládeži a dalšími údaji. Ze státního rozpočtu byla vybrána pouze data týkající se sociálních dávek, se kterými je v této diplomové práci pracováno.

²⁰⁴ ODBORNÉ SEMINÁŘE PRO OBCE. Zvláštní sociální dávky příslušníků ozbrojených sil a bezpečnostních sborů při skončení služebního poměru. [online] 2021 [cit. 2021-09-12]. Dostupné z: <https://www.ucetniportal.cz/wiki/html?item=15230>

Z tabulky č. 10 je patrné, že nejvyšší výdaje z oblasti sociálních dávek jsou určeny na dávky důchodového pojištění, nejmenší část naopak je určena pro osoby zdravotně postižené. Peněžité výdaje na dávky důchodového pojištění byly zvýšené, procentuálně tvořily ale nižší podíl. Dávky pro osoby zdravotně postižené byly v peněžité hodnotě zvýšené, procentuálně tvořily stejný podíl.

V tabulce jsou uvedeny údaje, které byly plánované pro rok 2016. Skutečné výdaje mohou být odlišné.

Tabulka 11 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2017

Oblast dávek	2017	
	Výdaje v %	Výdaje v Kč
Podpora v nezaměstnanosti	1,6 %	8,5 mld. Kč
Příspěvek na péči	4,4 %	23,8 mld. Kč
Dávky pro osoby zdravotně postižené	0,4 %	2,4 mld. Kč
Dávky pomoci v hmotné nouzi	1,8 %	9,7 mld. Kč
Dávky důchodového pojištění	77,6 %	416,5 mld. Kč
Dávky státní sociální podpory a dávky pěstounské péče	7,6 %	40,8 mld. Kč
Dávky nemocenského pojištění	5,1 %	27,5 mld. Kč

Zdroj: Státní rozpočet v kostce – Ministerstvo financí České republiky (2017); zpracování vlastní

Z tabulky č. 11 lze vypořadovat, že nejvyšší výdajová položka byla tvořena dávkami na důchodové pojištění. Současne lze vypořadovat, že částka na důchodovém pojištění je každým rokem vyšší.

Nejmenší výdajová položka je tvořena dávkami pro osoby zdravotně postižené a výdaje, které jsou na tyto dávky vynakládány jsou též každým rokem vyšší. Důvodem, že jsou každým rokem zvyšovány výdaje státního rozpočtu na oblast sociálních dávek, by

mohlo být to, že každým rokem jsou zvyšovány průměrné mzdy²⁰⁵, ale zároveň je každým rokem vyšší míra inflace.²⁰⁶ V důsledku zvyšování cen, lidé vynakládají vyšší výdaje na své potřeby.

Tabulka je obsažena výdaji, se kterými se plánovalo ve státním rozpočtu pro rok 2017, tzn. že údaje nevyprávějí o skutečném stavu, který byl vyplacen.

Tabulka 12 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2018

Oblast dávek	2018	
	Výdaje v %	Výdaje v Kč
Podpora v nezaměstnanosti	1,2 %	7,0 mld. Kč
Příspěvek na péči	4,6 %	26,0 mld. Kč
Dávky pro osoby zdravotně postižené	0,5 %	2,9 mld. Kč
Dávky pomoci v hmotné nouzi	1,5 %	8,6 mld. Kč
Dávky důchodového pojištění	77,0 %	434,4 mld. Kč
Dávky státní sociální podpory a dávky pěstounské péče	7,9 %	44,8 mld. Kč
Dávky nemocenského pojištění	5,8 %	32,7 mld. Kč

Zdroj: Státní rozpočet v kostce – Ministerstvo financí České republiky (2018); zpracování vlastní

Tabulkou č. 12 je ukázáno, že nejvyšší výdajovou položkou jsou tvořeny dávky důchodového pojištění. Naopak nejnižší výdajovou položkou jsou dávky pro osoby zdravotně postižené.

Pokud jsou srovnány roky 2017 a 2018, je viditelné, že v roce 2018 byly ve státním rozpočtu připravené nižší výdaje na podporu v nezaměstnanosti a dávky pomoci v hmotné nouzi. Rozpočet na dávky pomoci v hmotné nouzi byl připraven nižší dokonce již druhým

²⁰⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Průměrné mzdy – 2. čtvrtletí 2021 [online]. 2021 [cit. 2021-10-17]
Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-2-ctvrtleti-2021>

²⁰⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Inflace – druhy, definice, tabulky [online]. 2021 [cit. 2021-10-17]
Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

rokem za sebou. Tento fakt mohl být zapříčiněn změnou ministrů. V roce 2016 byla funkce ministryně práce a sociálních věcí zastávána paní Mgr. Michaelou Marksovou, v roce 2017 paní Ing. Jaroslavou Němcovou, MBA a v roce 2018 panem Mgr. Bc. Petrem Krčálem.²⁰⁷ Zde se nabízí možnost, že každým ministrem nebo ministryní, mohla být problematika vyhodnocena jiným způsobem.

Tabulka je obsažena údaji, se kterými bylo plánováno pro rok 2018 ve státním rozpočtu ve výdajové části. Údaje v tomto případě mohou být odlišné od skutečných.

Tabulka 13 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2019

Oblast dávek	2019	
	Výdaje v %	Výdaje v Kč
Podpora v nezaměstnanosti	1,2 %	7,3 mld. Kč
Příspěvek na péči	4,4 %	26,6 mld. Kč
Dávky pro osoby zdravotně postižené	0,5 %	3,0 mld. Kč
Dávky pomoci v hmotné nouzi	1,1 %	6,6 mld. Kč
Dávky důchodového pojištění	78,3 %	472,5 mld. Kč
Dávky státní sociální podpory a dávky pěstounské péče	7,1 %	49,2 mld. Kč
Dávky nemocenského pojištění	6,0 %	36,5 mld. Kč

Zdroj: Státní rozpočet v kostce – Ministerstvo financí České republiky (2019); zpracování vlastní

Tabulkou č. 13 jsou analyzované výdaje na sociální dávky za rok 2019. Prokazatelně nejvyšší výdaje byly určeny na dávky důchodového pojištění. Nejnižší výdajová položka sociálních dávek je v roce 2019 tvořena dávkami pro osoby zdravotně postižené.

²⁰⁷ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Bývalí ministři MPSV. [online]. 2019 [cit. 2021-10-17] Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/byvali-ministri-mpsv>

Celkově byl pro rok 2019 peněžní objem pro jednotlivé oblasti sociálních dávek navýšen. Pouze u dávek pomoci v hmotné nouzi byl peněžitý objem státního rozpočtu snížen než v předešlém roce 2018. Procentuálně byly některé sociální dávky vyhodnocené jako nižší, ovšem peněžitá částka byla stanovena vyšší.

Od 30. července 2018 byla pozice ministryně práce a sociálních věcí zastávána paní Dipl.-Pol. Janou Maláčovou, MSc.²⁰⁸ Zde může být spekulováno o možnosti, že novou ministryní byly nově vyhodnoceny výše jednotlivých sociálních dávek.

V tabulce jsou uvedeny výdajové údaje, se kterými bylo plánováno pro rok 2019, tzn. že skutečné výdaje mohli být odlišné.

Tabulka 14 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2020

Oblast dávek	2020	
	Výdaje v %	Výdaje v Kč
Podpora v nezaměstnanosti	1,2 %	7,6 mld. Kč
Příspěvek na péči	4,8 %	31,3 mld. Kč
Dávky pro osoby zdravotně postižené	0,5 %	3,1 mld. Kč
Dávky pomoci v hmotné nouzi	0,8 %	5,4 mld. Kč
Dávky důchodového pojištění	77,7 %	507,3 mld. Kč
Dávky státní sociální podpory a dávky pěstounské péče	7,5 %	49,2 mld. Kč
Dávky nemocenského pojištění	6,2 %	40,6 mld. Kč

Zdroj: Státní rozpočet v kostce – Ministerstvo financí České republiky (2020); zpracování vlastní

Tabulka č. 14 je zaměřena na výdaje sociálních dávek za rok 2020. V tomto roce byla Česká republika zasažena pandemií covid-19. Největší výdajová položka v roce 2020 byla tvořena dávkami důchodového pojištění. Nejnižší výdaje byly určeny na dávky pro

²⁰⁸ ČT24. Zeman jmenoval Maláčovou novou ministryní práce a sociálních věcí [online]. 2018 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2552263-zeman-jmenoval-malacovou-novou-ministryni-prace-a-socialnich-veci>

osoby zdravotně postižené. Během roku 2020 byly jednotlivé kategorie sociálních dávek znovu navýšeny po peněžité stránce. Výdaje byly sníženy u dávek pomoci v hmotné nouzi. U dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče byla peněžitá suma ponechaná stejně jako v roce 2019.

V tabulce jsou uvedeny údaje, které byly naplánovány pro rok 2020. Skutečné výdaje byly však odlišné. Právě pandemií covid-19 bylo v roce 2020 výrazně zasáжено do státního rozpočtu, a právě největší změna byla vyhodnocena v oblasti sociálních dávek, kde bylo vyplaceno o 85,2 mld. Kč nad plánovaný rámec. Navýšení bylo schváleno u dávek důchodového pojištění (+ 33,0 mld. Kč), u jednorázového příspěvku v prosinci 2020 (+ 15 mld. Kč), u rodičovského příspěvku (+ 14,1 mld. Kč), příspěvku na péči (+ 3,3 mld. Kč). Velmi byly žádány a více vypláceny dávky nemocenského pojištění (+ 16,4 mld. Kč) a podpory v nezaměstnanosti (+ 2,4 mld. Kč).²⁰⁹

Tabulka 15 Výdaje státního rozpočtu na jednotlivé oblasti sociálního zabezpečení pro rok 2021

Oblast dávek	2021	
	Výdaje v %	Výdaje v Kč
Podpora v nezaměstnanosti	2,2 %	15,5 mld. Kč
Příspěvek na péči	4,7 %	33,0 mld. Kč
Dávky pro osoby zdravotně postižené	0,4 %	3,0 mld. Kč
Dávky pomoci v hmotné nouzi	0,8 %	5,7 mld. Kč
Dávky důchodového pojištění	76,7 %	535,6 mld. Kč
Dávky státní sociální podpory a dávky pěstounské péče	7,4 %	52,0 mld. Kč
Dávky nemocenského pojištění	6,2 %	43,6 mld. Kč

Zdroj: Státní rozpočet v kostce – Ministerstvo financí České republiky (2021); zpracování vlastní

²⁰⁹ MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Plnění státního rozpočtu ČR za leden až prosinec 2020 [online]. 2021 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/pokladni-plneni-sr-40434>

V roce 2021, kdy se Česká republika stále potýká s pandemií covid-19, je nejvyšší výdajová položka vyhodnocena u dávek důchodového pojištění. Nejnižší naopak u dávek pro osoby zdravotně postižené. Z uvedených dat za roky 2015-2021 lze vypožorovat, že každým rokem tvoří největší výdajovou položkou dávky důchodového pojištění a nejnižší položkou naopak dávky pro osoby zdravotně postižené. Každým rokem jsou zároveň výdaje na sociální dávky vyšší. Opakem jsou například dávky pomoci v hmotné nouzi, na které byly od roku 2017 do roku 2020 výdaje sniženy. Od roku 2021 byly však dávky pomoci v hmotné nouzi posíleny. Pro rok 2021 byla výrazně posílena ve státním rozpočtu posílena podpora v nezaměstnanosti. To může být způsobeno tím, že pandemie covid-19 negativně ovlivnila řadu firem, které byly v důsledku situace donuceny propustit své zaměstnance v souvislosti se snižováním nákladů. Celkově byl státní rozpočet v oblasti sociálních dávek posílen.

Tabulka č. 15 obsahuje plánované výdaje státního rozpočtu. Od 1. července 2021 je vyplácena nová sociální dávka, a to náhradní výživné. Zároveň bylo schváleno navýšení přídatku na děti. Dopad na státní rozpočet může být ten, že reálně budou výdaje na oblast sociálního zabezpečení mnohem vyšší.

4.3 Analýza zneužívání dávek sociálního zabezpečení na základě dat Policie ČR

Policie České republiky, v rámci veřejných přístupných databází, eviduje zneužívání celého systému sociálního zabezpečení, nikoliv jednotlivých sociálních dávek. Z této statistiky je zřejmé, kolik případů zneužívání bylo skutečně odhaleno, za kolik korun a v jakém kraji se případy odehrály.

Konkrétní sociální dávky, které by mohly být zneužívány nejvíce nebo naopak nejméně, se z těchto statistik nelze dozvědět. V rámci policejních statistik jsou evidované případy zvláště v jednotlivých krajích a za celé území České republiky. Z těchto informací lze vyvodit, v jakém kraji dochází ke zneužívání sociálních dávek nejvíce a v jakém naopak nejméně. Statistiky jsou zpracovány vždy ke konci určitého měsíce, kde je přičten počet případů, který byl evidován a v jakém kraji.

Policie České republiky zaznamenává případy, které jim byly předány Úřadem práce ČR nebo ČSSZ. Případy jsou předávány po oprávněném zjištění zneužívání sociálních dávek a vyčíslení přeplatku, který nebyl do stanoveného data uhrazen. Tato problematika

byla mnohokrát konzultována během výkonu diplomní praxe na Úřadu práce ČR – generálním ředitelstvím. Případy, kdy je zjištěné neoprávněné pobírání sociálních dávek, vyčíslení přeplatků a následné uhrazení přeplatků, nejsou předávány na Policii České republiky, tím pádem není toto podvodné jednání ve statistikách obsažené (jako pokus o podvodné jednání či neohlášení rozhodných skutečností) a ve skutečnosti je možné se setkat s podvodným jednáním častěji.

V současné době jsou i velkým problémem sociální sítě. Na různých sociálních sítích je založeno hned několik skupin, kde si lidé předávají informace o tom, jak neoprávněně získat sociální dávku, jaké dokumenty je nutné si obstarat a doložit. Takovéto debaty nejsou vedeny jen na sociálních sítích ale i v různých diskusních fórech na internetu.

Tabulka 16 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2015

2015		
Kraj	Počet případů	Škoda v Kč
Praha	0	0 Kč
Středočeský	0	0 Kč
Jihočeský	2	158 000 Kč
Plzeňský	0	0 Kč
Ústecký	31	901 000 Kč
Královéhradecký	15	361 000 Kč
Jihomoravský	7	235 000 Kč
Moravskoslezský	6	212 000 Kč
Olomoucký	7	177 000 Kč
Zlínský	7	1 044 000 Kč
Vysočina	0	0 Kč
Pardubický	4	134 000 Kč
Liberecký	0	0 Kč
Karlovarský	2	110 000 Kč
Česká republika (celkově)	81	3 331 000 Kč

Zdroj: Statistické přehledy kriminality – Policie České republiky (2015); zpracování vlastní

Za rok 2015 bylo zaznamenáno nejvíce případů zneužívání sociálních dávek v Ústeckém kraji, konkrétně 31 případů se celkovou škodou za 901 000 Kč. Ve Zlínském kraji bylo zaznamenáno 7 případů zneužívání sociálních dávek, avšak se způsobenou škodou 1 044 000 Kč, což je vyšší škoda než v Ústeckém kraji. Žádný případ zneužívání byl zaznamenaný v Praze, ve Středočeském kraji, v Plzeňském kraji, na Vysočině a v Libereckém kraji.

Tabulka 17 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2016

2016		
Kraj	Počet případů	Škoda v Kč
Praha	6	1 441 000 Kč
Středočeský	34	2 806 000 Kč
Jihočeský	75	2 624 000 Kč
Plzeňský	8	226 000 Kč
Ústecký	255	7 385 000 Kč
Královéhradecký	38	838 000 Kč
Jihomoravský	40	5 236 000 Kč
Moravskoslezský	84	5 502 000 Kč
Olomoucký	49	2 116 000 Kč
Zlínský	20	1 081 000 Kč
Vysočina	0	0 Kč
Pardubický	17	669 000 Kč
Liberecký	13	677 000 Kč
Karlovarský	4	166 000 Kč
Česká republika (celkově)	643	30 767 000 Kč

Zdroj: Statistické přehledy kriminality – Policie České republiky (2016); zpracování vlastní

V roce 2016 byl evidován prudký nárůst případů zneužívání sociálních dávek. Celkově bylo evidováno 643 případů zneužívání sociálních dávek, konkrétně o 562 případů více oproti roku 2015. Nejvíce případů se odehrálo v Ústeckém kraji, naopak na Vysočině nebyl zaznamenán žádný případ. Od 1. ledna 2012 byla převedena kompetence

výplaty nepojistných sociálních dávek z obecních úřadů na Úřady práce České republiky.²¹⁰

V rámci výkonu diplomní praxe byl diskutovaný, velký nárůstu počtu případů zneužívání v roce 2016. Během diskuse bylo zjištěno, že v roce 2015, stále v rámci reformy, docházelo k většímu zahlcení zaměstnanců (odchod zaměstnanců, přechod na nový počítačový systém), tím pádem nebylo tolik časových možností pro provádění kontrolních šetření.

Tabulka 18 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2017

2017		
Kraj	Počet případů	Škoda v Kč
Praha	1	0 Kč
Středočeský	38	2 433 000 Kč
Jihočeský	76	2 553 000 Kč
Plzeňský	12	217 000 Kč
Ústecký	299	8 413 000 Kč
Královéhradecký	83	1 605 000 Kč
Jihomoravský	38	3 607 000 Kč
Moravskoslezský	74	2 910 000 Kč
Olomoucký	64	5 358 000 Kč
Zlínský	25	577 000 Kč
Vysočina	1	334 000 Kč
Pardubický	21	1 119 000 Kč
Liberecký	18	1 051 000 Kč
Karlovarský	1	22 000 Kč
Česká republika (celkově)	751	30 198 000 Kč

Zdroj: Statistické přehledy kriminality – Policie České republiky (2017); zpracování vlastní

²¹⁰ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Informace pro obce, které do konce roku 2011 nestihly vyplatit dávky [online]. 2012 [cit. 2021-10-17] Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/799759/tz_050412a.pdf/41266960-4c0b-e0fc-7493-a37c711c72ac

V roce 2017 byly případy zneužívání sociálních dávek vyšší oproti roku 2016, konkrétně o 108 případů. Finanční škoda byla vyhodnocena ale jako nižší.

Nejvíce případů zneužívání sociálních dávek bylo zaznamenáno na území Ústeckého kraje, nejméně naopak v Praze, na Vysočině a v Karlovarském kraji.

Tabulka 19 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2018

2018		
Kraj	Počet případů	Škoda v Kč
Praha	13	0 Kč
Středočeský	43	505 000 Kč
Jihočeský	54	1 424 000 Kč
Plzeňský	20	823 000 Kč
Ústecký	270	7 927 000 Kč
Královéhradecký	55	1 179 000 Kč
Jihomoravský	23	5 231 000 Kč
Moravskoslezský	64	3 665 000 Kč
Olomoucký	55	3 148 000 Kč
Zlínský	25	3 196 000 Kč
Vysočina	1	65 000 Kč
Pardubický	25	952 000 Kč
Liberecký	12	693 000 Kč
Karlovarský	9	511 000 Kč
Česká republika (celkově)	669	32 003 000 Kč

Zdroj: Statistické přehledy kriminality – Policie České republiky (2018); zpracování vlastní

V roce 2018 bylo evidováno méně případů zneužívání sociálních dávek, konkrétně o 82 případů. Finanční škoda byla vyčíslena jako vyšší než v roce 2017. V Ústeckém kraji bylo odhaleno nejvíce případů zneužívání v systému sociálního zabezpečení s největší peněžitou škodou. Nejméně případů bylo naopak evidováno na území kraje Vysočina.

V tomto případě může lze vypožorovat, že ačkoliv je evidovaný menší počet případů, peněžitá škoda může být vyčíslena jako vyšší. To lze vyhodnotit jako fakt, že lidé

zneužívají větší peněžité částky sociálních dávek. Nebo lze pojednávat o důvodu, že ceny i míry příspěvků jsou každým rokem poměrně vyšší.

Tabulka 20 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2019

2019		
Kraj	Počet případů	Škoda v Kč
Praha	24	3 541 000 Kč
Středočeský	46	4 318 000 Kč
Jihočeský	77	2 772 000 Kč
Plzeňský	13	1 113 000 Kč
Ústecký	302	7 341 000 Kč
Královéhradecký	63	2 475 000 Kč
Jihomoravský	16	4 047 000 Kč
Moravskoslezský	62	4 098 000 Kč
Olomoucký	36	2 096 000 Kč
Zlínský	21	1 022 000 Kč
Vysočina	6	279 000 Kč
Pardubický	24	999 000 Kč
Liberecký	24	919 000 Kč
Karlovarský	24	1 741 000 Kč
Česká republika (celkově)	738	36 759 000 Kč

Zdroj: Statistické přehledy kriminality – Policie České republiky (2019); zpracování vlastní

V roce 2019 bylo zaznamenáno větší množství počtu případů zneužívání, konkrétně bylo odhaleno o 69 případů více a finanční škoda byla vyčíslena jako vyšší ve srovnání s předchozím rokem 2018.

V Ústeckém kraji bylo i v roce 2019 odhaleno nejvíce případů zneužívání sociálních dávek.

Nejmenší počet případů zneužívání dávek v systému sociálního zabezpečení byl naopak odhalen na Vysočině, stejně jako v předchozím roce. Přesto počet případů zneužívání byl vyšší i na Vysočině, z původního jediného případu na 6.

Tabulka 21 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2020

2020		
Kraj	Počet případů	Škoda v Kč
Praha	20	2 529 000 Kč
Středočeský	14	1 020 000 Kč
Jihočeský	76	2 100 000 Kč
Plzeňský	11	943 000 Kč
Ústecký	218	6 613 000 Kč
Královéhradecký	36	1 281 000 Kč
Jihomoravský	16	1 873 000 Kč
Moravskoslezský	65	13 932 000 Kč
Olomoucký	25	1 932 000 Kč
Zlínský	21	3 289 000 Kč
Vysočina	2	84 000 Kč
Pardubický	33	1 007 000 Kč
Liberecký	12	833 000 Kč
Karlovarský	15	3 340 000 Kč
Česká republika (celkově)	564	40 778 000 Kč

Zdroj: Statistické přehledy kriminality – Policie České republiky (2020); zpracování vlastní

V roce 2020 se počet případů zneužívání sociálních dávek poměrně snížil, konkrétně o 174 případů oproti roku 2019. Finanční škoda však byla vyšší.

V Ústeckém kraji je evidováno nejvíce případů, nejméně případů je evidováno na Vysočině.

Skutečnost, že v roce 2020 bylo odhaleno menší množství případů zneužívání sociálních dávek může být odůvodněno pandemií covid-19, kterou byla Česká republika zasažena od března 2020. V tomto roce byla vyhlášena mimořádná nařízení a byl vyhlášen nouzový stav. V tomto případě lze předpokládat, že prováděný počet kontrol se rapidně snížil z důvodu ochrany zdraví zaměstnanců ČSSZ a Úřadu práce ČR.

Tabulka 22 Počet případů a způsobená finanční škoda zneužíváním dávek v systému sociálního zabezpečení za rok 2021 (k 30. červnu)

2021 (k 30. červnu)		
Kraj	Počet případů	Škoda v Kč
Praha	16	1 240 000 Kč
Středočeský	6	325 000 Kč
Jihočeský	29	1 129 000 Kč
Plzeňský	4	213 000 Kč
Ústecký	105	5 943 000 Kč
Královéhradecký	17	579 000 Kč
Jihomoravský	20	4 657 000 Kč
Moravskoslezský	11	2 429 000 Kč
Olomoucký	20	540 000 Kč
Zlínský	14	1 527 000 Kč
Vysočina	6	1 542 000 Kč
Pardubický	13	409 000 Kč
Liberecký	4	112 000 Kč
Karlovarský	3	52 000 Kč
Česká republika (celkově)	265	19 046 000 Kč

Zdroj: Statistické přehledy kriminality – Policie České republiky (2021); zpracování vlastní

Za rok 2021 bylo pracováno s daty k 30. červnu, to je evidováno celkem 265 případů zneužití sociálních dávek v systému sociálního zabezpečení v celkové škodě vyčíslené na 19 046 000 Kč. Nejvíce případů zneužívání sociálních dávek je evidováno na území Ústeckého kraje, nejméně na území Karlovarského kraje.

Dle těchto statistik, za celé sledované období od roku 2015-30. června 2021, bylo zaznamenáno nejvíce případů zneužívání sociálních dávek v Ústeckém kraji. Naopak nejmenší počet případů zneužívání sociálních dávek byl zaznamenán na území kraje Vysočina. Úplně nejnižší počet případů zneužívání sociálních dávek je evidovaný k roku 2015, poté byl zaznamenán značný nárůst zneužívání sociálních dávek.

Z tabulek č. 16-22 je zřejmé, že od roku 2016 byl evidovaný rapidní nárůst počtu případů oproti roku 2015. Již v roce 2014 bylo prohlášeno Úřady práce ČR, že pracovníků

je málo a tím pádem nejsou časově schopni provádět kontroly tak často, jak by bylo nutné.²¹¹

Od roku 2016 však byly Úřadem práce ČR posíleny a tím pádem mohlo být provedeno více kontrol a případné podvodné jednání bylo oznámeno na Policii.²¹²

4.4 Možnosti zneužívání sociálního pojištění

Možností, jak lze zneužít dávky nemocenského pojištění bylo nalezeno mnoho. Protože v nemocenském pojištění je zahrnuto mnoho dávek, bude u každé konkrétní dávky uveden konkrétní případ, který je evidován Policií České republiky či soudy.

U konkrétního případu, který se skutečně stal, bude okomentováno, jakým způsobem byla sociální dávka zneužita.

4.4.1 Možnosti zneužívání nemocenského pojištění

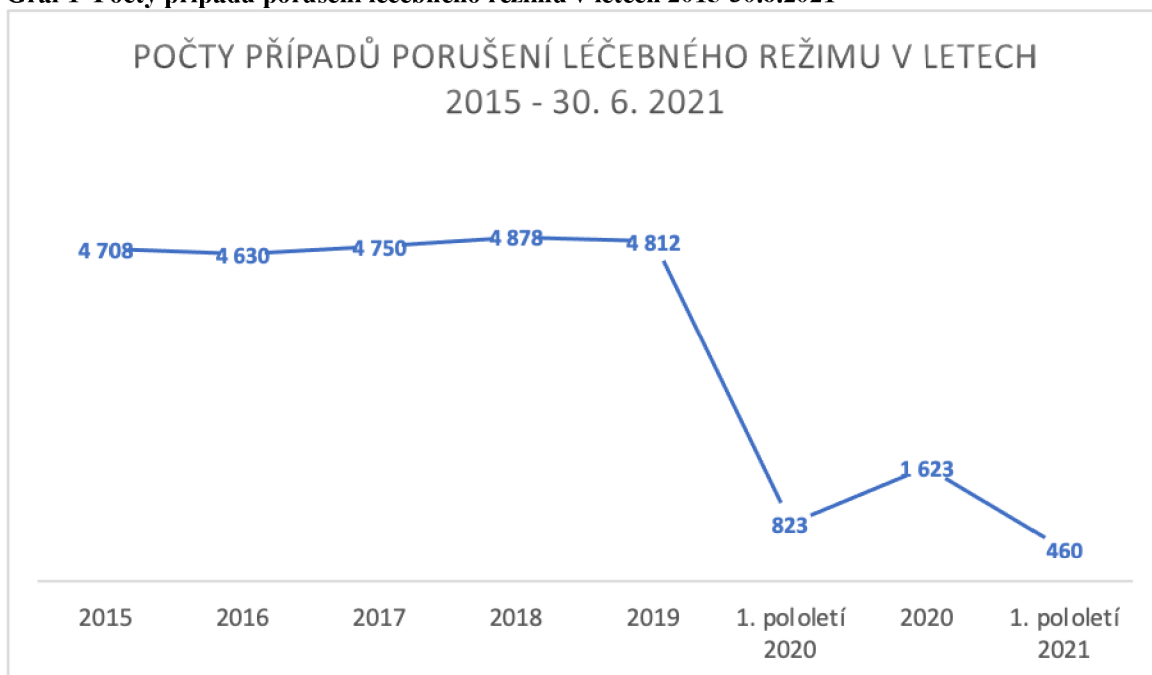
V nemocenském pojištění je zahrnuto několik dávek. U většiny z nich byly nalezeny konkrétní případy zneužívání těchto konkrétních dávek.

Jednotlivé případy jsou evidovány Policií České republiky nebo mohou být nalezeny v evidenci rozsudků soudů.

²¹¹ E15.CZ Úřady práce nestíhají kontrolovat dávky, chybí jim 1200 lidí [online]. 2014 [cit. 2021-09-21]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/urady-prace-destihaji-kontrolovat-davky-chybi-jim-1200-lidi-1057575>

²¹² AKTUÁLNĚ.CZ Podvody s dávkami: Lidé obrali stát o 100 milionů, prozradily je i sociální sítě [online]. 2016 [cit. 2021-09-21]. Dostupné z <https://zpravy.aktualne.cz/finance/podvody-se-socialnimi-davkami-lide-obrali-stat-o-100-milionu/r~19b3c666d6f211e5ae64002590604f2e/>

Graf 1 Počty případů porušení léčebného režimu v letech 2015-30.6.2021

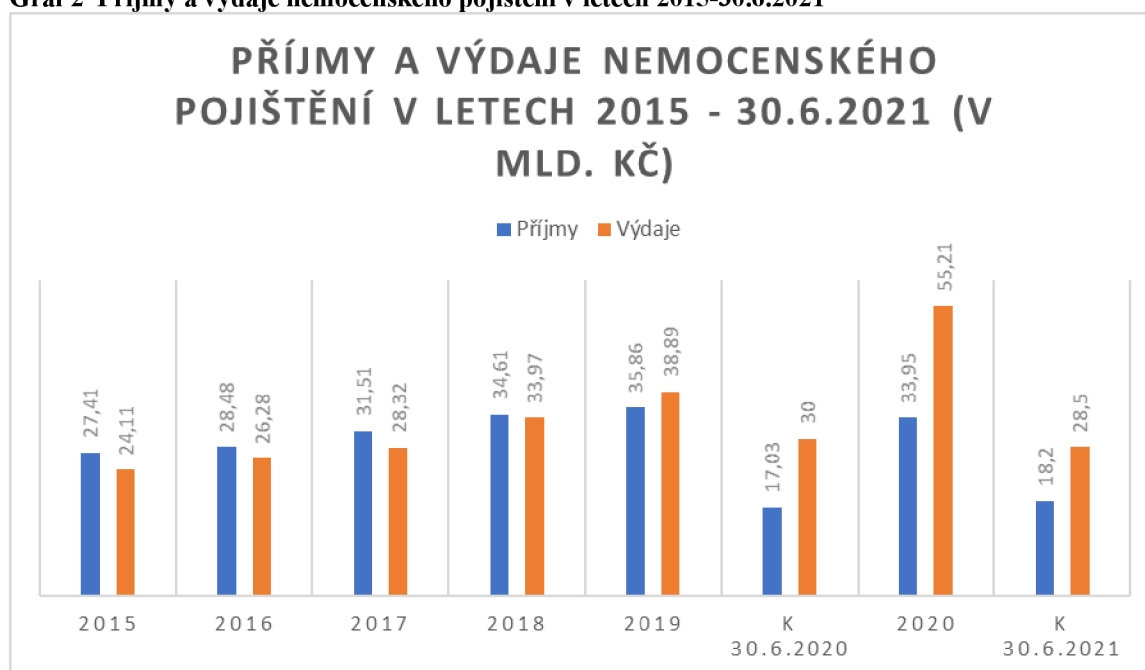

Zdroj: Ukazatelé dočasné pracovní neschopnosti (DPN) v letech 1993–2021 - Česká správa sociálního zabezpečení (2021); zpracování vlastní

ČSSZ eviduje počty případů, kdy lidé porušují léčebný režim. V letech 2015-2019 byly případy porušování léčebného režimu evidovány zhruba ve stejné míře, jejich počet nebyl nijak zásadně odlišný. Nejvíce postihů za nedodržování léčebného režimu bylo uděleno v letech 2015-2017 v Plzeňském kraji.

Na začátku roku 2020, konkrétně v březnu byla Česká republika zasažena pandemií covid-19, se rapidně snížil počet případů porušení léčebného režimu. To může být odůvodněno tím, že z důvodu mimořádných opatření, která byla vydána kvůli ochraně zdraví, byl počet prováděných kontrol nižší. Tím pádem není možné, aby byly odhaleny veškeré případy porušování. Současně s mimořádnými opatřeními musela spousta podniků přerušit svou činnost a byl omezen volný pohyb osob. Tím by mohlo být vysvětleno, že lidé byli více doma a tím pádem, pokud byla provedena kontrola a lidé byli nalezeni doma, nemohlo se jednat o porušení.

Graf 2 Příjmy a výdaje nemocenského pojištění v letech 2015-30.6.2021

Zdroj: Přehled vybraných statistických ukazatelů z agend ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení (2015-2021); zpracování vlastní

Z grafu č. 2 je zřejmé, že v letech 2015-2018 byla větší část tvořena příjmy. V roce 2019 byla zaznamenána změna a výdaje převažovaly nad příjmy.

V roce 2020, kdy byla Českou republiku zasažena pandemií covid-19, byly výdaje vyhodnocené jako vyšší než příjmy. Tato situace mohla být způsobena vyšším počtem nemocných. Více lidí mohlo využít známého zneužití nemocenské, které je lidmi prováděno především v situacích, kdy dostanou od vedoucího výpověď, jdou poté na tzv. nemocenskou a v této chvíli dle zákona není možné, aby byli propuštěni. Vzhledem k tomu, že pandemií covid-19 bylo zapříčiněno zavření řady firem, naskytuje se možnost, že někteří lidé tohoto skutečně využili.

Zároveň je nutné, aby bylo zdůrazněno, že ne každým mohlo být nemocenské zneužité. Tím, že se jednalo o velký nárůst počtu případů nemocných, je zároveň hodně pravděpodobné, že mnoho lidí využilo nemocenské z důvodu onemocnění.

Možnosti zneužívání nemocenské

Policíí České republiky je evidovaný případ z roku 2015, který se odehrál na Olomouckého kraje. Obviněný muž sepsal pracovní smlouvu s obviněnou ženou. Ve smlouvě bylo uvedeno, že ženě vyplácí poměrně vysokou mzdu, až nadhodnocenou. Firma, ve které žena byla zaměstnaná, byla zastupována právě obviněným mužem a tato

žena necelý měsíc po uzavření pracovní smlouvy byla odkázána na nemocenské z důvodu těhotenství. Žena nemocenské pobírala 7 měsíců a peněžité škoda byla vyčíslena na 130 000 Kč.²¹³

ČSSZ se potýká i s případy nedodržování podmínek, na základě kterých, je následně nemocenské vypláceno. Po telefonickém rozhovoru s pracovnící pobočky ČSSZ bylo zjištěno, že nejčastějšími případy jsou příchody kontrol a dotyční nejsou nalezeni doma. Výmluva, která je nejčastěji používána, je že si lidé vezmou velmi silné léky na spaní, po kterých neslyší zvonek.

Práce neschopná osoba je povinna umožnit kontrolu příslušného orgánu a prokázat svoji totožnost.²¹⁴

Možnosti zneužívání peněžité pomoci v mateřství

Krajským ředitelstvím policie Středočeského kraje je evidovaný případ zneužití PPM. Podvodu se dopustili muž a žena Příbramska. Jedná se o partnerský pár mající společně syna. Muž ženě zvýšil dvojnásobně platový výměr, aby získala vyšší částku peněžité pomoci v mateřství. Muž byl ale obeznámen, že je žena těhotná a že brzy nebude praceschopná. Žena následně pobírala sociální dávky ve vyšší částce, na které ale neměla zákonný nárok. Škoda byla vyčíslena na více než 300 000 Kč. Zároveň je nutné doplnit, že v tomto případě bylo zneužité i nemocenské. Obě osoby byly obviněny ze spolupachatelství a hrozí jim odnětí svobody až na 5 let.²¹⁵

Tento případ ukázal, že některé osoby zneužijí rovnou více sociálních dávek najednou. Je zcela patrné, že se jednalo o záměrné podvodné jednání, za účelem pobírání vyšší částky sociální dávky.

Možnosti zneužití ošetřovného

Ošetřovné začalo být více čerpáno především s příchodem pandemie covid-19, kdy byly zavřeny školy a plno rodičů s malými dětmi bylo odkázáno být s dětmi doma.

²¹³ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Olomouckého kraje – Podvodné navýšení nemocenské [online]. 2016 [cit. 2021-10-31]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/podvodne-navyseni-nemocenske.aspx>

²¹⁴ EPRAVO.CZ. Spal jsem jako zabítý [online]. 2020 [cit. 2021-05-12]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/spal-jsem-jako-zabity-110542.html>

²¹⁵ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Středočeského kraje – Čtyři obvinění na úseku hospodářské kriminality [online]. 2015 [cit. 2021-05-12]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/ctyri-obvini-na-useku-hospodarske-kriminality.aspx>

Z roku 2020 jsou evidované případy, kdy právě firmy zneužívaly ošetřovné. V roce 2020 bylo dokonce ošetřovné zvýšeno z původních 60 % vyměřovacího základu na 80 %. Někteří zaměstnavatelé zvýšení zneužili a zaměstnancům, kteří mají malé děti nařídili tzv. „home office“ neboli práci z domova s tím, že jim nebudou vyplácet mzdy, ale zaměstnanci si požádají o ošetřovné. Tím pádem firmy zaplatí pouze 20 % ze mzdy, zbylých 80 % bude dotováno státem skrz dávku ošetřovného. Firmami budou ušetřeny peníze za vyplácení plné mzdy.²¹⁶

Zneužití dávek ošetřovného se neprovádí pouze ze stran firem, ale i ze stran jednotlivých rodičů. Někteří učitelé upozornili, že jsou i tací rodiče, kteří práce neodvádějí, pobírají dávku ošetřovného, ale děti do školy posílají.²¹⁷

Možnosti zneužití vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství

Případ konkrétního zneužívání vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství nebyl nalezen.

Naskytuje se ale možnost, že pokud by žena byla převedena na jinou práci s nižším výdělkem, připadala by v úvahu možnost zneužití VPTM. Například se naskytuje situace, pokud by žena pracovala nelegálně tzv. na černo ještě u jiného zaměstnavatele, vedle toho by byl pobírán plat za převedenou práci a současně by byl pobírán VPTM.

Možnosti zneužívání otcovské poporodní péče

Konkrétní případ zneužívání otcovské poporodní péče nebyl nalezen. Tato sociální dávka je poměrně mladá. Na tzv. otcovskou může uplatnit nárok každý tatínek, který je zúčastněný placení nemocenského pojištění a je zapsaný v rodném listě dítěte.²¹⁸

Vzhledem k tomu, že na otcovskou může uplatit nárok každý tatínek, za předpokladu splnění zákonných povinností, není předpoklad velkého zneužívání.

²¹⁶ REFLEX. Vyčûrané firmy zneužívají ošetřovné: Zaměstnanci na home office je stojí 20 %. Dopládí na to děti [online]. 2020 [cit. 2021-05-12]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/100942/vycurane-firmy-zneuzivaji-osetrovne-zamestnanci-na-home-office-je-stoji-jen-20-doplaci-na-to-deti.html>

²¹⁷ IROZHLAS. Nepracují, čerpají ošetřovné, ale děti do školy posílají. ‚Není povinnost to kontrolovat‘, říká ministerstvo [online]. 2020 [cit. 2021-05-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/koronavirus-osetrovne-dite-rodice-skola-podvod-kontrola_2006220852_onz

²¹⁸ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Tři roky pomáhá tzv. otcovská novopeceným tatínkům [online]. 2017 [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/-/tri-roky-pomaha-tzv-otcovska-novopecenym-tatinkum>

Možnosti zneužívání dlouhodobého ošetřovného

Hospodářskou komorou České republiky bylo vydáno tvrzení, že dlouhodobé ošetřovné je zneužíváním ohrožené.²¹⁹ Svaz průmyslu a dopravy spatřuje rizika zneužívání dlouhodobého ošetřovného především na straně ošetřující osoby.²²⁰ Hospodářskou komorou bylo upozorněno, že může docházet k tzv. „řetězení“ neboli čerpání sociální dávky opakovaně. Zároveň zaměstnanci mohou pobírat současně i příspěvek na péči z důvodu péče o nemocného. Hospodářská komora dále upozornila, že zaměstnanci mohou dlouhodobé ošetřovné často odůvodňovat tím způsobem, že potřebují zvýšenou ochranu pro nemocného.²²¹

Žádný konkrétní případ zneužití této sociální dávky však nalezen nebyl.

4.4.2 Možnosti zneužívání dávek důchodového pojištění

Mezi dávky důchodového pojištění jsou zahrnuté starobní, invalidní a pozůstalostní důchody. Níže bude znázorněno, kolik korun bylo na jednotlivých dávkách důchodového pojištění vyplaceno, zda bylo kontrolou nalezeno zneužívání a případně jakým způsobem.

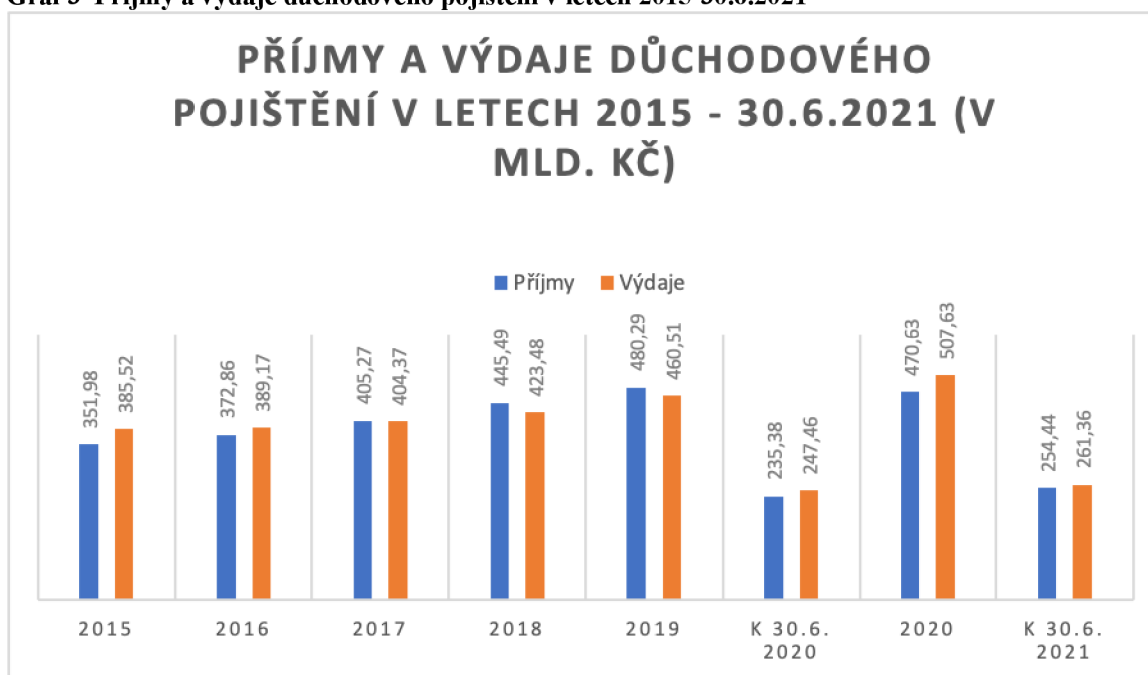
Níže budou uvedeny příjmy a výdaje v systému důchodového pojištění za období 2015-30. června 2021.

²¹⁹ HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. Polemika: Je dlouhodobé ošetřovné správné? NE [online]. 2017 [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://www.komora.cz/polemika-dlouhodobe-oseetrovne-spravne-ne/>

²²⁰ SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY. Zhodnocení dopadů regulace (RIA) k zavedení pečovatelského volna a dlouhodobého ošetřovného [online]. 2015 [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: https://www.spcr.cz/images/Hodnocen%C3%AD_dopadu_regulace_RIA_-_Dlouhodob%C4%99_oseetrovne.pdf

²²¹ REVUE PRO SOCIÁLNÍ POLITIKU A VÝZKUM. Dlouhodobé ošetřovné má od července 2018 pomoci hlavně v krizových situacích [online]. 2017 [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2017/07/snemovna-schvalila-vznik-nove-davky-nemocenskeho-pojisteni-dlouhodobe-oseetrovne-pri-peci-o-clena-rodiny-by-melo-od-cervence-2018-pomahat-hlavne-ve-vyjimecnych-nebo-krizovych-situacich/>

Graf 3 Příjmy a výdaje důchodového pojištění v letech 2015-30.6.2021

Zdroj: Přehled vybraných statistických ukazatelů z agend ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení (2015-2021); zpracování vlastní

V letech 2015 a 2016 byla větší část tvořena výdaji. Naopak následující tři roky 2017, 2018, 2019 byla vyšší část příjmová.

Od roku 2020 je větší část tvořena výdaji. Zároveň je zřejmé, že jak příjmová, tak výdajová stránka je každým rokem vyšší.

Možnosti zneužívání starobního důchodu

V odborné literatuře bylo uvedeno, že starobní důchod je prakticky nezneužitelný. Zde byl nalezený rozpor mezi odbornou literaturou a skutečně evidovanými případy. Nejvyšším správním soudem byl v roce 2013 rozsudek týkající se zneužívání starobního důchodu.

Žena podala žádost u ČSSZ o starobní důchod 17. ledna 1995 a během řízení byl ženě přiznán vdovský důchod od Ministerstva vnitra České republiky, a to dne 21. ledna 1995. Tato skutečnost nebyla ženou oznámena ani na ČSSZ, ani na Ministerstvo vnitra České republiky. Tím pádem byla nesprávně provedena výměra starobního důchodu, která

by za standardních okolností, byla by uznána jako poloviční. Takto vznikl přeplatek ve výši 270 348 Kč.²²²

V tomto případě bylo docíleno zneužití na základě zatajování rozhodných informací.

Možnosti zneužívání invalidního důchodu

Policií České republiky je evidovaný případ z roku 2018, kdy žena zneužila invalidní důchod svého manžela a to tak, že neoznámila jeho úmrtí. Bylo využito plné moci a invalidní důchod, který nenáležel ženě byl nadále vyzvedáván. Žena takto činila vědomě. Hrozící trest byl stanoven na 2 roky odnětí svobody a zákaz činnosti či odebrání věci.²²³

Další možnost, jak lze zneužít invalidní důchod byl zjištěn po telefonickém rozhovoru s pracovnící ČSSZ. Jednalo o případ, kdy muž neoprávněně požádal o invalidní důchod, na který ve skutečnosti nárok neměl. Muž shromáždil všechny možné lékařské zprávy, kterými by nárok na invalidní důchod zvýšil. Muž ale použil lékařskou zprávu z gynekologického oddělení, která byla upravena na jeho jméno. Jedná se o případ, kdy muž nemohl čistě na základě přírodních zákonů řešit tento problém.

Možnosti zneužívání pozůstalostního důchodu

Případ, který je evidovaný, byl spáchán ženou, kdy neoprávněně pobírala pozůstalostní důchod, tzv. vdovský důchod. V době, kdy žena vdovský důchod pobírala, se opětovně provdala a zároveň i následně po nějaké době rozvedla.²²⁴

V Jihomoravské kraji je evidovaný případ krajským ředitelstvím Policie České republiky, případ zneužití pozůstalostního důchodu. Tehdy nezletilá dívka po smrti otce byla svěřena do péče svého bratra. Dle zákona byla ona disponující nárokem na pozůstalostní důchod. Její bratr na pozůstalostní důchod nárok již neměl. Její bratr pobíral pozůstalostní důchod své sestry, která nakonec byla odkázána do dětského domova. Její

²²² ZÁKONY PRO LIDI. 4 Ads 58/2013–22. Rozsudek NSS ze dne 02.08.2013 [online]. 2013 [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-ads-58-2013-22>

²²³ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Středočeského kraje – Žena si nechávala vyplácet invalidní důchod na zemřelého manžela [online]. 2018 [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zena-si-nechavala-vyplacet-invalidni-duchod-na-zemreleho-manzela.aspx>

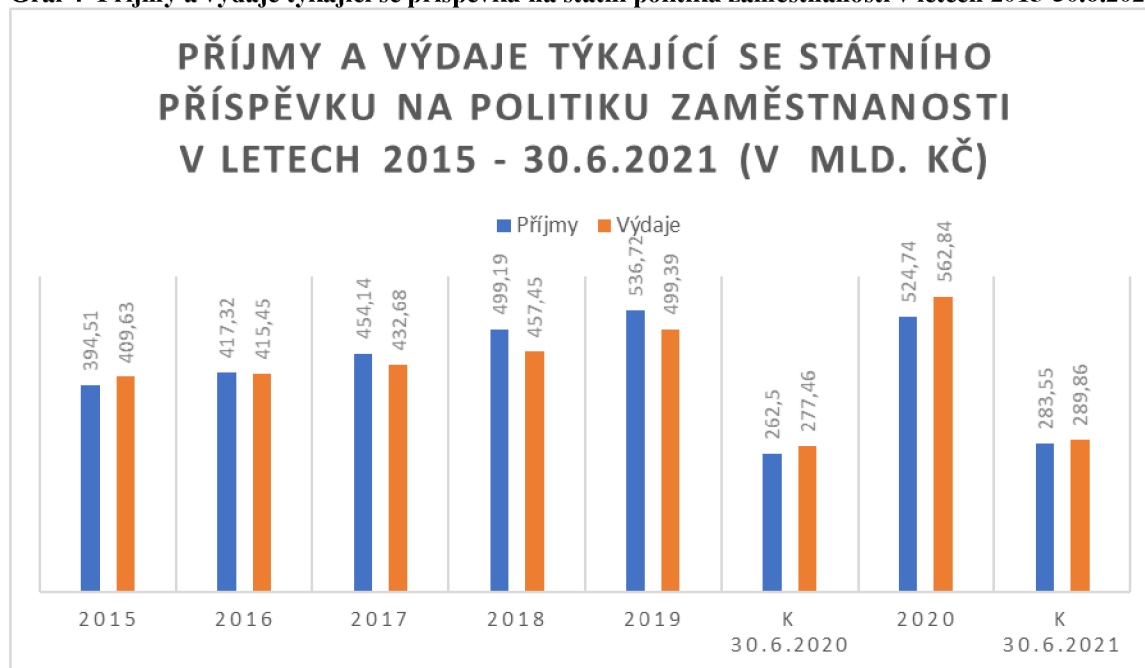
²²⁴ ČT24. Pardubičtí policisté odhalili několik případů zneužívání sociálních dávek [online]. 2014 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1048508-pardubicti-policiste-odhalili-nekolik-pripadu-zneuzivani-socialnich-davek>

bratr neoprávněně pobíral pozůstalostní důchod za svou nezletilou sestru a nakládal s ním dle vlastní potřeby. Dopustil se trestného činu zpronevěry. Způsobená škoda byla vyčíslena na téměř 60 000 Kč.²²⁵ V tomto konkrétním případě bylo zneužívání provedeno způsobem zatajování rozhodných skutečností. Další případ se odehrál se na území města České Budějovice. Žena neohlásila, že již není studentkou a neoprávněně i nadále pobírala pozůstalostní důchod. Vytvářela si falešné potvrzení o studiu. Státu byla způsobena škoda téměř za 107 000 Kč. V tomto případě je stanoven trest odnětí svobody až na 5 let.²²⁶

4.4.3 Možnosti zneužívání příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Níže je uveden přehled statistických dat týkající se příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Zejména jsou uvedena data jako příjmy a výdaje na příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Graf 4 Příjmy a výdaje týkající se příspěvku na státní politiku zaměstnanosti v letech 2015-30.6.2021

Zdroj: Přehled vybraných statistických ukazatelů z agendy ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení (2015-2021); zpracování vlastní

²²⁵ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihomoravského kraje – O sestru se nestaral, sirotčí důchod použil pro sebe [online]. 2018 [cit. 2021-07-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/o-sestru-se-nestaral-sirotci-ducnod-pouzil-pro-sebe.aspx>

²²⁶ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihomoravského kraje – Podvod se sirotčím důchodem [online]. 2019 [cit. 2021-08-17]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/podvod-se-sirotcim-ducnodem.aspx>

Z grafu č. 5 je zřejmé, že roce 2015 převažovali výdaji nad příjmy. V letech 2016-2019 byla situace opačná a příjmová stránka převažovala.

Od roku 2020, kdy Česká republika byla zasažena pandemií covid-19, začali být výdaje vyšší oproti příjmům. To může být způsobeno tím, že některé firmy byly velmi zasaženy pandemií a nemohly dále vykonávat výdělečnou činnost. Zaměstnanci tím pádem museli být propuštěni. Z hlediska tohoto důsledku je pravděpodobné, že od roku 2020 byly zvyšovány výdaje a proč. Nezaměstnanost začala být vyšší a státem byla více vyplácena podpora v nezaměstnanosti.

Možnosti zneužití příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Muž z Jihlavska od roku 2010 do roku 2015, jako soukromý podnikatel, neodváděl povinné pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Způsobená škoda státu byla vyčíslena na 190 000 Kč.²²⁷

Případy, kdy zaměstnavatelé neodvádějí za své zaměstnance povinné pojistné a s tím spojený příspěvek na státní politiku zaměstnanosti bylo na oficiálních stránkách Policie České republiky nalezeno více.

4.5 Možnosti zneužívání dávek státní sociální podpory

V oblasti státní sociální podpory je zahrnuto mnoho nepojistných sociálních dávek, které jsou vyplácené příslušnou pobočkou Úřadu práce ČR.

Možnosti zneužití dávek státní sociální podpory budou podrobně rozepsány na základě dohledaných skutečných případů evidovaných Policií České republiky nebo soudy.

4.5.1 Možnosti zneužívání přídatku na dítě

Policií České republiky je evidováno několik případů zneužívání přídatku na dítě. Krajským ředitelstvím policie Ústeckého kraje je evidovaný případ, který se odehrál v Chomutově. Žena požádala na pobočce Úřadu práce ČR o přídatok na dítě, v žádosti ale nebyla uvedena skutečnost, že byla v zahraničí provdána za cizince, konkrétně občana

²²⁷ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství kraje Vysočina – Podnikatel neodváděl za své zaměstnance pojistné [online]. 2015 [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/podnikatel-neodvadel-za-sve-zamestnance-pojistne.aspx>

Marockého království. Ženě bylo neoprávněně vyplaceno 30 000 Kč a je ohrožena až na 2 roky odnětím svobody.²²⁸

Dalším případem, který je evidovaný krajským ředitelstvím policie Jihočeského kraje je neoznámení příjmů. Manželce byl vyplácen přídavek na dítě a jejím manželem bylo uvedeno v žádosti, že není výdělečně činný, to ale nebyla pravda. Rozhodné skutečnosti byly zatajeny.²²⁹

4.5.2 Možnosti zneužívání příspěvku na bydlení

Krajským ředitelstvím policie Středočeského kraje je evidovaný případ zneužívání příspěvku na bydlení, kdy byla dvěma muži uzavřena dohoda s tím, že jeden bude platit nájemné ve výši 10 000 Kč měsíčně. Tak se ale nestalo. Pronajímatel nájemníkovi potvrdil doklady o platbě nájemného. S těmito doklady požádal nájemník Úřad práce ČR o příspěvek na bydlení. Neoprávněně tak bylo vyplaceno 27 000 Kč.²³⁰ V tomto případě se jedná o nepravosti důležitých dokumentů a zatajování rozhodných skutečností.

Dalším případem zneužívání je falšování dokladů o platbě nájemného, a tím pádem byl neoprávněně pobírán příspěvek na bydlení.²³¹

4.5.3 Možnosti zneužívání porodného

Krajským ředitelstvím policie Jihočeského kraje je evidovaný případ zneužití porodného. Stíhanou ženou z Písku nebyl uveden příjem ze samostatné výdělečné činnosti v rozhodném období. Neoprávněně jí byly vyplaceny dávky porodného ale i příspěvku na bydlení. Ženou byla způsobena státu finanční škoda ve výši 36 000 Kč.²³²

Jedná se o případu zatajování rozhodných skutečností.

²²⁸ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Ústeckého kraje – Neoprávněně pobraly 140 tisíc korun [online]. [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/neopravnene-pobraly-140-tisic-korun.aspx>

²²⁹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihočeského kraje – Přídavek na dítě [online]. 2010 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sprava-jihoceskeho-kraje-zpravodajstvi-pridavek-na-dite.aspx>

²³⁰ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Středočeského kraje – Osmatřicetiletý muž pobíral příspěvky na bydlení neoprávněně [online]. 2016 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/osmatricetiletý-muž-pobíral-prispevky-na-bydleni-neopravnene.aspx>

²³¹ ČT24. Pardubičtí policisté odhalili několik případů zneužívání sociálních dávek [online]. 2014 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1048508-pardubicti-policiste-odhalili-nekolik-pripadu-zneuzivani-socialnich-davek>

²³² POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihočeského kraje – Příspěvek na bydlení i porodné [online]. 2017 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prispevek-na-bydleni-i-porodne.aspx>

4.5.4 Možnosti zneužívání rodičovského příspěvku

V královehradeckém kraji byl zaznamenaný případ zneužívání rodičovského příspěvku. Žena pobírala příspěvek na dítě, Úřadem práce ČR byla ale poučena, že do 8 dnů má povinnost nahlásit jakékoliv rozhodné skutečnosti týkající se vyplácení dávky. Ženou tak ale nebylo učiněno a byla zatajena skutečnost, že její dítě bylo přemístěno do zařízení pro děti potřebující potřebují okamžitou pomoc.²³³

V tomto případě je jednáno o zatajování rozhodných skutečností.

4.5.5 Možnosti zneužívání pohřebného

Na možnosti zneužívání dávky pohřebného nebyl nalezen žádný konkrétní případ, který se stal.

Zneužívání pohřebného není evidováno Policií České republiky ani nebylo nalezeno v evidenci s rozsudky soudů či jiných relevantních zdrojích.

4.5.6 Možnosti zneužívání náhradního výživného

Náhradní výživné je novou sociální dávkou vyplácenou teprve od 1. července 2021. Z důvodu, že se jedná o čerstvou sociální dávku, která je vyplácena teprve chvíli, nebyl nalezen žádný konkrétní případ zneužívání této dávky.

Predikování možností zneužívání náhradního výživného je poměrně složité. Tím, že s rodičem, kterým nebylo hrazeno výživné, musí být zahájeno exekuční řízení, už tím je eliminovaný okruh žadatelů. Současně by se dalo diskutovat o tom, že velkým problémem může být následné vymáhání vyplácené částky na náhradním výživném po rodiči dlužníkovi.

4.5.7 Možnosti zneužívání podpory v nezaměstnanosti

Nejvyšší soud eviduje případ, kdy podpora v nezaměstnanosti byla zneužívána firmou. Skupině zaměstnanců firmy byly vyhotoveny smlouvy na dobu neurčitou. Následně byli propuštěni, zaměstnancům bylo vyplaceno tříměsíční odstupné a byli odkázáni k registraci na Úřadu práce ČR jako uchazeči o zaměstnání s tím, že jim bude vyplácena podpora v nezaměstnanosti. Zaměstnancům byly předloženy nové smlouvy,

²³³ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Královehradeckého kraje – Neoprávněně pobírala rodičovský příspěvek [online]. 2012 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/neopravnene-pobirala-rodicovsky-prispevek-194041.aspx>

kteře měly přijít v platnost až v době, kdy bude po pobírání maximální možné doby podpory v nezaměstnanosti. Celkem byla způsobena škoda v částce 98 796 952 Kč. Poškozeno bylo několik poboček Úřadu práce České republiky. Obviněnému byl uložen trest odnětí svobody v délce 7 let a 9 měsíců a zároveň mu byla uložena povinnost uhradit škodu, kterou způsobil, a to ve výši 727 393 Kč.²³⁴

Další případ zneužívání podpory v nezaměstnanosti je evidovaný na území Strakonicka. Úřadem práce ČR byla neoprávněně vyplácena muži podpora v nezaměstnanosti po dobu 5 měsíců. Nástup do nové práce muž zatajil a neoprávněně získal 63 270 Kč. Muž tento podvod provedl již v minulosti, ačkoliv byl potrestán.²³⁵

4.6 Možnosti zneužívání dávek sociální pomoci

V oblasti dávek sociální pomoci je zahrnuto mnoho skupin obsahujících sociální dávky.

Na každou sociální dávku spadající právě mezi dávky sociální pomoci bude vyhledán konkrétní případ zneužívání, který bude popsán. Případ bude následně okomentován, jakým způsobem ke zneužití došlo.

4.6.1 Možnosti zneužívání dávek pro osoby zdravotně postižené

Systém dávek pro osoby zdravotně postižené zahrnuje dvě konkrétní dávky, a to příspěvek na zvláštní pomůcku a příspěvek na mobilitu.

Na obě dávky budou vyhledány konkrétní případy zneužívání, které se skutečně staly a bude popsáno, jakým způsobem byla dávka zneužita.

Možnosti zneužívání příspěvku na zvláštní pomůcku

Případ ohledně zneužití příspěvku na zvláštní pomůcku je evidovaný na území kraje Vysočina. Bylo vyplaceno 200 000 Kč na nákup motorového vozidla, ten ale koupen nebyl. Peníze, které byly vyplaceny, použila žena na vlastní potřebu.²³⁶

²³⁴ ZÁKONY PRO LIDI. 3 Tdo 310/2018 – Usnesení NS ze dne 19. 12. 2018 [online]. 2018 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/3-tdo-310-2018>

²³⁵ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihočeského kraje – Podvod [online]. 2020 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/podvod-78142.aspx>

²³⁶ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství kraje Vysočina – Žena zpronevěřila 200 tisíc korun [online]. 2015 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zena-zproneverila-200-tisic-korun.aspx>

Jedná se o podvodné jednání, kdy peněžní prostředky byly použity v rozporu se zákonem.

Možnosti zneužívání příspěvku na mobilitu

V Ústeckém kraji eviduje případ Policie České republiky, kdy muž zneužil příspěvek na mobilitu. Příspěvek byl určen pro jeho matku. Rozhodná skutečnost, že jeho matka již zemřela, ale oznámena nebyla. Příspěvek na mobilitu pobíral místo své zesnulé matky. Zneužitá částka byla vyčíslena na 31 000 Kč.²³⁷

Další případ je evidovaný krajským ředitelstvím policie hlavního města Prahy. Muž 12 let předstíral, že jeho IQ je na hodnotě 35 a že trpí mentální retardací. Dopustil se zneužití hned několik sociálních dávek, příspěvek na mobilitu byl zneužitý v částce 400 000 Kč.²³⁸

4.6.2 Možnosti zneužívání pomoci v hmotné nouzi

Pomoc v hmotné nouzi zahrnuje tři konkrétní dávky, jedná se o příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc.

Na všechny tři dávky budou vyhledány konkrétní případy zneužívání, které jsou evidovány.

Možnosti zneužití příspěvku na živobytí

Žena, která pobírala příspěvek na živobytí byla zaměstnána sběrem šrotu. Tuto skutečnost ale neoznámila Úřadu práce ČR a současně i zfalšovala částky úhrady za bydlení.²³⁹

Další případ je evidovaný na území Ústeckého kraje. Žena zneužila příspěvek na živobytí. Neoznámila příjmy společně posuzovaných osob, konkrétně jejího druha. Kvůli

²³⁷ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Ústeckého kraje – Muž zneužil sociální systém [online]. 2015 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/muz-zneužil-socialni-system.aspx>

²³⁸ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství hlavního města Prahy – Předstíral mentální retardaci [online]. 2018 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/predstiral-mentalni-retardaci.aspx>

²³⁹ STATNÍ SPRÁVA.CZ Za zneužití dávky mohou padat i tresty [online]. 2015 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: https://www.statnisprava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/za_zneuzeni_davky_mohou_padat_i_tresty_15061513_83733883

této skutečnosti jí byl příspěvek přiznán ve vyšší částce.²⁴⁰ Jedná se o případ zatajování rozhodných skutečností.

Úřadem práce ČR je evidován případ, kdy bylo zjištěno zneužívání příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení současně. Zneužívání rovnou dvou sociálních dávek se dopustil muž, který zatajil majetkové informace. Muž vlastnil nemovitost a motorová vozidla. Způsobená škoda byla vyčíslena na 120 000 Kč a soudem byl muž nepodmíněně poslán do vazby na 20 měsíců.²⁴¹

Možnosti zneužití doplatku na bydlení

Zneužití doplatku na bydlení je evidováno v Moravskoslezském kraji. Do žádosti žena uvedla, že její manžel je nezaměstnaný. Nebyla to ale pravdivá skutečnost. Její manžel příjem pobíral. Škoda vzniklá státu byla vyčíslena ve výši 25 000 Kč.²⁴²

Jedná se o zatajování rozhodných skutečností, které jsou důležitými při posuzování o nároku na sociální dávku.

Další případ zneužívání doplatku na bydlení se odehrál v Ostravě. Žena zatajila své příjmy. Pečovala o svou matku a za to pobírala peněžitou odměnu. Tento příjem ale nebyl do žádosti uveden. Tím pádem byl vyčíslen přeplatek.²⁴³

Možnosti zneužívání mimořádné okamžité pomoci

Případ zneužití mimořádné okamžité pomoci je evidován na území Jihočeského kraje. Žena požádala o mimořádnou okamžitou pomoc, která jí byla vyplacena. Následně měla tato žena prokázat, že peníze, které jí byly vyplaceny, byly skutečně použity v mezích

²⁴⁰ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Ústeckého kraje – Neoprávněně pobíraly dávky [online]. 2018 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/neopravnene-pobiraly-davky.aspx>

²⁴¹ AKTUÁLNĚ.CZ Podvody s dávkami: Lidé obrali stát o 100 milionů, prozradily je i sociální sítě [online]. 2016 [cit. 2021-09-21]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/podvody-se-socialnimi-davkami-lide-obrali-stat-o-100-milionu/r~19b3c666d6f211e5ae64002590604f2e/>

²⁴² POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Moravskoslezského kraje – Neoprávněně pobírala sociální dávky [online]. [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/neopravnene-pobirala-socialni-davky.aspx>

²⁴³ ZÁKONÝ PRO LIDI. 20 Ad 31/2016–39. Rozsudek KSOS ze dne 11.12.2017 [online]. 2017 [cit. 2021-09-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/ksos/20-ad-31-2016-39>

zákona. Žena však neutratila celou část peněz a zbylé peníze měla vrátit. Tak, ale neučinila. Vzniklá škoda byla vyčíslena na 7 000 Kč.²⁴⁴

Prokazování, zda skutečně byly finanční prostředky použity v souladu se zákonem, je velmi důležité. Jedná se o to, aby bylo co nejvíce zamezeno neoprávněnému pobírání sociálních dávek nebo nakládání s penězi v rozporu na co jsou určené.

4.6.3 Možnosti zneužívání sociálních služeb

V sociálních službách je zahrnuta pouze jedna dávka, a to příspěvek na péči. Na tuto jednu dávku budou vyhledané a uvedené případy jejího možného zneužívání.

Případy budou vyhledávané ve veřejně přístupné databázi Policie České republiky či soudů.

Možnosti zneužívání příspěvku na péči

Dospělá žena z Moravskoslezského kraje 3 roky předstírala duševní nemoc, konkrétně retardaci. Žena pobírala invalidní důchod a následně bylo požádáno jejími rodiči o příspěvek na péči. Žena zvolila tu taktiku k přesvědčení úředníků o nemoci, že vydávala různé zvuky, lezla po čtyřech nebo předstírala dezorientaci. Policisté ale následně zjistili, že žena ještě v době, kdy byla mladistvá řídila motorové vozidlo bez příslušného řidičského oprávnění. V době řízení o přiznání sociální dávky, okradla lidi v městské hromadné dopravě, které si vyhlédla. Neoprávněně získala 400 000 Kč a hrozí jí trest stravení 1 až 5 let ve vězení.²⁴⁵

Dalším případem, který je evidován, je případ, kdy syn pobíral za matku příspěvek na péči z důvodu, že byla nemohoucí. Zanedlouho matka však zemřela. Její syn tuto skutečnost ale neohlásil a neoprávněně pobíral příspěvek na péči za svoji zesnulou matku nadále. Způsobená škoda byla vyčíslena ve výši 432 000 Kč a případ byl odhalen až díky insolvenčnímu správci.²⁴⁶

²⁴⁴ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihočeského kraje – Zpronevěra [online]. 2017 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zpronevera-194577.aspx>

²⁴⁵ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Moravskoslezského kraje – Předstírali postižení, pobírali dávky... [online]. 2020 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/predstirali-postizeni-pobirali-davky.aspx>

²⁴⁶ ČT24. Pardubičtí policisté odhalili několik případů zneužívání sociálních dávek [online]. 2014 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1048508-pardubicti-policiste-odhalili-nekolik-pripadu-zneuzivani-socialnich-davek>

4.6.4 Možnosti zneužívání dávek pěstounské péče

Dávky pěstounské péče obsahují pět konkrétních dávek, které jsou vyplaceny žadatelům, v případě splnění zákonem stanovených podmínek. Na každou dávku spadající do kategorie dávek pěstounské péče bude vyhledán a uveden konkrétní případ zneužití.

Ačkoliv je v odborné literatuře uvedeno, že dávky pěstounské péče jsou prakticky nezneužitelné, případy, které jsou evidovány Policií České republiky ukazují opak.

Možnosti zneužívání příspěvku na úhradu potřeb dítěte

Policie v Ústeckém kraji se zabývala případem zneužívání příspěvku na úhradu potřeb dítěte. Žena Úřadu práce ČR neoznámila, že ukončila výkon pěstounské péče. Žena i nadále pobírala příspěvek na úhradu potřeb dítěte a další sociální dávky. Státu byla způsobena finanční škoda ve výši 27 000 Kč a této ženě hrozí dvouletý odnětí svobody.²⁴⁷

Zatajování rozhodných skutečností je velmi častým problémem při zneužívání sociálních dávek.

Možnosti zneužívání odměny pěstouna

Policií České republiky je evidovaný případ zneužití odměny manželským párem. Ke zneužití došlo tím způsobem, že Úřadu práce ČR nebylo ohlášeno, že muž a tři děti, které mu byly přidělené do pěstounské péče, nemají ani jeden z nich uvedeno bydliště na území České republiky. Jeho manželkou nebyla oznámena skutečnost, že na území České republiky již nepobývá. Finanční škoda státu, která byla tímto mužem způsobena, je ve výši zhruba 97 000 Kč. Žena způsobila státu škodu o více než 32 000 Kč. Ženě hrozí až dvouleté vězením, muži až pětileté.²⁴⁸

Zatajování rozhodných skutečností je velmi častým.

Možnosti zneužívání příspěvku při převzetí dítěte

Na zneužívání příspěvku při převzetí dítěte nebyl nalezen žádný konkrétní případ, který by byl evidován Policií České republiky, soudy či jinými relevantními institucemi.

²⁴⁷ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Ústeckého kraje – Neoprávněně pobírala sociální dávky [online]. 2013 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/uzemni-utvarty-sprava-severoceskeho-kraje-zpravodajstvi-neopravnene-pobirala-davky.aspx>

²⁴⁸ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Ústeckého kraje – Vykrádal zamčená auta [online]. 2019 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vykradal-nezamcena-auta.aspx>

Příspěvek při převzetí dítěte je vyplácen pouze jednorázově a je určený pro nákup nezbytného vybavení pro dítě. V úvahu by přicházelo zneužití tím způsobem, že nebude celá částka použita pro potřeby dítěte.

Možnosti zneužívání příspěvku na zakoupení osobního motorového vozidla

Žádost o příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla byla podána mužem z Jindřichova Hradce. Tento příspěvek byl Úřadem práce ČR schválen a částka byla muži poslána na jeho účet. Do stanoveného data měl tento muž povinnost prokázat, že peníze byly skutečně použité na koupi motorového vozidla. Peníze však byly použité na vlastní potřebu. Státu byla způsobena škoda ve výši 175 000 Kč. Muž je ohrožen 1 až 5 let odnětí svobody a peněžitým trestem.²⁴⁹

Nevyužití peněžní pomoci v souladu se zákonem je velkým problémem.

Možnosti zneužívání příspěvku při ukončení pěstounské péče

Ohledně zneužívání příspěvku při ukončení pěstounské péče nebyl nalezen žádný konkrétní případ, který by byl evidován Policií České republiky, soudy či jinými relevantními institucemi.

Za splnění zákonných podmínek na uplatnění nároku, je zneužívání příspěvku při ukončení pěstounské péče, který je pouze jednorázový s největší pravděpodobností vyloučeno. Případně pokud by někým příspěvek při ukončení pěstounské péče byl zneužit, zneužití by bylo pouze jednou.

²⁴⁹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihočeského kraje – Dotační podvod [online]. 2018 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/dotacni-podvod-94205.aspx>

5 Výsledky a diskuse

Ze všeho nejdříve je nutné upozornit, že dostat se k evidenci zneužívání jednotlivých sociálních dávek, prakticky není pro civilního občana vůbec možné. V tom je spatřovaný velký problém, protože bez konkrétních dat není možné, aby byla detailně provedena analýza, která by určila konkrétní problémy a nedostatky. Evidence je vedena pouze Policií České republiky (za předpokladu, že některá z poboček ČSSZ nebo Úřadu práce ČR si evidenci nevede nad rámec své práce, kdy ale již není povinna tuto evidenci poskytovat, protože zákon takovou povinnost neukládá). Policie České republiky jednotlivé případy eviduje, ale z důvodu, že se jedná o velké množství dat a dohledávání informací, tak ze zákona není stanovena povinnost, tyto údaje poskytovat. Bez přímé evidence, není možné, aby bylo určeno, která dávka je zneužívána nejvíce a která naopak nejméně, nebo jestli některá z dávek je přímo nezneužitelná. Pokud by statistiky ohledně zneužívání jednotlivých sociálních dávek byly vedeny přímo konkrétními pobočkami, bylo by zjištěno mnohem více informací, se kterými by zároveň mohly příslušné instituce pracovat. Se statistikami by se dalo se efektivně pracovat na systému, který by zabránil, v co největší možné míře zneužívání sociálních dávek a zaměřil by se na nejvhodnější řešení do budoucna.

Velice důležité skutečnosti byly zjištěny při výkonu diplomní praxe na Úřadu práce ČR – generálním ředitelství. Pokud je odhaleno zneužívání určité sociální dávky, je vyčíslen přeplatek a pokud je dotyčnou osobou přeplatek uhrazen včas, případ se již nepřesouvá k Policii České republiky, potažmo do statistik. Z toho lze vyvodit, že skutečné zneužívání by mohlo být prováděno v mnohem větší míře, jen s rozdílem, že některé přeplatky jsou skutečně uhrazeny. Velký problém je spatřován v rozlišení, kým jsou sociální dávky neoprávněně pobírány úmyslně a kým ne. Zde se jedná o velmi složitý problém.

Problém je spatřován i v zákonné úpravě. Při výkonu diplomní praxe byla řešena skutečnost, že během pandemie covid-19, byly státem poskytované finance ve formě sociálních dávek pro žadatele pomoci v hmotné nouzi, které byly určeny na ochranné prostředky úst a nosu nebo na dezinfekce. Tato sociální dávka byla vyplácena a nebyla žadatelům uložena povinnost zpětného doložení účtenky za nákup ochranných prostředků. Úřednice se v praxi častokrát setkaly se situacemi, že žadatelé žádné ochranné pomůcky nenakoupili.

Většina zákonů upravujících sociální zabezpečení je stará zhruba 15–30 let. Aktuální tempo vývoje společnosti, technologické pokroky a mnoho dalšího se posouvá vpřed velmi rychle. Zákonná úprava by měla být provedena tak, aby tomuto tempu, aktuální době, společnosti byla schopna pomoci v nepříznivých situacích, ale současně, aby bylo co nejvíce ošetřeno neoprávněné pobírání sociálních dávek.

Slabá stránka je spatřována v nepropojenosti jednotlivých úřadů státní správy. Tato skutečnost byla zjištěna během výkonu diplomní praxe. Současně s tím byl zjištěn problém, že pokud je některou institucí státní správy požádáno jinou institucí státní správy o poskytnutí informací, které jsou stanoveny jako rozhodné pro schválení nebo zamítnutí výplaty sociálních dávek, ne vždy jsou tyto informace poskytnuty.

5.1 Sociální dávky a jejich možnosti zneužívání

V analytické části diplomové práce bylo zjištěno, že ačkoliv jsou uvedené určité předpoklady v odborné literatuře o vyloučení možností zneužití některých dávek, skutečnost je opačná. Zatajování a neoznámení rozhodných skutečností bylo zjištěno, že je nejčastějším způsobem používaným k neoprávněnému pobírání sociálních dávek.

Policejní statistiky, které jsou veřejnosti přístupné, obsahují pouze výsledky zneužívání za celý systém sociálního zabezpečení (v počtech případů a ve výši finančních škod), nikoliv za jednotlivé dávky. Jednotlivé případy zneužívání jsou však evidované Policií České republiky a soudy. Jedná se ale o vyhledání případů, jak se staly a jaká byla vyčíslená finanční škoda. Nejedná se tedy o počty případů u jednotlivých sociálních dávek a s tím způsobenou finanční škodou. Na základě zveřejněných případů je ale možné určit, zda konkrétní dávka zneužita být může nebo ne.

V této problematice je nutné, aby byly kontrolovány debaty na sociálních sítích. Na internetu bylo nalezeno velké množství skupin a diskusních fór, kde si lidé předávají zkušenosti k nezákonnému získání sociálních dávek. Veřejné debaty o tom, jak je možné systém obejít, je naprosto nepřijatelný.

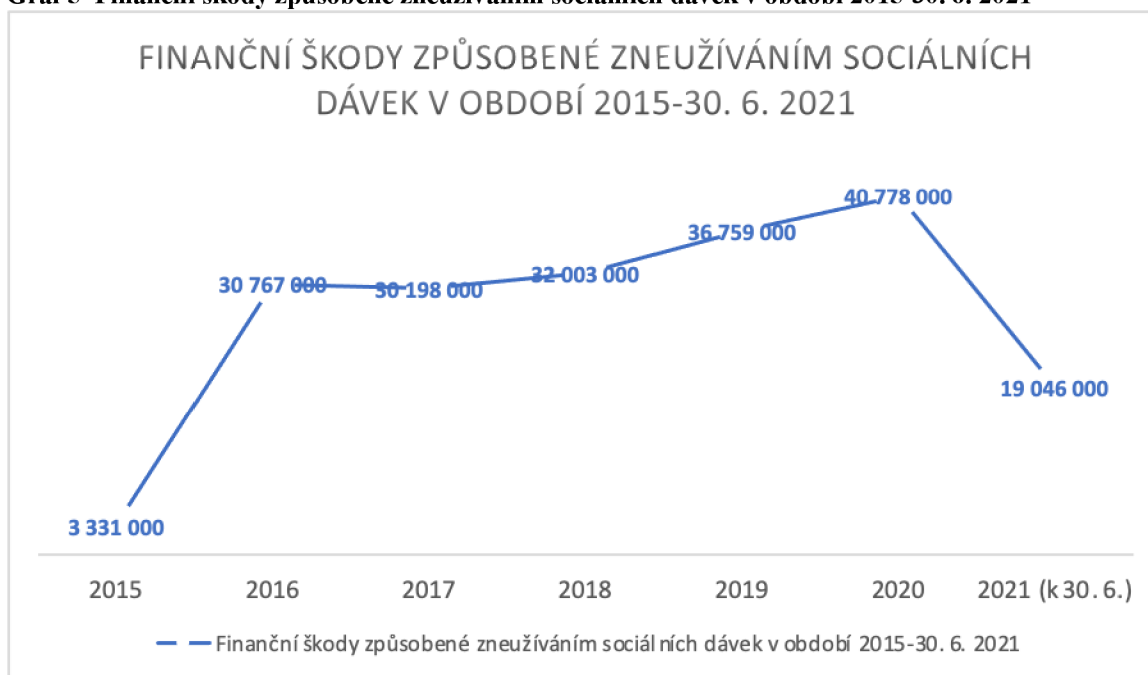
5.1.1 Škody způsobené zneužitím sociálních dávek podle dat Policie ČR

V diplomové práci bylo provedeno zaměření na zneužívání sociálních dávek, které proběhlo mezi roky 2015–30. června 2021. V roce 2015 bylo zaznamenáno relativně velmi

málo případů zneužívání sociálních dávek oproti následujícím rokům. Tato skutečnost byla diskutována v rámci výkonu diplomní praxe a bylo to způsobeno tím, že Úřady práce ČR byly v tomto období vystaveny problémům nedostatku zaměstnanců. Bylo velmi obtížné provádět kontroly v nutném časovém rozmezí a kontrol bylo provedeno velmi málo. Ve stejné době byly Úřady práce ČR převáděny na nový počítačový systém, čímž byly zaměstnanci zahlceni nad rámec své práce. Standardní práce byla zpomalena a jedno období bylo dokonce pro žadatele natolik stresujícím, zda budou sociální dávky vyplaceny v termínech. Úřady práce ČR vyplácejí větší množství sociálních dávek než ČSSZ.

Od roku 2016 byly pobočky Úřadu práce ČR posíleny a kontrol již bylo provedeno více. Z policejních statistik je zřejmé, že kontrolami bylo odhaleno opravdu velké množství případů zneužívání sociálních dávek. To vypovídá o tom, jak jsou kontroly důležité.

Graf 5 Finanční škody způsobené zneužíváním sociálních dávek v období 2015-30. 6. 2021

Zdroj: Statistické přehledy kriminality – Policie České republiky (2015-2021); zpracování vlastní

Z grafu č. 5 je viditelné, že způsobené finanční škody v důsledku zneužívání sociálních dávek jsou každým rokem vyšší.

Vzhledem k tomu, že největší část státního rozpočtu je vyhrazena právě na sociální dávky, které jsou určeny k tomu, aby byly nápomocné těm lidem, kteří se ocitnou v nepříznivé životní situaci je nutné, aby tato problematika byla efektivně ošetřena.

5.2 Výdaje státního rozpočtu na sociálního zabezpečení

Výdaje na sociální dávky každoročně tvoří největší položku státního rozpočtu. Nejhorší situace, která byla sledována v období od roku 2015–30. června 2021, byla v Ústeckém kraji. Naopak za totožné časové období bylo nejméně případů zneužívání sociálních dávek evidováno na území kraje Vysočina. Současně bylo zjištěno, že příjmy, které jsou určeny do státního rozpočtu na oblast sociálního zabezpečení, byly v období 2015–2021 menší než výdaje.

Ze všech sociálních dávek je nejvyšší částka vyhrazena na dávky důchodového pojištění, u kterých bylo zjištěno, že jsou zneužitelné úplně všechny. Pokud jsou vynakládány tak velké výdaje státního rozpočtu, je nutné, aby byl systém funkční co nejlépe a byl co nejúčinněji ošetřený od možného zneužívání.

5.3 Návrhy na zlepšení

Při psaní této diplomové práce byla velice přínosná vykonaná diplomní praxe na Úřadu práce ČR – generálním ředitelství, kde byly získány cenné informace. Pracovníky Úřadu práce ČR je postupováno při rozhodování ohledně přiznání nebo zamítnutí sociální dávky podle zákonů. Pokud jsou žadatelem do žádosti uvedeny falešné informace, ze strany úřadů bohužel není mnoho možností k ověření. Zejména se jedná o absenci propojenosti s ČSSZ, Finanční správou ČR, exekučními úřady a dalšími složkami státní správy. Velký problém je také spatřován v nelegální práci. Na toto zaměstnání není žadatelem doložena žádná oficiální smlouva. Tím pádem žadatel může požádat o sociální dávku a je na něho skutečně pohlíženo, jako na osobu bez příjmů. Nicméně tato osoba výdělkem disponuje a zároveň obchází zákon při neodvádění daní.

Rozhodně je nutné docílit větší propojenosti mezi jednotlivými institucemi státní správy. Zejména by bylo vhodné, aby byl zaveden centrální evidenční systém, kde by byly uvedeny všechny informace, které jsou jednotlivými institucemi státní správy spravovány. Pokud by existoval centrální evidenční systém, dalo by se předcházet schválení a vyplacení sociálních dávek žadateli, který k tomu není oprávněn. Aby nedocházelo ke zneužívání centrálního evidenčního systému ze strany zaměstnanců, že budou vyhledávání příbuzní, sousedi nebo někdo jiný bezdůvodně, je vhodné stanovit interní úpravy. Přístupem do systému by disponoval pouze vedoucí příslušného oddělení. Tím by centrální evidenční systém mohl být využíván, pokud by byl podřízeným osloven a jednalo by se o zvláštní

situaci, kdy některé skutečnosti uvedené v žádosti jsou například zavádějící. Tyto situace by musely být upraveny zákonnými a interními předpisy. Zároveň by vyhledávací činnost v systému byla monitorována a kdykoliv by byla zpětně dohledatelná. V České republice mohou o sociální dávky žádat také cizinci, kteří musí splnit zákonem stanovené podmínky. Doporučením je propojenost i s databázemi cizinecké policie z důvodu ověření, že na území České republiky se žadatel – cizinec nachází legálně. I tento přístup by byl možný pouze vedoucím oddělení za odůvodněných situací stanovených zákonem a veškeré kroky by byly monitorovány.

Největší problém je spatřován v legislativě. Pokud by mělo být zabráněno zneužívání sociálních dávek v co největší míře, je nutná efektivní a účinná zákonná úprava. Zákonnou úpravou by měly být velice podrobně upraveny podmínky poskytování sociálních dávek, konkrétně tím způsobem, aby byl systém co nejvíce odolný vůči zneužívání. Odstrašujícím nástrojem jsou především sankce a tresty. Pokud by byly stanoveny vyšší sankce a tresty za neoprávněné pobírání sociálních dávek je předpoklad takový, že více žadatelů by si předem rozmyslelo, zda o sociální dávky požádá. Současně je dalším návrhem na zlepšení, stanovit povinnost příslušným institucím, evidovat veškeré zneužívání, a to i v případě pouhého podezření podvodného jednání. S evidencemi by se pracovalo a byly by odhaleny nedostatky.

Problém je spatřovaný též v agresivitě žadatelů. V létě 2021 byla dokonce zavražděna pracovnice Úřadu práce České republiky. V tomto případě se naskytuje otázka, zda pracovníci těchto institucí, nejsou vystavováni stresu a tlaku ze strany žadatelů. Zda jsou státní instituce připravené být postavené za svými zaměstnanci, za předpokladu, že práce je odváděna správně a v souladu s právními předpisy. Zamítání nebo hledání podezřele podvodného jednání je nutné. Musí být však spojeno s motivací zaměstnanců, aby skutečnosti byly opravdu ohlašovány. Během výkonu diplomní praxe byla zjištěna skutečnost, že agresivita žadatelů během posledních let je stále vyšší. To může být pro pracovníky úřadů odrazujícím a zstrašujícím faktorem. Je nutné, aby komunikace na obou stranách (jak žadatelů, tak úředníků), byla efektivní. Pro extrémní situace je doporučena širší spolupráce s Policií České republiky, která by pracovníkům Úřadu práce ČR nebo ČSSZ byla nápomocna, například pomocí tlačítka alarmu, které by bylo zmáčknuto v případě nouze. Během výkonu diplomní praxe, bylo zjištěno, že úřady jsou aktuálně zabezpečeny službou tzv. „security“, které nejsou oprávněné takovými pravomocemi jako

Policie České republiky a tato služba není dostatečně efektivní. Všechny dávky, pomoci v hmotné nouzi by měly být časově omezené. Pomoc žadatelům by byla státem zprostředkována na přechodné období. Není ale nutné, aby tyto dávky byly časově neomezené. S tím je spojena otázka, zda si žadatelé následně nezvykají na dávky a tím pádem nejsou motivováni se z této situace dostat vlastní snahou, například hledání zaměstnání.

Nutností je zavedení systému nebo služebního portálu, do kterého by zaměstnanci ČSSZ a Úřadu práce ČR zaznamenávali případy podezření a případy skutečného zneužití (způsoby, kterými mělo být sociálních dávek zneužito). Údaje by byli následně předávány na Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky 1x ročně. Vyšší instance by s těmito daty dále pracovali. Oblast sociálního zabezpečení by měla být pravidelně kontrolována a případně aktualizována z důvodu možného zneužití systému. Vzhledem k tomu, že se jedná o administrativní zátěž, bylo by vhodné, aby se úřady připravily na nábor menšího množství nových zaměstnanců. Snahou je, aby úřady fungovaly co nejlépe a nejefektivněji. S tím souvisí fluktuace zaměstnanců, je nutné, byla držena na co nejmenší možné hranici. Již z uvedených dat je patrné, že dostatek zaměstnanců je přímo nutný z důvodu počtu prováděných kontrol, ale také efektivitu veškeré práce.

Je nutné poznamenat, že pokud by se systém sociálních dávek naopak rapidně zpřísnil a velké množství sociálních dávek by bylo ze systému vyjmuto, naskytuje se otázka, zda by společnost nebyla nakonec ohrožena větší kriminalitou a násilím. Systém sociálního zabezpečení je určený pro osoby v nepříznivé životní situaci. Těmto lidem má systém pomáhat. Smyslem není, aby byly uloženy extrémně vysoké sankce nebo tresty, například v řádu milionů, nebo aby spousta dávek byla odejmuta. Ale smyslem je, aby byl systém efektivně funkční a nápomocný tam, kde je to opravdu potřebné.

6 Závěr

Oblast sociálních dávek je oblastí poměrně hodně širokou a rozhodně je nutné věnovat ji dostatečnou pozornost. Systém sociálního zabezpečení České republiky je velice obsáhlý a dávky, které jsou v něm zahrnuté, jsou určeny pro lidi, kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci. V teoretických východiscích byl popsán systém sociálního zabezpečení, jak funguje a pro jaké životní situace je určen. Podle odborné literatury bylo provedeno vysvětlení, zda je možné některé sociální dávky zneužít. Podle informací z odborné literatury bylo popsáno, zda je teoreticky možné zneužití jednotlivých oblastí sociálních dávek. V literatuře bylo převážně uvedeno, že sociální dávky nelze zneužít, případně je to velmi obtížné. V analytické části bylo však zjištěno, že větší část sociálních dávek zneužitelná je. K některým sociálním dávkám nebyl nalezen žádný konkrétní případ, přímo se jedná o vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, otcovské poporodní péči, dlouhodobé ošetrovné (zde proběhlo vyjádření ze strany hospodářské komory, jaké se naskytují možnosti zneužívání), pohřebné, náhradní výživné (jedná se o novou sociální dávku), příspěvek při převzetí dítěte a příspěvek při ukončení pěstounské péče. Přesto bylo zjištěno, že větší část sociálních dávek zneužitelná je. Nejčastějšími způsoby zneužívání jsou neohlášení rozhodných skutečností nebo zatajování důležitých informací.

Zneužívání sociálních dávek bylo sledováno za období od roku 2015 do 30. června 2021. Nejméně případů a nejmenší finanční škoda byla zjištěna v roce 2015, v této době se ale Úřady práce ČR potýkaly s nedostatkem zaměstnanců, to by vysvětlovalo prudký nárůst počtu případů a finanční škody v roce 2016. V roce 2016 vzrostl počet případů konkrétně o 562 a finanční škoda se zvýšila z původních 3 331 000 Kč na 30 767 000 Kč, přesněji finanční škoda vzrostla o 27 436 000 Kč. Následující roky byl zaznamenán počet případů s menšími výkyvy, než tomu bylo z roku 2015 na rok 2016. Znepokojující však je, že finanční výše škod je stále rostoucí. Především v roce 2020 bylo zaznamenáno 564 případů zneužívání sociálních dávek, konkrétně o 174 případů méně než v roce 2019, ale finanční škoda byla v roce 2020 vyšší o 4 019 000 Kč. Vliv na vyšší nárůst v roce 2020 je přikládán pandemii covid-19, která Českou republiku zasáhla na začátku března téhož roku.

Znepokojující je, že během sledovaného období 2015-2021 byly v každém roce vyšší výdaje než příjmy do systému sociálního zabezpečení. Každým rokem narůstá i počet případů porušení léčebného režimu. Největší pokles byl zaznamenán v roce 2020, kdy

z původních 4 812 odhalených případů v roce 2019, bylo v roce 2020 odhaleno pouze 1 623 případů, konkrétně o 3 189 případů méně. Tato skutečnost je přisuzována pandemii covid-19, kvůli které byla vyhlášena omezení z důvodu ochrany života a zdraví.

Z policejních statistik je zřejmé, že počet případů zneužívání sociálních dávek je každým rokem vyšší, tento fakt je alarmující. Především se jedná o Ústecký kraj.

Výdaje na oblast sociálního zabezpečení by měly být co nejefektivněji ošetřené z důvodu, že se jedná o nejvyšší výdaje státního rozpočtu a tyto prostředky mají za úkol pomoci lidem, kteří to skutečně potřebují. To se však neobejde bez účinné zákonné úpravy, která by měla být spojena s vyššími tresty a sankcemi za zneužívání sociálních dávek. Tím by se zvyšovala pravděpodobnost, že žadatelé, kteří se chystají systém obejít, budou od tohoto kroku odrazeni. Současně je ale nutné, aby nebyly odrazeni žadatelé, kteří pomoc opravdu potřebují, proto by nebylo vhodné zvýšení trestů příliš tvrdě. Aktuálními tresty ale není možné osoby, pobírající neoprávněně sociální dávky, dostatečně odradit. Sankce by se týkaly též napomáhání a šíření rad ohledně zneužívání sociálních dávek na internetu ale i mimo něj. Pro vyšší efektivitu je nutné, aby byly systémy státní správy propojené. Tomu by velmi pomohlo zavedení centrálního evidenčního systému, který by byl využitý, když by to bylo situacemi vyžadováno a veškerá činnost by byla monitorována.

Případy zneužívání je nezbytné evidovat a s těmito daty pracovat. Do budoucna by se opakovanému neoprávněnému pobírání sociálních dávek mělo co nejvíce předcházet.

Systém sociálního zabezpečení je určený k pomoci lidem, kteří ji skutečně potřebují. Proto je nutné, aby systém fungoval efektivně a pomoc se skutečně dostávala k lidem, pro které je určena. A naopak, aby neoprávněnému pobírání bylo co nejvíce zabráněno.

7 Seznam použitých zdrojů

AKTUÁLNĚ.CZ Podvody s dávkami: Lidé obrali stát o 100 milionů, prozradily je i sociální sítě [online]. 2016 [cit. 2021-09-21]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/podvody-se-socialnimi-davkami-lide-obrali-stat-o-100-milionu/r~19b3c666d6f211e5ae64002590604f2e/>

AKTUÁLNĚ.CZ Policisté zadrželi muže podezřelého z vraždy pracovnice úřadu práce v Praze [online]. 2021 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/praha/v-prazske-belehradske-ulici-se-strilelo-jedna-zena-je-vazne/r~744d9eaed8bc11eb878fac1f6b220ee8/>

ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5148-1.

ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3724-9.

BATES, Vanessa Ann. *Social Security behind the scenes*. Conneaut Lake, PA: Page Publishing, INC, 2020. ISBN 978-1-64701-216-8.

BUSINESS INFO.CZ Oficiální portál pro podnikání a export. Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti – zaměstnavatel [online]. 2020 [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/pojistne-na-socialni-zabezpeceni-a-prispevek-na-statni-politiku-zamestnanosti-zamestnavatel/>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaký důchod se zajímáte? Invalidní [online]. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/invalidni- duchod>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. 80 let sociálního pojištění [online]. 2004 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z:

https://www.cssz.cz/documents/20143/99569/2004_publikace_80letSP.pdf/af9016aa-c859-9592-8621-b35e125d7e61

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Důchodová kalkulačka [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/duchodova-kalkulacka>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. eNeschopenka [online]. [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/nemocenske>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Peněžita pomoc v mateřství [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/penezita-pomoc-v-materstvi>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Ošetřovné [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/osetrovne>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/vyrovnavaci-prispevek-v-tehotenstvi-a-materstvi>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Otcovská [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/otcovska>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Dlouhodobé ošetřovné [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/dlouhodobbe-osetrovne>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaké dávky nemocenského pojištění se zajímáte? Nemocenské [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/nemocenske>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaký důchod se zajímáte? Invalidní [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/invalidni-duchod>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaký důchod se zajímáte? Sirotčí [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/sirotci-duchod>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. O jaký důchod se zajímáte? Vdovský/Vdovecký [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/vdovsky-vdovecky-duchod>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Obecné informace [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/nemoc-obecne-informace>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Obecné informace [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/platba-pojistneho-obecne-informace>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Otevřená data [online]. 2021 [cit. 2021-07-03]. Dostupné z: <https://data.cssz.cz/web/otevrena-data/graf-pocet-vyplaceny-ch-davek-nemocenskeho-pojisteni-v-cr>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Podrobné informace k vyrovnávacímu příspěvku v těhotenství a mateřství [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/podrobne-informace-k-vyrovnacimu-prispevku>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Předčasný starobní důchod v otázkách a odpovědích [online]. 2014 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/-/predcasny-starobni-duchod-v-otazkach-a-odpovedich>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Přehled vybraných statistických ukazatelů z agend ČSSZ [online]. 2021 [cit. 2021-07-03]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/documents/20143/1066751/Ukazatele%20březem2021.pdf/afcc63fd-bb16-d1d6-72f7-5e588669f322>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Přehled vybraných statistických ukazatelů z agend ČSSZ [online]. 2018 [cit. 2021-07-03]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/148663/4Q_2018_Ukazatele_prosinec.pdf/3298806f-5029-9ddb-d44f-8c487cd56ca2

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Přehled vybraných statistických ukazatelů z agend ČSSZ [online]. 2017 [cit. 2021-07-03]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99503/4Q_2017_Ukazatele_prosinec.pdf/da9581ae-71cb-6471-8c0c-a4f6dcd3cc34

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Přehled vybraných statistických ukazatelů z agend ČSSZ [online]. 2021 [cit. 2021-09-11]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/documents/20143/1066751/Ukazatele%20%C4%8Derven2021.pdf/8aa70b70-8ad8-ae8f-2395-8f4dc0b3a7fa>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Tři roky pomáhá tzv. otcovská novopečeným tatínkům [online]. 2017 [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/-/tri-roky-pomaha-tzv-otcovska-novopecenym-tatinkum>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Ukazatelé dočasné pracovní neschopnosti v letech 1993-2021 [online]. [cit. 2021-07-03]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99437/k-31_3_2021_UKAZATELE-PRACOVNI-NESCHOPNOSTI-V-LETECH-1993-2020.pdf/8d170928-7960-236f-b06c-cd9822a6ee65

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Dávky státní sociální podpory a pěstounské péče [online]. 2015 [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/34280637/19002916k3.pdf/5178e904-5f6c-4176-8398-3bd70ccbecba?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Dávky státní sociální podpory a pěstounské péče [online]. 2019 [cit. 2021-07-25]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/122363204/19002920k3.pdf/30f34ead-ca16-4103-a243-8d08f6a23bfc?version=1.1>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Inflace – druhy, definice, tabulky [online]. 2021 [cit. 2021-10-17] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Legislativní úprava nemocenského pojištění [online]. 2019 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/90577089/26000419p11.pdf/2152e023-94c7-4505-a306-c7fff8f57d18?version=1.1>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Průměrné mzdy – 2. čtvrtletí 2021 [online]. 2021 [cit. 2021-10-17] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-2-ctvrtleti-2021>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi a příspěvek na péči (2007-2019) [online]. 2019 [cit. 2021-07-31]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122363204/19002920401.pdf/2049bb44-5d57-47aa-864d-8d1d19e4e16a?version=1.1>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Výdaje na dávky pro osoby se zdravotním postižením (2007-2019) [online]. 2019 [cit. 2021-07-31]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122363204/19002920407.pdf/b7099cf4-66bb-4411-840a-e6b6e8b1d705?version=1.1>

ČT24. Pardubičtí policisté odhalili několik případů zneužívání sociálních dávek [online]. 2014 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1048508-pardubicti-policiste-odhalili-nekolik-pripadu-zneuzivani-socialnich-davek>

ČT24. Zeman jmenoval Maláčovou novou ministryní práce a sociálních věcí [online]. 2018 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2552263-zeman-jmenoval-malacovou-novou-ministryni-prace-a-socialnich-veci>

DUKOVÁ, Ivana, Martin DUKA a Ivana KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2.

E15.CZ Úřady práce nestíhají kontrolovat dávky, chybí jim 1200 lidí [online]. 2014 [cit. 2021-09-21]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/urady-prace-nestihaji-kontrolovat-davky-chybi-jim-1200-lidi-1057575>

EPRAVO.CZ. Spal jsem jako zabítý [online]. 2020 [cit. 2021-05-12]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/spal-jsem-jako-zabity-110542.html>

EVROPSKÁ KOMISE. Česká republika – Přídavky na děti. *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1106&intPageId=4469&langId=cs>

HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. Polemika: Je dlouhodobé ošetrovné správné? NE [online]. 2017 [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://www.komora.cz/polemika-dlouhodobе-osetrovne-spravne-ne/>

IROZHLAS. Nepracují, čerpají ošetrovné, ale děti do školy posílají. ‚Není povinnost to kontrolovat‘, říká ministerstvo [online]. 2020 [cit. 2021-05-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/koronavirus-osetrovne-dite-rodice-skola-podvod-kontrola_2006220852_onz

KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0.

KOLDINSKÁ, Kristina, Gabriela, PIKOROVÁ, Ladislav, ŠVEC a Igor TOMEŠ. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. Vyd. 2. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-439-1.

KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC. *System sociální zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2019. ISBN 978-80-213-2964-5.

LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky: analýza čerpání z roku 2019*. Praha: MDA, 2020. ISBN 978-80-87348-71-0.

LÁNSKÝ, Ondřej. *Kdo zneužívá sociální dávky? Privatizace státu: dopady škrtů v sociální oblasti*: Pražská škola alternativ – Sborník 04. Praha: Ekumenická akademie Praha, 2012. ISBN 978-80-904405-9-3.

MĚŠEC.CZ Vše, co jste chtěli vědět o nemocenském: Kdo má nárok, za jakých podmínek a kdo jej vyplácí [online]. 2020 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/nemocenska-narok-podminky/>

MINISTERSTVO FINANCÍ – SEKCE VEŘEJNÉ ROZPOČTY. *Státní rozpočet 2021 v kostce kapesní příručka Ministerstva financí ČR* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2021. ISBN 978-80-7586-046-0. Dostupné také z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2021-41404>

MINISTERSTVO FINANCÍ – SEKCE VEŘEJNÉ ROZPOČTY. *Státní rozpočet 2020 v kostce kapesní příručka Ministerstva financí ČR* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2021. ISBN 978-80-7586-039-2. Dostupné také z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2020-38000>

MINISTERSTVO FINANCÍ – SEKCE VEŘEJNÉ ROZPOČTY. *Státní rozpočet 2019 v kostce kapesní příručka Ministerstva financí ČR* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2019, s. 24-34. ISBN 978-80-7586-026-2. Dostupné také z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2019-34784>

MINISTERSTVO FINANCÍ – SEKCE VEŘEJNÉ ROZPOČTY. *Státní rozpočet 2018 v kostce kapesní příručka Ministerstva financí ČR* [online]. Praha: Ministerstvo financí,

2018, s. 32-51. ISBN 978-80-7586-009-5. Dostupné také z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2018-31944>

MINISTERSTVO FINANCÍ – SEKCE VEŘEJNÉ ROZPOČTY. *Státní rozpočet 2017 v kostce kapesní příručka Ministerstva financí ČR* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2017, s. 32-49. ISBN 978-80-85045-96-3. Dostupné také z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2017-28944>

MINISTERSTVO FINANCÍ – SEKCE VEŘEJNÉ ROZPOČTY. *Státní rozpočet 2016 v kostce kapesní příručka Ministerstva financí ČR* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2017, s. 30-45. ISBN 978-80-85045-86-4. Dostupné také z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2016-25872>

MINISTERSTVO FINANCÍ – SEKCE VEŘEJNÉ ROZPOČTY. *Státní rozpočet 2015 v kostce – Informační příručka Ministerstva financí ČR* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2017, s. 37-38. ISBN 978-80-85045-75-8. Dostupné také z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2015-21174>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Plnění státního rozpočtu ČR za leden až prosinec 2020 [online]. 2021 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/pokladni-plneni-sr-40434>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Schodek státního rozpočtu za rok 2015 je o 37 mld. nižší než plánovaný [online]. 2016 [cit. 2021-09-11]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/schodek-statniho-rozpocet-za-rok-2015-je-23541>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Bývalí ministři MPSV [online] 2019 [cit. 2021-10-17] Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/byvali-ministri-mpsv>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Důchodové pojištění [online]. 2020 [cit. 2021-11-14]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/duchodove-pojisteni>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Informace o vyplacených dávkách v rezortu MPSV ČR v březnu 2021 [online]. 2021 [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/2158556/Informace+o+vyplacených+dávkách+v+březnu+2021.pdf/78b053a9-4ed7-ad9b-b462-399ce8c33584>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Informace o vyplacených dávkách v rezortu MPSV ČR v prosinci 2020 [online]. 2021 [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1423862/Informace+o+vyplacených+dávkách+v+prosinci+2020.pdf/0c00834b-3fea-94e1-8d86-9a2f61f50856>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Informace pro obce, které do konce roku 2011 nestihly vyplatit dávky [online]. 2012 [cit. 2021-10-17] Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/799759/tz_050412a.pdf/41266960-4c0b-e0fc-7493-a37c711c72ac

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Mimořádná okamžitá pomoc [online]. 2020 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/mimoradna-okamzita-pomoc>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Náhradní výživné [online]. 2021 [cit. 2021-08-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nahradnivyzivne>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Nemocenské pojištění v roce 2021 [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Odměna pěstouna [online]. [cit. 2021-2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/odmena-pestouna>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Odměna pěstouna [online]. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/odmena-pestouna>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Podmínky pro přiznání příspěvku na bydlení se od července změni [online]. 2020 [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1248138/17.6.2020+-+TZ_Podm%C3%ADnky+pro+přiznán%C3%AD+př%C3%ADspěvku+na+bydlen%C3%AD+se+od+července+změn%C3%AD.pdf/9d77b51f-9e5e-1778-6c9a-8ccfaca89504

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Pohřebné [online]. [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/pohrebne>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Pomoc v hmotné nouzi [online]. 2020 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/pomoc-v-hmotne-nouzi>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Pozůstalostní důchody [online]. 2020 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/pozustalostni- Duchody>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na péči [online]. [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-peci>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla [online]. [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-zakoupeni-osobniho-motoroveho-vozidla>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na bydlení [online]. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-bydleni>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte [online]. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-uhradu-potreb-ditete>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na zvláštní pomůcku [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-zvlastni-pomucku>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek při ukončení pěstounské péče [online]. [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-pri-ukonceni-pestounske-pece>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek při převzetí dítěte [online]. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-pri-prevzeti-ditete>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Přiznání průkazu OZP [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/priznani-prukazu-ozp>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Sociální pojištění v roce 2021 [online]. 2021 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Sociální služby [online]. 2020 [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby-1#odd>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Starobní důchody [online]. 2020 [cit. 2021-09-25]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/starobni-duxody>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Státní sociální podpora [online]. 2020 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statni-socialni-podpora>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Strategický rámec politiky zaměstnanosti do roku 2030 [online]. 2020 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1357303/SRPZ_2030.pdf/148b2fc5-d7a6-f9c7-cc50-13b52a62e86e

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Vývoj sociálních výdajů MPSV v roce 2015 [online]. 2016 [cit. 2021-09-12]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/573030/TZ_-_Vyvoj_socialnich_vydaju_MPSV_v_roce_2015.pdf/c36c9583-e201-480d-86f1-

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Za podvody s nemocenskými dávkami hrozí i vězení, varuje ministerstvo [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/792287/TZ_111013a.pdf/ac73951d-92ef-162a-02c6-550cdafb4495

MINISTESRTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Informace o vyplacených dávkách v resortu MPSV ČR v prosinci 2020 [online]. 2021 [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1423862/Informace+o+vyplacených+dávkách+v+prosinci+2020.pdf/0c00834b-3fea-94e1-8d86-9a2f61f50856>

ODBORNÉ SEMINÁŘE PRO OBCE. Zvláštní sociální dávky příslušníků ozbrojených sil a bezpečnostních sborů při skončení služebního poměru [online]. 2021 [cit. 2021-09-12]. Dostupné z: <https://www.ucetniportal.cz/wiki/html?item=15230>

OECD. *Countering Fraud in Social Benefit Programmes Taking Stock of Current Measures and Future Directions* [online], OECD Publishing, 2020. *ProQuest Ebook Central*. Dostupné z: <https://ebookcentral-proquest-com.infozdroje.czu.cz/lib/czup/detail.action?docID=6474837>.

OMBUDSMAN – VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Dlouhodobé ošetřovné [online]. 2019 [cit. 2021-09-25]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/letaky/dlouhodobě-oseetrovne/dlouhodobě-oseetrovne.pdf>

PARLAMENTNÍ LISTY.CZ Politici mluví o zneužívání dávek, ale neznají podstatu sociálního zabezpečení [online]. 2018 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/profilu/Mgr-Pavel-Herman-20321/clanek/Politici-mluvi-o-zneužívání-davek-ale-neznají-podstatu-socialního-zabezpečení-84894>

PODNIKATEL.CZ Podpora v nezaměstnanosti v roce 2021 opět vyšší [online]. 2021 [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/podpora-v-nezamestnanosti-od-roku-2021-opet-vyšší/>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství hlavního města Prahy – Předstíral mentální retardaci [online]. 2018 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/predstiral-mentalni-retardaci.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihočeského kraje – Přídavek na dítě [online]. 2010 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sprava-jihoceskeho-kraje-zpravodajstvi-pridavek-na-dite.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihočeského kraje – Příspěvek na bydlení i porodné [online]. 2017 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prispevek-na-bydlení-i-porodné.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihočeského kraje – Podvod [online]. 2020 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/podvod-78142.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihočeského kraje – Dotační podvod [online]. 2018 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/dotacni-podvod-94205.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihočeského kraje – Zpronevěra [online]. 2017 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zpronevera-194577.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihomoravského kraje – Podvod se sirotčím důchodem [online]. 2019 [cit. 2021-08-17]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/podvod-se-sirotcim-duchodem.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihomoravského kraje – O sestru se nestaral, sirotčí důchod použil pro sebe [online]. 2018 [cit. 2021-07-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/o-sestru-se-nestaral-sirotci-duchod-pouzil-pro-sebe.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Jihomoravského kraje – Podvod se sirotčím důchodem [online]. 2019 [cit. 2021-08-17]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/podvod-se-sirotcim-duchodem.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství kraje Vysočina – Podnikatel neodváděl za své zaměstnance pojistné [online]. 2015 [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/podnikatel-neodvadel-za-sve-zamestnance-pojistne.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství kraje Vysočina – Žena zpronevěřila 200 tisíc korun [online]. 2015 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zena-zproneverila-200-tisic-korun.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Královéhradeckého kraje – Neoprávněně pobírala rodičovský příspěvek [online]. 2012 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/neopravnene-pobirala-rodicovsky-prispevek-194041.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Moravskoslezského kraje – Neoprávněně pobírala sociální dávky [online]. [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/neopravnene-pobirala-socialni-davky.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Moravskoslezského kraje – Předstírali postižení, pobírali dávky... [online]. 2020 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/predstirali-postizeni-pobirali-davky.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Olomouckého kraje – Podvodné navýšení nemocenské [online]. 2016 [cit. 2021-10-31]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/podvodne-navyseni-nemocenske.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Středočeského kraje – Čtyři obvinění na úseku hospodářské kriminality [online]. 2015 [cit. 2021-05-12]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/ctyri-obvineni-na-useku-hospodarske-kriminality.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Středočeského kraje – Žena si nechávala vyplácet invalidní důchod na zemřelého manžela [online]. 2018 [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zena-si-nechavala-vyplacet-invalidni-duxod-na-zemreleho-manzela.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Středočeského kraje – Osmatřicetiletý muž pobíral příspěvky na bydlení neoprávněně [online]. 2016 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/osmatricetilety-muz-pobiral-prispevky-na-bydleni-neopravnene.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Ústeckého kraje – Muž zneužil sociální systém [online]. 2015 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/muz-zneuzil-socialni-system.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Ústeckého kraje – Neoprávněně pobraly 140 tisíc korun [online]. [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/neopravnene-pobraly-140-tisic-korun.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Ústeckého kraje – Neoprávněně pobíraly dávky [online]. 2018 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/neopravnene-pobiraly-davky.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Ústeckého kraje – Neoprávněně pobírala sociální dávky [online]. 2013 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/uzemni-utvary-sprava-severoceskeho-kraje-zpravodajstvi-neopravnene-pobirala-davky.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Ústeckého kraje – Padělaný parkovací průkaz pro ZTP [online]. 2013 [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zatajila-snatek.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Krajské ředitelství Ústeckého kraje – Vykrádal zamčená auta [online]. 2019 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vykradal-nezamcena-auta.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Statistické přehledy kriminality za rok 2021 [online]. [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Statistické přehledy kriminality za rok 2020 [online]. [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Statistické přehledy kriminality za rok 2019 [online]. [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Statistické přehledy kriminality za rok 2018 [online]. [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2018.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Statistické přehledy kriminality za rok 2017 [online]. [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2017.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Statistické přehledy kriminality za rok 2016 [online]. [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=22346473&docType=ART>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Statistické přehledy kriminality za rok 2015 [online]. [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2015.aspx>

POTŮČEK, Martin et. al. *Public policy. A Comprehensive Introduction* [online]. Univerzita Karlova v Praze, 2017, s. 12. ISBN 978-80-246-4007-5. Dostupné také z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/czup/reader.action?docID=5718717&query=martin+potůček+české+důchody>

PRÁCE & SOCIÁLNÍ POLITIKA. Všechny nepojistné sociální dávky vyplácí Úřad práce ČR [online]. 2012 [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1012933/PSP_01_12.pdf/816f40e6-5f33-30d1-c673-991b92c3f8c4

REFLEX. Vyčůrané firmy zneužívají ošetrovné: Zaměstnanci na home office je stojí 20 %. Dopláci na to děti [online]. 2020 [cit. 2021-05-12]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/100942/vycurane-firmy-zneuzivaji-osetrovne-zamestnanci-na-home-office-je-stoji-jen-20-doplaci-na-to-deti.html>

REVUE PRO SOCIÁLNÍ POLITIKU A VÝZKUM. Dlouhodobé ošetřovné má od července 2018 pomoci hlavně v krizových situacích [online]. 2017 [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2017/07/snemovna-schvalila-vznik-nove-davky-nemocenskeho-pojisteni-dlouhodobě-osectrovne-pri-peci-o-clena-rodiny-by-melo-od-cervence-2018-pomahat-hlavne-ve-vyjimecnych-nebo-krizovych-situacich/>

REVUE PRO SOCIÁLNÍ POLITIKU A VÝZKUM. Komu a za jakých podmínek náleží otcovská poporodní péče – otcovská [online]. 2019 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2019/02/komu-a-za-jakych-podminek-nalezi-otcovska-poporodni-pece-otcovska/>

REVUE PRO SOCIÁLNÍ POLITIKU A VÝZKUM. Malé obce žádají MPSV o vyšší kontrolu dávek na bydlení [online]. 2018 [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2018/07/male-obce-zadaji-mpsv-o-vyssi-kontrolu-davek-na-bydleni/>

STÁTNÍ SPRÁVA. CZ Novela zákona o státní sociální podpoře [online]. 2021 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: https://www.statnispava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/novela_zakona_o_statni_socialni_podpore_21072809_66034943

STÁTNÍ SPRÁVA. Za zneužití dávky mohou padat i tresty [online]. 2015 [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: https://www.statnispava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/za_zneuzeni_davky_mohou_padat_i_tresty_15061513_83733883

SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY. Zhodnocení dopadů regulace (RIA) k zavedení pečovatelského volna a dlouhodobého ošetřovného [online]. 2015 [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: https://www.spcr.cz/images/Hodnocen%C3%AD_dopadů_regulace_RIA_-_Dlouhodobé_ošetřovné.pdf

ŠÁMALOVÁ, Kateřina, Igor, TOMEŠ a kol. *Řízení sociálních procesů v České republice*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-41-80-5.

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY A ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Peněžitá pomoc v mateřství a rodičovský příspěvek. Vyd. 1. Praha: Úřad práce České republiky a Česká správa sociálního zabezpečení ve spolupráci se sítí EURES ČR, za přispění Evropské komise [online]. 2014, s. 2. ISBN 978-80-87039-37-3. Dostupné také z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/953091/PPM_RP_2015_m.pdf/11af7ea9-217c-6a83-d129-22ff0ebe1e8b

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Dávky pěstounské péče [online]. 2020 [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/davky-pestounske-pece1>

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Dávky pěstounské péče [online]. 2020 [cit. 2021-04-02]. <https://www.uradprace.cz/davky-pestounske-pece>

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Dávky pro osoby se zdravotním postižením [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/davky-pro-osoby-se-zdravotnim-postizenim3>

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Mimořádná okamžitá pomoc [online]. 2020 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/mimoradna-okamzita-pomoc1>

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Náhradní výživné [online]. 2021 [cit. 2021-08-10]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/nahradni-vyzivne1>

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Přídavek na dítě [online]. 2021 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/pridavek-na-dite>

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na bydlení [online]. 2021 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/prispevek-na-bydleni>

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na péči [online]. 2020 [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/prispevek-na-peci>

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Příspěvek na živobytí [online]. 2020 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/prispevek-na-zivobyti>

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Rodičovský příspěvek [online]. 2021 [cit. 2021-11-13]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/rodicovsky-prispevek>

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. Sociální služby [online]. [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/socialni-sluzby>

ÚŘAD PRÁCE ČR. Informace pro občany [online]. 2021 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/informace-pro-obcany>

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. In: ÚZ: Úplné znění. Ostrava: Sagit, 2019. ISBN 978-80-788-341-5.

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. In: ÚZ: Úplné znění. Ostrava: Sagit, 2018. ISBN 978-80-7488-279-1.

ZÁKONY PRO LIDI. 20 Ad 31/2016–39. Rozsudek KSOS ze dne 11.12.2017 [online]. 2017 [cit. 2021-09-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/ksos/20-ad-31-2016-39>

ZÁKONY PRO LIDI. 3 Tdo 310/2018 – Usnesení NS ze dne 19. 12. 2018 [online]. 2018 [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/3-tdo-310-2018>

ZÁKONY PRO LIDI. 4 Ads 58/2013–22. Rozsudek NSS ze dne 02.08.2013 [online]. 2013 [cit. 2021-05-30]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-ads-58-2013-22>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 108/2006 Sb. [online]. 2019 [cit. 2021-05-30]. Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108?text=př%C3%ADspěvek%20na%20péči>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 117/1995 Sb. [online]. 2021 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 2/1993 Sb. [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 582/1991 Sb. [online]. 2021 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-582>

8 Přílohy

8.1 Ústředí České správy sociálního zabezpečení: Žádost o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Obrázek 1 Žádost o poskytnutí informací Ústředí České správy sociálního zabezpečení 1/2

Žádost o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Subjekt, kterému je žádost určena:

Ústředí České správy sociálního zabezpečení
Křížová 25
Praha 5
225 08

Jméno*: Barbora Příjmení*: Beránková

Datum narození/IČO*: 09.01.1997 Titul: Bc.

Adresa*: ulice: Markupova č.p.: 2581/1

město: Praha PSČ: 193 00

stát: Česká republika

Telefon: +420 777 025 726

E-mail: barbora614@gmail.com

Předmět*: Žádost o poskytnutí informací týkající se zneužívání důchodového a nemocenského pojištění

Text*:

Vážená paní, vážený pane,

chtěla bych Vás požádat o poskytnutí informací týkajících se zneužívání důchodového a nemocenského pojištění z důvodu zpracování praktické části mé diplomové práce. Konkrétně se mi jedná o to, kolik lidí zneužilo celkově důchodové pojištění v rámci celé ČR za rok 2020, 2019, 2018. A dále bych Vás ráda požádala také o informace, kolik lidí z celé ČR za rok 2020, 2019, 2018 zneužilo dávky konkrétně starobního důchodu – kolik bylo zneužito konkrétně řádných a kolik konkrétně předčasných dávek starobního důchodu. Dále u

Obrázek 2 Žádost o poskytnutí informací Ústředí České správy sociálního zabezpečení 2/2

invalidního důchodu, kolik lidí zneužilo dávky invalidního důchodu pro invaliditu I. stupně (za rok 2020, 2019, 2018), dále kolik lidí v rámci celé ČR zneužilo dávky pro invaliditu II. stupně (za rok 2020, 2019, 2018) a kolik lidí zneužilo v rámci celé ČR dávky pro invaliditu III. stupně (za rok 2020, 2019, 2018). Dále bych Vás chtěla poprosit o informace kolik lidí v rámci celé ČR zneužilo dávky pozůstalostních důchodů, konkrétně vdovský / vdovecký (za rok 2020, 2019, 2018) a kolik lidí zneužilo dávky sirotčích důchodů v rámci celé ČR (za rok 2020, 2019, 2018).

Chtěla bych Vás ještě poprosit o informace kolik lidí celkově zneužilo nemocenské pojištění v rámci celé ČR (za rok 2020, 2019, 2018). Dále bych Vás chtěla poprosit kolik lidí zneužilo nemocenské dávky v rámci celé ČR (za rok 2020, 2019, 2018), dále kolik lidí zneužilo dávky ošetřovného v rámci celé ČR (za rok 2020, 2019, 2018), dále kolik lidí zneužilo dávky dlouhodobého ošetřovného v rámci celé ČR (za rok 2020, 2019, 2018), dále kolik lidí zneužilo dávky v rámci otcovské porodní péče v rámci celé ČR (za rok 2020, 2019, 2018) a kolik lidí zneužilo dávky vyrovnávacích příspěvků v těhotenství a mateřství v rámci celé ČR (za rok 2020, 2019, 2018).

Za poskytnuté informace jsem ochotna uhradit poplatek související s poskytnutím těchto dat.

Předem Vám velice děkuji

Datum podání: 17.10.2021

Podpis:

Odpověď na žádost:

Obrázek 3 Odpověď Ústředí České správy sociálního zabezpečení 1/2

Adresát: Vážená paní
Barbora Beránková
Markupova 2581/1
193 00 Praha
Barbora614@gmail.com

Váš dopis značky/ze dne	Naše značka (č.j.)	Vyřizuje linka	V Praze dne
17. 10. 2021	10000/7284194/21/323/Kaj	2743	22. 10. 2021

Vážená paní Beránková,

k Vaší žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, o poskytnutí statistických údajů o počtu osob zneužívajících dávky důchodového nebo nemocenského pojištění v rámci celé České republiky za rok 2018, 2019 a 2020 Vám sdělujeme následující informace.

Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) Vámi požadované údaje na celostátní úrovni statisticky nezpracovává, neboť jí takovou povinnost žádný právní předpis neukládá. Navíc by tato činnost představovala pro ČSSZ administrativní zátěž, která by odebírala kapacity pro provádění jiných zákonem stanovených činností, a neopodstatněné finanční výdaje.

Trestní oznámení pro podezření na spáchání trestného činu v souvislosti s žádostí o dávku nemocenského pojištění nepodává ČSSZ, ale vždy jen jednotlivé okresní správy sociálního zabezpečení (dále jen „OSSZ“), neboť v souladu s ustanovením § 84 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, OSSZ rozhodují v prvním stupni o přiznání dávek a jejich odnětí. Údaji o počtech podaných trestních oznámení v jednotlivých okresech tudíž disponují jednotlivé OSSZ. Pokud tedy příslušná OSSZ v souvislosti s rozhodováním o dávce nemocenského pojištění získá důvodné podezření o podvodném jednání žadatele o dávku, podává policejním orgánům nebo státním zastupitelstvím trestní oznámení. Prošetřování trestních oznámení je pak již plně v kompetenci orgánů činných v trestním řízení (policie, státních zastupitelství a soudů) a jen tyto orgány jsou oprávněny poskytovat informace (včetně statistických) o trestních řízeních.

Ve věcech důchodového pojištění není řešeno zneužívání jednotlivých typů důchodů, ale vznik přeplatku na dávce důchodového pojištění (ať už s ohledem na subjektivní nebo objektivní odpovědnost poživatele dávky nebo zaměstnavatele či jiného oprávněného subjektu). Nárok na vrácení přeplatku, za který odpovídá příjemce dávky, případně zaměstnavatel (či společně příjemce dávky a zaměstnavatel) či jiný subjekt podle právních předpisů týkajících se důchodového pojištění, uplatňuje příslušný plátec důchodu (ČSSZ) vůči odpovědnému subjektu formou **vydání rozhodnutí o povinnosti vrátit přeplatek** podle příslušných právních ustanovení zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (zejména § 116 odst. 2, § 118a odst. 1 či 2, § 118b nebo § 118c) či podle § 64 odst. 2 či 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (u přeplatků vzniklých v důsledku úmrtí oprávněného před 1. 2. 2018) nebo podle § 64 odst. 6 či 7 citovaného zákona a § 116c zákona č. 582/1991 Sb. (u přeplatků vzniklých po 31. 1. 2018 v důsledku úmrtí oprávněného nebo ukončení

Obrázek 4 Odpověď Ústředí České správy sociálního zabezpečení 2/2

pobytu v zařízení sociálních služeb přede dnem splatnosti důchodu). Vykonatelné rozhodnutí o povinnosti odpovědného subjektu vrátit přeplatek, je titulem (podkladem) zejména pro správní výkon rozhodnutí včetně postupu podle § 118a odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb. (zavedení srážek z důchodu za účelem úhrady vzniklého přeplatku), případně pro přihlášení pohledávky z titulu přeplatku do insolvenčního řízení. V případě, že ČSSZ zároveň v řízení o přeplatku na dávce důchodového pojištění zjistí, že je zde podezření ze spáchání trestného činu, podá trestní oznámení příslušným orgánům činným v trestním řízení. Statistické údaje o počtu rozhodnutí o přeplatcích na dávkách důchodového pojištění či jejich případné rozdělení dle typu odpovědnosti jejich poživatelů za vznik přeplatku, ČSSZ neeviduje.

Mgr. Eva Bolcková
Bolcková

Digitalně podepsal
Mgr. Eva Bolcková
Datum: 2021.10.22
144509+62807

Mgr. Eva Bolcková

ředitelka odboru nemocenského pojištění zaměstnanců

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Křížová 25, 225 08 Praha 5, Česká republika

tel.: +420 257 062 735

e-mail: eva.bolckova@cssz.cz

8.2 Úřad práce České republiky – generální ředitelství: Žádost o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Obrázek 5 Žádost o poskytnutí informací Úřad práce České republiky – generální ředitelství 1/2

Žádost o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Subjekt, kterému je žádost určena:

Úřad práce České republiky – generální ředitelství
Dobrovského 1278/25
Praha 7
170 00

Jméno*: Barbora

Příjmení*: Beránková

Datum narození/IČO*: 09.01.1997

Titul: Bc.

Adresa*: ulice: Markupova

č.p.: 2581/1

město: Praha

PSČ: 193 00

stát: Česká republika

Telefon: +420 777 025 726

E-mail: barbora614@gmail.com

Předmět*: Žádost o poskytnutí informací týkající se zneužívání sociální podpory a sociální pomoci

Text*:

Vážená paní, vážený pane,

chtěla bych Vás požádat o poskytnutí informací týkajících se zneužívání sociální podpory a sociální pomoci z důvodu zpracování praktické části mé diplomové práce.

Konkrétně se mi jedná o informaci, kolik lidí zneužilo podporu v nezaměstnanosti na území celé ČR za konkrétní roky 2020, 2019, 2018. Dále se mi jedná o informaci, kolik lidí zneužilo státní sociální podporu na území celé ČR za konkrétní roky 2020, 2019, 2018. Dále bych Vás chtěla požádat o informaci, kolik lidí zneužilo dávky péstounské péče na území celé ČR za

Obrázek 6 Žádost o poskytnutí informací Úřad práce České republiky – generální ředitelství 2/2

konkrétní roky 2020, 2019, 2018. Dále bych Vás chtěla požádat o informace, kolik lidí v rámci celé ČR zneužilo pomoc v hmotné nouzi za konkrétní roky 2020, 2019, 2018. A jako poslední bych Vás ráda požádala o poskytnutí informace, kolik lidí v rámci celé ČR zneužilo sociální služby za konkrétní roky 2020, 2019, 2018.

Za poskytnuté informace jsem ochotna uhradit poplatek související s poskytnutím těchto dat.

Předem Vám velice děkuji

Datum podání: 15.02.2021

Podpis:

Odpořed' na řadost:

Obrázek 7 Odpořed' Generálního ředitelství ŰP řR 1/2

Generální ředitelství ŰP řR
Oddělení právní

V Praze dne: 22. 2. 2021
řj: UPCR-2021/19837-20000402/1

Poskytnutí informací na základě písemné řadosti podle zákona ř. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Űřad práce řR dne 15. 2. 2021 obdržel Vaši řadost o poskytnutí informací podle zákona ř. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, formulovanou následovně:

„Chtěla bych Vás požádat o poskytnutí informací týkajících se zneužívání sociální podpory a sociální pomoci z důvodu zpracování praktické části mé diplomové práce. Konkrétně se mi jedná o informaci, kolik lidí zneužilo podporu v nezaměstnanosti na území celé řR za konkrétní roky 2020, 2019, 2018. Dále se mi jedná o informaci, kolik lidí zneužilo státní sociální podporu na území celé řR za konkrétní roky 2020, 2019, 2018. Dále bych Vás chtěla požádat o informaci, kolik lidí zneužilo dávky pěstounské péče na území celé řR za konkrétní roky 2020, 2019, 2018. Dále bych Vás chtěla požádat o informace, kolik lidí v rámci celé řR zneužilo pomoc v hmotné nouzi za konkrétní roky 2020, 2019, 2018. A jako poslední bych Vás ráda požádala o poskytnutí informace, kolik lidí v rámci celé řR zneužilo sociální služby za konkrétní roky 2020, 2019, 2018.“

K Vaši řadosti Vám na základě podkladů zpracovaných Odborem zaměstnanosti generálního ředitelství Űřadu práce řR a Odborem nepojistných sociálních dávek generálního ředitelství Űřadu práce řR, do jejichž věcné působnosti předmětná problematika spadá, sdělujeme následující:

- 1) Zákon ř. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zneužití podpory v nezaměstnanosti neupravuje. Z tohoto důvodu Űřad práce řR nevede řadnou statistiku o jejím případném zneužití.
- 2) Zákon ř. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, zneužití dávek státní sociální podpory nespécifikuje a ani jinak neupravuje. Z tohoto důvodu Űřad práce řR nevede řadnou statistiku zneužívání dávek státní sociální podpory.
- 3) Zákon ř. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zneužití dávek pěstounské péče nespécifikuje a ani jinak neupravuje. Z tohoto důvodu Űřad práce řR nevede řadnou statistiku zneužívání dávek pěstounské péče.
- 4) Zákon ř. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, zneužití dávek pomoci v hmotné nouzi nespécifikuje a ani jinak neupravuje. Z tohoto důvodu Űřad práce řR nevede řadnou statistiku zneužívání dávek pomoci v hmotné nouzi.

Űřad práce řR, Dobrovského 1278/25, 170 00 Praha 7
Tel.: +420 950 180 111 | posta@uradprace.cz "C"

 facebook.com/uradprace.cr
www.uradprace.cz

Obrázek 8 Odpověď Generálního ředitelství ÚP ČR 2/2

ČR nevede žádnou statistiku zneužívání dávek pomoci v hmotné nouzi.

5) Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zneužití příspěvku na péči nespécifikuje a ani jinak neupravuje. Z tohoto důvodu Úřad práce ČR nevede žádnou statistiku zneužívání příspěvku na péči.

Z výše uvedeného tak vyplývá, že jelikož příslušné věcné zákony termín „zneužití“ dávek neznají, neviduje Úřad práce ČR v informačních systémech žádná statistická data o zneužívání dávek.

Poskytnuté informace Vám zasíláme na Vámi uvedenou e-mailovou adresu pro doručování barbora614@gmail.com, ze které byla Vaše žádost odeslána.

S pozdravem

Mgr. et Mgr. Jacek Morávek, v.r.
vedoucí Oddělení právního

Vážená paní
Barbora Beránková
e-mail: barbora614@gmail.com

Úřad práce ČR, Dobrovského 1278/25, 170 00 Praha 7
Tel.: +420 950 180 111 | posta@uradprace.cz "C"

 facebook.com/uradprace.cz
www.uradprace.cz

8.3 Úřad práce České republiky – generální ředitelství (způsoby zneužívání sociálních dávek): Žádost o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Obrázek 9 Žádost o poskytnutí informací Úřad práce České republiky (způsoby zneužívání sociálních dávek) – generální ředitelství 1/1

Žádost o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Subjekt, kterému je žádost určena:

Úřad práce České republiky - generální ředitelství
Dobrovského 1278/25
Praha 7
170 00

Informace o žadateli:

Jméno a příjmení: Barbora Beránková
Adresa: Markypova 2581/1, Praha, 193 00, Česká republika
Datum narození: 09.01.1997
Telefon: +420 777 025 726
Mail: barbora614@gmail.com

Datum podání: 05.03.2021

Vážená paní, vážený pane,

jmenuji se Barbora Beránková a jsem studentkou provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze, kde studuji v 1. ročníku navazujícího magisterského studia obor Veřejná správa a regionální rozvoj. Nyní píši diplomovou práci na téma Sociální zabezpečení - Zneužívání dávek v systému sociálního pojištění, podpory a pomoci v ČR, proto bych Vás chtěla požádat o poskytnutí informací, které budou použity pouze ke zpracování mé diplomové práce.

Ráda bych Vás požádala o poskytnutí informací týkající se neoprávněného pobírání sociálních dávek. Zda byste mi, prosím, mohl/a poskytnout informace, jak lidé žádají neoprávněné o dávky v nezaměstnanosti, dávky státní sociální podpory, dávky péčovské péče, pomoc v hmotné nouzi a sociální služby. Jedná se mi o to, zda například dokládají falešné dokumenty či jak jinak se snaží systém obejít.

Předem Vám děkuji za Váš čas a ochotu

Přeji hezký den

Beránková Barbora

Obrázek 10 Odpověď Úřadu práce České republiky (způsoby zneužívání sociálních dávek) – generálního ředitelství 1/2

Generální ředitelství ÚP ČR
Oddělení právní

V Praze dne: 11. 3. 2021
Čj: UPCR-2021/27884-20000402/1

Poskytnutí informací na základě písemné žádosti podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Úřad práce ČR dne 5. 3. 2021 obdržel Vaši žádost o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, formulovanou následovně:

„Ráda bych Vás požádala o poskytnutí informací týkající se neoprávněného pobírání sociálních dávek. Zda byste mi, prosím, mohl/a poskytnout informace, jak lidé žádají neoprávněně o dávky v nezaměstnanosti, dávky státní sociální podpory, dávky péčovské péče, pomoc v hmotné nouzi a sociální služby. Jedná se mi o to, zda například dokládají falešné dokumenty či jak jinak se snaží systém obejít.“

K Vaší žádosti Vám sdělujeme následující:

Úřad práce ČR jako správní orgán se řídí zásady správního řízení, které jsou obsaženy v zákoně č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), mimo jiné zásadou ochrany dobré víry a zásadou proporcionality, což znamená, že na akty, které jsou Úřadu práce ČR účastníky řízení předkládány, se hledí jako na obsahově správné, tedy bezvadné, a to až do okamžiku, než je shledáno, že tomu tak není (např. v rámci soudních řízení nebo ověřování skutečností rozhodných). Úřad práce ČR v souladu s ustanovením § 3 správního řádu vždy postupuje tak, aby byl zjištěný stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu stanovené zákonem.

Každá žádost klienta včetně souvisejících dokladů a potvrzení je v rámci správního řízení o ne/přiznání nároku na dávku pečlivě a individuálně prověřována. Může se v praxi stát, že klient doloží nerelevantní či nepřesvědčivé dokumenty. V těchto případech, pokud klient ani na výzvu Úřadu práce ČR nedostatky neodstraní, může dojít k zamítnutí nároku na dávku.

Klient může dávku pobírat neoprávněně z více důvodů, např. opomenutí oznamovací povinnosti (např. u příspěvku na péči a u příspěvku na mobilitu není oznámena hospitalizace oprávněné osoby, u dávek SSP testovaných příjmem není nahlášeno ukončení nezaopatřenosti dítěte, u dávek péčovské péče není nahlášeno pobírání sirotčího důchodu, popř. invalidního důchodu III. stupně atd.). Dozví-li se Úřad práce ČR o této skutečnosti, nebo zjistí, že účastník řízení předložil vadné podklady pro vyhodnocení nároku na dávku a její výši, je pak oprávněn vést řízení o přeplatku (viz např. ustanovení § 51 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů).

Obrázek 11 Odpověď Úřadu práce České republiky – generálního ředitelství 2/2

Je však velmi obtížné určit, zda neoprávněné pobírání dávek klientem bylo účelové, či se jednalo o klientovu zapomnětlivost, popř. neúmyslné zanedbání svých povinností vůči správnímu orgánu.

Úřad práce ČR tak z výše uvedených důvodů neneviduje statistické údaje ohledně množství neoprávněně pobíraných dávek ani o typech způsobů, kterými mohou být zneužívány.

Poskytnuté informace Vám zasíláme na Vámi uvedenou e-mailovou adresu pro doručování barbora614@gmail.com, ze které byla Vaše žádost odeslána.

S pozdravem

Mgr. et Mgr. Jacek Morávek, v.r.
vedoucí Oddělení právního

Vážená paní
Barbora Beránková
e-mail: barbora614@gmail.com

Úřad práce ČR, Dobrovského 1278/25, 170 00 Praha 7
Tel.: +420 950 180 111 | posta@uradprace.cz "C"

 facebook.com/uradprace.cz
www.uradprace.cz

8.4 Policejní prezidium České republiky: Žádost o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Obrázek 12 Žádost o poskytnutí informací Policejní prezidium České republiky 1/4

Žádost o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Subjekt, kterému je žádost určena:

Policejní prezidium České republiky
Strojnická 27
Praha 7
170 89

Jméno*: Barbora

Příjmení*: Beránková

Datum narození/IČO*: 09.01.1997

Titul: Bc.

Adresa*: ulice: Markypova

č.p.: 2581/1

město: Praha

PSČ: 193 00

stát: Česká republika

Telefon: +420 777 025 726

E-mail: barbora614@gmail.com

Předmět*: Žádost o poskytnutí informací týkající se zneužívání sociálního zabezpečení – sociálního pojištění, podpory a pomoci v ČR

Text*:

Vážená paní, vážený pane,

chtěla bych Vás požádat o poskytnutí informací týkajících se zneužívání sociálního zabezpečení, zvláště za konkrétní roky 2020, 2019 a 2018 na území celé ČR z důvodu zpracování mé diplomové práce na téma Sociální zabezpečení – Zneužívání dávek v systému sociálního pojištění, podpory a pomoci v ČR. **Data budou použity výhradně pro zpracování mé diplomové práce.**

Obrázek 13 Žádost o poskytnutí informací Policejní prezidium České republiky 2/4

Požádala bych Vás o poskytnutí dat, kolik osob zneužilo konkrétně jednotlivé starobní důchody, zvláště za konkrétní roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR, kolik osob zneužilo jednotlivé invalidní důchody zvláště za roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR, kolik osob zneužilo jednotlivé pozůstalostní důchody zvláště za konkrétní roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR.

Dále bych Vás chtěla moc požádat o poskytnutí dat, kolik osob zneužilo nemocenské pojištění, konkrétně kolik osob zneužilo zvláště nemocenské, ošetřovné, dlouhodobé ošetřovné, peněžitou pomoc v mateřství, otcovskou porodní péči a vyrovnávací příspěvek v těhotenství zvláště za konkrétní roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR.

Důchodové pojištění:

- Starobní důchody
 - Řádný
 - Předčasný

- Invalidní důchody
 - Invalidita I. stupně
 - Invalidita II. stupně
 - Invalidita III. stupně

- Pozůstalostní důchody
 - Sirotčí
 - Vdovecký /vdovský

Nemocenské pojištění:

- Nemocenské
- Ošetřovné
- Dlouhodobé ošetřovné
- Peněžita pomoc v mateřství
- Otcovská porodní péče
- Vyrovnávací příspěvek v mateřství a v těhotenství

Obrázek 14 Žádost o poskytnutí informací Policejní prezidium České republiky 3/4

Dále bych Vás chtěla požádat o poskytnutí informací týkajících se zneužívání sociální podpory a sociální pomoci na území celé ČR zvláště za konkrétní roky 2020, 2019 a 2018, též z důvodu zpracování mé diplomové práce.

Konkrétně se mi jedná o informace, kolik osob zneužilo podporu v nezaměstnanosti na území celé ČR, zvláště za konkrétní roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR. Kolik osob zneužilo státní sociální podporu na území celé ČR, zvláště konkrétně přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, porodné a pohřebné za konkrétní roky 2020, 2019 a 2018 a za kolik korun na území celé ČR.

Dále bych Vás chtěla požádat o informace, kolik osob zneužilo dávky péče na území celé ČR, zvláště konkrétně odměnu za pěstouna, příspěvek na úhradu potřeb dítěte, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek při zakoupení osobního motorového vozidla a příspěvek při ukončení pěstounské péče zvláště za konkrétní roky 2020, 2019 a 2018 a za kolik korun na území celé ČR.

Ráda bych Vás požádala dále o informace, kolik osob v rámci celé ČR zneužilo pomoc v hmotné nouzi, zvláště konkrétně příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc, zvláště za konkrétní roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR.

A jako poslední bych Vás ráda požádala o poskytnutí informace, kolik osob v rámci celé ČR zneužilo sociální služby za konkrétní roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR.

Nezaměstnanost

- Podpora v nezaměstnanosti

Státní sociální podpora

- Přídavek na dítě
- Příspěvek na bydlení
- Rodičovský příspěvek
- Porodné

Obrázek 15 Žádost o poskytnutí informací Policejní prezidium České republiky 4/4

- Pohřebné

Dávky pěstounské péče

- Odměna pěstouna
- Příspěvek na úhradu potřeb dítěte
- Příspěvek při převzetí dítěte
- Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla
- Příspěvek při ukončení pěstounské péče

Pomoc v hmotné nouzi

- Příspěvek na živobytí
- Doplatek na bydlení
- Mimořádná okamžitá pomoc

Sociální služby

Za poskytnuté informace jsem ochotna uhradit poplatek související s poskytnutím těchto dat.

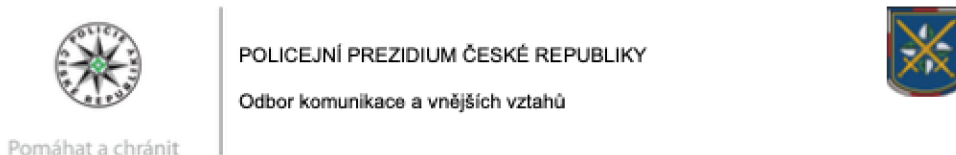
Předem Vám velice děkuji za Vás čas o ochotu

Datum podání: 25.02.2021

Podpis:

Odpověď na žádost:

Obrázek 16 Odpověď Policejního prezidia České republiky 1/4

Č. j. PPR-7955-2/ČJ-2021-990810

PCR99ETRpo42286094

Praha 4. března 2021
Počet listů: 4

Vážená paní
Bc. Barbora Beránková
Markupova 2581/1
193 00 Praha
barbora614@gmail.com

Žádost o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů – sdělení

Policejní prezidium České republiky obdrželo dne 25. 3. 2021 Vaši žádost o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 106/1999 Sb.“), ve které se domáháte následujících informací:

Požádala bych Vás o poskytnutí dat, kolik osob zneužilo konkrétně jednotlivé starobní důchody, zvláště za konkrétní roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR, kolik osob zneužilo jednotlivé invalidní důchody zvláště za roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR, kolik osob zneužilo jednotlivé pozůstalostní důchody zvláště za konkrétní roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR.

Dále bych Vás chtěla moc požádat o poskytnutí dat, kolik osob zneužilo nemocenské pojištění, konkrétně kolik osob zneužilo zvláště nemocenské, ošetřovné, dlouhodobé ošetřovné, peněžitou pomoc v mateřství, otcovskou porodní péči a vyrovnávací příspěvek v těhotenství zvláště za konkrétní roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR.

Strojnická 27
170 89 Praha 7

www.policie.cz

Tel.: +420 974 834 744
Email: pp.okvv@pcr.cz

Obrázek 17 Odpověď Policejního prezidia České republiky 2/4

Důchodové pojištění:

- Starobní důchody
 - Řádný
 - Předčasný

- Invalidní důchody
 - Invalidita I. stupně
 - Invalidita II. stupně
 - Invalidita III. stupně

- Pozůstalostní důchody
 - Sirotčí
 - Vdovecký /vdovský

Nemocenské pojištění:

- Nemocenské
- Ošetřovné
- Dlouhodobé ošetřovné
- Peněžita pomoc v mateřství
- Otcovská porodní péče
- Vyrovnávací příspěvek v mateřství a v těhotenství

Dále bych Vás chtěla požádat o poskytnutí informací týkajících se zneužívání sociální podpory a sociální pomoci na území celé ČR zvlášť za konkrétní roky 2020, 2019 a 2018, též z důvodu zpracování mé diplomové práce.

Konkrétně se mi jedná o informace, kolik osob zneužilo podporu v nezaměstnanosti na území celé ČR, zvlášť za konkrétní roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR. Kolik osob zneužilo státní sociální podporu na území celé ČR, zvlášť konkrétně přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, porodné a pohřebné za konkrétní roky 2020, 2019 a 2018 a za kolik korun na území celé ČR.

Dále bych Vás chtěla požádat o informace, kolik osob zneužilo dávky péčovské péče na území celé ČR, zvlášť konkrétně odměnu za pěstouna, příspěvek na úhradu potřeb dítěte, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek při zakoupení osobního motorového vozidla a příspěvek při ukončení péčovské péče zvlášť za konkrétní roky 2020, 2019 a 2018 a za kolik korun na území celé ČR.

Obrázek 18 Odpověď Policejního prezidia České republiky 3/4

Ráda bych Vás požádala dále o informace, kolik osob v rámci celé ČR zneužilo pomoc v hmotné nouzi, zvláště konkrétně příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc, zvláště za konkrétní roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR.

A jako poslední bych Vás ráda požádala o poskytnutí informace, kolik osob v rámci celé ČR zneužilo sociální služby za konkrétní roky 2020, 2019, 2018 a za kolik korun na území celé ČR.

Nezaměstnanost

- Podpora v nezaměstnanosti

Státní sociální podpora

- Přídavek na dítě
- Příspěvek na bydlení
- Rodičovský příspěvek
- Porodné

- Pohřebné

Dávky péstounské péče

- Odměna pěstouna
- Příspěvek na úhradu potřeb dítěte
- Příspěvek při převzetí dítěte
- Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla
- Příspěvek při ukončení pěstounské péče

Pomoc v hmotné nouzi

- Příspěvek na živobytí
- Doplatek na bydlení
- Mimořádná okamžitá pomoc

Police České republiky jako povinný subjekt podle § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. žádost posoudila a sděluje Vám, že ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb. praví, že informací se pro účely tohoto zákona rozumí jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakékoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména obsah písemného záznamu na listině, záznamu uloženého v elektronické podobě nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního. Podle § 2 odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb. se však povinnost poskytovat informace netýká dotazů na názory, budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací.

Obrázek 19 Odpověď Policejního prezidia České republiky 4/4

Povinný subjekt je povinen poskytovat pouze ty informace, které se vztahují k jeho působnosti, a které má nebo by měl mít podle obecně závazného právního předpisu k dispozici. Naopak zákon č. 106/1999 Sb. nestanovuje povinnost **nové informace vytvářet** či vyjadřovat názory povinného subjektu k určité problematice, **vytvářet analýzy** či hodnocení na základě zadání žadatele.

Povinný subjekt konstatuje, že informacemi, kterých se v žádosti domáháte, ve smyslu výše popsaného zákonného ustanovení vůbec **nedisponuje**. Pro zodpovězení položených otázek by povinný subjekt musel použít rozsáhlou analýzu všech svých spisových materiálů, u kterých by připadalo v úvahu, že by mohly být pro odpověď na Vaši žádost relevantní. Ani tak by povinný subjekt jistě nedisponoval všemi požadovanými údaji, jelikož se ve své podstatě nevztahují k jeho působnosti. Povinný subjekt by tak byl nucen požadované informace tzv. nově vytvářet, přičemž, jak už bylo řečeno, ani tak by ve výsledku požadovanými informacemi nedisponoval. Na takovou činnost (vytváření nových informací) **se však informační povinnost nevztahuje** a žádný právní předpis zároveň povinnému subjektu neukládá povinnost požadovanými informacemi disponovat.

Doporučujeme se v této věci pokusit obrátit na Ministerstvo práce a sociálních věcí.

plk. Mgr. Kateřina Rendlová
vedoucí odboru
/podepsáno elektronicky/

8.5 Ministerstvo práce a sociálních České republiky: Žádost o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Obrázek 20 Žádost o poskytnutí informací Policejní prezidium České republiky 1/1

ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ INFORMACÍ PODLE ZÁKONA Č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Subjekt, kterému je žádost určena:

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
Na Poříčním právu 1/376
Praha 2
128 01

Údaje o žadateli:

jméno a příjmení: Barbora Beránková
datum narození: 09.01.1997
adresa trvalého bydliště: Markupova 2581/1 - Praha 9, 193 00

Vážená paní, vážený pane,

Jmenuji se Beránková Barbora a jsem studentkou 1. ročníku navazujícího magisterského studia na Provozně ekonomické fakultě České zemědělské univerzity v Praze, kde studuji obor veřejná správa a regionální rozvoj. Nyní píši diplomovou práci na téma Zneužívání sociálních dávek a chtěla bych Vás požádat, zda byste mi, prosím, mohl/a poskytnout, kolik evidujete případů zneužívání dávek sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci, které následně byly předány Policií ČR za rok 2020 a za rok 2019 na území ČR.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu

Beránková Barbora

Odpověď na žádost:

Obrázek 21 Odpověď Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky 1/1

	<p>Vážená paní Barbora Beránková Markopova 2581/1 Praha 9</p> <p>barbora614@gmail.com</p>		
	Váš dopis značky ze dne	Naše č. j.: MPSV-2021/53963- 331/1	Vyřizuje Ing. Klinská tel. 950192239
<p>Sdělení o odložení žádosti o poskytnutí informace podle § 14 odst. 5 písm. c) zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů</p>			
<p>Ministerstvu práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) bylo doručeno dne 24. 3. 2021 podání, ve kterém jste podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSPI“), požádala poskytnutí statistické informace týkající se počtu případů zneužívání dávek sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci, které následně byly předány Policii ČR za rok 2020 a za rok 2019 na území ČR.</p>			
<p>Podle § 2 odst. 1 ZSPI jsou povinné subjekty povinny poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti. Podle § 14 odst. 5 písm. c) ZSPI MPSV Vaši žádost o poskytnutí informací odkládá, neboť Váš dotaz nenáleží do působnosti MPSV, ale do působnosti Úřadu práce České republiky.</p>			
<p>Pokud s uvedeným způsobem vyřízení žádosti nesouhlasíte, můžete na postup MPSV podat stížnost podle § 16a ZSPI. Stížnost můžete podat u MPSV do 30 dnů ode dne doručení tohoto sdělení – §16a odst. 3 písm. a) ZSPI.</p>			
S pozdravem		 Ing. Tomáš Kroutil vedoucí oddělení koordinace státní služby	
<p>Ministerstvo práce a sociálních věcí, oddělení koordinace státní služby Na Poříčnickém právu 1, 128 01 Praha 2 tel.: +420 221 922 504 e-mail: tomas.kroutil@mpsv.cz, www.mpsv.cz</p>			